

BELGISCHE SENAAT

COMMISSIEVERGADERING VAN 18 DECEMBER 1934.

Wetsontwerp tot oprichting van private vennootschappen. (*Aanvullend verslag uit naam der Commissie van Justitie over den tekst door den Senaat bij eerste lezing aangenomen op 12 Mei 1932.*)

(Zie de n°s 17, 293 (zitting 1927-1928), 32, 160 (zitting 1930-1931) en de Handelingen van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, vergaderingen van 22 en 29 Januari; 5, 12 en 19 Februari; 26 Maart; 23 en 30 April 1931 en de n°s 116 (zitting 1930-1931), 59, 76, 90, 96, 97 (zitting 1931-1932) en de Handelingen van den Senaat, vergaderingen van 26 April, 11 en 12 Mei 1932) (1).

Aanwezig : de heeren LIGY, voorzitter; COENEN, DE CLERCQ (J.-J.), DE CLERCQ (Jos.), DE SÉLYS-LONGCHAMPS, DISIÈRE, GILLON, HANQUET, HICGUET, HOUBEN, LEBON, LEGRAND, Mre SPAAK, de heeren VAN FLETEREN, VINCK en ROLIN, verslaggever.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Het wetsontwerp waarbij de private vennootschappen worden opgericht, werd door de Kamer der Volksvertegenwoordigers goedgekeurd op 30 April 1931.

Uw Commissie van Justitie heeft daaraan grondige studies gewijd; deze hebben den Senaat in staat gesteld het ontwerp reeds op 12 Mei 1932 bij eerste lezing aan te nemen op verslag van den heer Paul Tschoffen. Kort nadien werd de heer Tschoffen Minister van Koloniën; als verslaggever werd hij vervangen door den heer Du Bost, toenmaligen voorzitter van de Commissie voor Justitie; de bij eerste lezing geamendeerde artikelen werden onder zijn dubbele leiding door de Commissie andermaal onderzocht. Maar dit onderzoek was niet voltooid, toen de zitting werd gesloten.

Bij de heropening van de zitting was de Senaat vernieuwd en door de wijziging in de samenstelling van de Commissie van Justitie, die onder meer haar voorzitter-verslaggever verloor, werd een algemeene herziening van het ontwerp noodzakelijk. Deze nieuwe bespreking nam geruimen tijd in beslag, inzonderheid volgens de aanduidingen van den heer Legrand, die tot nieuwen verslaggever werd benoemd. Maar in beslag genomen door andere bezigheden, heeft hij, jammer genoeg, geoordeeld dit ambt niet te kunnen behouden.

Aangeduid als vierde verslaggever, vervul ik een eersten plicht door hulde te brengen, zoowel in mijn persoonlijke naam als in naam der Commissie, aan de verdiensten van mijn voorgangers, wier werk ruim werd benuttigd voor het opmaken van dit verslag.

(1) Zie ook voor het gedeelte betreffende de coöperatieven Wetsontwerp n° 211 (Kamer 1925-1926); verslag van den heer Van Dievoet, en n° 420 (Kamer 1925-1926).

A. — WIJZIGING DER WET OP DE COOPERATIEVE VENNOOTSCHAPPEN.

Het wetsonwerp dat ons door de Kamer werd overgemaakt is tweevoudig.

Terwijl het in zijn essentieel doel ertoe strekt, zooals uit den titel blijkt, een nieuw type van handelsvennootschap op te richten, brengt het tevens door sommige bepalingen een wijziging toe aan de van kracht zijnde wetgeving betreffende de samenwerkende vennootschappen.

Men kan zich afvragen of de Kamer wel gehandeld heeft met in één enkel ontwerp twee duidelijk afzonderlijke zaken te behandelen. De parlementaire werkzaamheden dragen het spoor van haar aarzelingen en haar kenteringen. Thans wellicht zou een splitsing van het ontwerp van de Kamer meer nadeelen dan voordeelen bieden. Althans heeft uw Commissie geoordeeld dat in den titel zelf van de wet melding werd gemaakt van de wijziging toegebracht aan de sectie betreffende de samenwerkende vennootschappen; zooniet zou dit gedeelte van de bepalingen gevaar lopen onopgemerkt te blijven door diegenen zelf die er bij betrokken zijn.

* * *

De amendementen voorgesteld op de wetsbepalingen betreffende de samenwerkende maatschappijen strekken er uitsluitend toe een categorie samenwerkende maatschappijen te ontslaan van de formaliteit der integrale bekendmaking in den *Moniteur*; nl. deze waar de vennoten solidair zijn. Daarop komt beknopt de zeer eenvoudige hervorming neer die door de Kamer werd aangenomen naar aanleiding van de bespreking der wet op de vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Het oorspronkelijk ontwerp breidde dezelfde vrijstelling uit tot de samenwerkende vennootschappen van het gewoon type, wier kapitaal minder dan 10,000 frank bedraagt. Deze bepaling kwam nog voor met dezelfde uitbreiding in de voorstellen der Commissie die werd aangesteld voor het onderzoek van het wetsonwerp betreffende de familievennootschappen (*Verslag* van den heer Wauwer-mans, blz. 50). Maar in den loop der besprekingen in den schoot van de Middenafdeeling in de Kamer, deed men opmerken dat deze rangschikking der samenwerkende maatschappijen volgens het bedrag van het kapitaal willekeurig was, daar een vennootschap met een beperkt kapitaal zeer goed een aanzienlijk bezit kan vergaren en krediet genieten dat veel hooger is dan het nominaal kapitaal. Ongetwijfeld is het deze beschouwing die den heer Van Dievoet, indiener van het voorstel, ertoe heeft aangespoord de gevolgen van de nieuwe bepaling te beperken tot de samenwerkende maatschappijen waarvan de vennoten solidair verantwoordelijk zijn. Hij wees op het gansch bijzonder belang van de beoogde vereenvoudiging voor de unies voor landbouwkrediet; er bestonden in België, 1,200 tot 1,500 landelijke spaar- en kredietmaatschappijen onder samenwerkenden vorm, allen met solidaire en onbeperkte aansprakelijkheid der leden; de integrale bekendmaking der statuten in den *Moniteur* was voor dergelijke vennootschappen een volkomen ongewettigde last.

Uw Commissie van Justitie ziet er geen bezwaar in U voor te stellen in te stemmen met de amendementen op de artikelen 6, 8, 10 der samengeschakelde wetten die de voorgestelde hervorming zullen verwezenlijken.

* * *

B. — OPRICHTING VAN PERSONENVENNOOTSCHAPPEN MET BEPERKTE AANSPRAKELIJKHEID.

De algemeene beschouwingen die pleiten voor de oprichting van dit nieuw soort handelsvennootschap werden uitstekend samengevat door uw eersten verslaggever, den heer Tschoffen, in dezer voege :

« Twee feiten schijnen het nut van een nieuwen vorm van groepeerings van personen en van kapitalen te bewijzen. In Duitschland, in Engeland, in Oostenrijk, in Frankrijk, in Polen werden er vennootschappen opgericht onder een soortgelijk regime als datgene dat wordt voorzien in het door de Kamer goedgekeurde voorstel. Deze vennootschappen staan zeer in de gunst.

» De statistieken laten geen twijfel bestaan omtrent dit punt, dat de Senaat wel zal gelieven te beschouwen als een voldongen feit zonder dat het noodig weze dit verslag door een opeenhooping van cijfers te bezwaren.

» Het weze voldoende er op te wijzen dat, onder de akten betreffende de oprichting van vennootschappen, neergelegd bij de Griffie der Rechtbank van Koophandel van de Seine, de akten van vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid in aanmerking komen voor 8.2 t. h. in 1925 (jaar waarin de wet werd goedgekeurd), 31.5 t. h. in 1926, 54 t. h. in 1927, 66 t. h. in 1928, 54.5 t. h. in 1929 (1). Misschien zijn sommige fiscale voordeelen niet vreemd aan dezen bijval.

» Anderdeels werd de goedkeuring van het voorstel in België met vreugde onthaald in al de betrokken kringen. De briefwisseling, die bij uw verslaggever is toegekomen, zou volstaan om te bewijzen hoezeer men wenscht dat de hervorming zou worden doorgevoerd.

Welke redenen hebben de invoering van een bijzonder regime voor de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid doen wenschen?

De naamlooze vennootschap vergt talrijke, kostelijke en ingewikkelde formaliteiten.

» Deze formaliteiten — oprichting bij authentieke akte, bekendmaking der balansen, veeltallige toezichtsorganismen, verplichting een college van ten minste drie beheerders samen te stellen en een commissaris te benoemen die altijd kan afgesteld worden *ad nutum* — niemand denkt er aan de gestrengheid ervan te verzachten.

» Men zou er veeleer aan denken ze te verscherpen, vermits zij zooveel maatregelen zijn tot bescherming van de openbare spaarpenningen.

» Zij zijn het losgeld van het gemak waarmee de titels der naamlooze vennootschappen van hand tot hand overgaan.

» Doch indien zij geboden zijn wanneer het echte vennootschappen op kapitalen betreft, die beschikken over een aanzienlijk bezit en slechts aandeelhouders groepeeren die aan elkander vreemd zijn, begrijpt men ze minder wanneer het geldt « een klein aantal personen te benoemen, die goed ingelicht over de voorwaarden van een exploitatie en door banden van vertrouwen aan elkander gehecht zijn, particulieren die met beperking van hun risico's tot hun inbrengen, samen een onderneming willen stichten buiten alle naamlooze deelneming van de spaarpenningen en die, buiten een vrijen omloop van de

(1) Sedertdien werden deze verhoudingen nog overtroffen. Volgens de inlichtingen van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken ontving de Griffie van de Rechtbank van Koophandel van de Seine in 1933, 3.660 akten van oprichting van vennootschappen van personen met beperkte aansprakelijkheid, hetzij 70,5 t. h. van het totaal der ingediende akten van vennootschappen.

aandeelen der maatschappij, bestemd is hun onverdeeld bezit te blijven. Deze groepeerings zijn feitelijk vennootschappen op interesten waaraan het speculatief kenmerk van de vennootschappen op aandelen vreemd is (1).

» De vennootschap onder gemeenschappelijken naam, type van de vennootschap van personen, groepeerde aangeslotenen die niet alleen kapitalen samenbrengen, doch die onbeperkt en solidair verantwoordelijk zijn voor alle verbintenissen der vennootschap, zelf deze van vóór hun intrede in de vennootschap.

» Elke vennoot loopt gevaar met heel zijn bezit de fout, de onvoorzichtigheid of de onbevoegdheid van zijn medevenoot te betalen.

» Het bestaan van de vennootschap is bovendien altijd onvast, namelijk omdat een likwidatie kan geboden zijn indien, bij het overlijden van een vennoot, zijn erfgenamen in de onmogelijkheid zijn het beheer van een handelszaak uit te oefenen.

» Om die bezwaren te verhelpen, ontwierp men de private vennootschap, die het karakter heeft èn van de vennootschap op kapitalen (naamlooze vennootschap), èn van de vennootschap van personen (vennootschap onder gemeenschappelijken naam).

» Het is een vennootschap van personen, want zij zal weinig talrijke vennoten groepeeren, veelal door familiebanden verbonden, gehecht aan de leiding van een zelfde zaak die zij bijzonder kennen, die doorgaans « hun zaak » zijn zal, zij zal nooit beroep doen op naamlooze deelnemers; zij zal aan het publiek geen inbreng van kapitalen vragen; de afstand van haar maatschappelijke aandelen zal afhankelijk gesteld worden van de goedkeuring der vennoten, kortom zij zal het karakter hebben van een « private » vennootschap.

» Het is een vennootschap op kapitalen, want de verantwoordelijkheid der vennoten zal beperkt zijn tot het bedrag van het onderschreven kapitaal.

» Het bijzonder regime dat de wet aan de private vennootschappen zal opleggen, zal berusten op de noodwendigheden die voortvloeien uit de hierboven beknopt samengevatte begrippen. »

Deze zienswijze wordt steeds gedeeld door uw Commissie van Justitie. Men zal evenwel in de voorgestelde amendementen vaststellen dat zij er lewendiger om bekommerd is het misbruik te voorkomen dat zou kunnen gemaakt worden van de nieuwe vennootschap, hetzij om al te vertrouwvolle vennoten te paaien, hetzij om derden te bedriegen. Met het oog hierop wordt er voorgesteld voor de oprichting en de werking van de nieuwe vennootschap sommige essentiële regelen te handhaven die, in de naamlooze vennootschappen, de bescherming verzekeren zoowel van de vennoten als van derden. Zoo het waar is dat de voordeelen, die van het wetsontwerp verwacht worden, eenigszins werden ingekrompen, bleek het dat men aldus aan de nieuwe instelling meer bestendigheid zou verzekeren en gedeeltelijk de nadeelen zou voorkomen die de ervaring in het buitenland deed aan het licht komen. (2)

(1) P. PARIDANT : « La société privée à responsabilité limitée », bij Larcier, Brussel, bl. 25.

(2) Een lid der Commissie heeft echter de spijt uitgedrukt dat het aldus gewijzigd ontwerp te ingewikkeld was en in 't geheel niet meer beantwoordde aan hetgeen de « middenstand » verwachtte. Men kan nochtans den indruk niet afweren dat indien het ontwerp ontgoocheling verwekt, dit slechts het gevolg is der illusies die sommigen zich over de hoofdzakelijke gegevens van het vraagstuk hadden gemaakt. Wij wijzen er bovendien op dat de Fransche wet, waarvan de rechtspraak nochtans de leemten betreurt, 43 artikelen telt.

C. — BENAMING VAN DE NIEUWE VENNOOTSCHAP.

De benaming van de nieuwe vennootschap werd druk besproken.

« *Familievennootschap* », aldus luidde de benaming uitgedacht door de indieners van het voorstel : de betreurde heer Standaert en baron Tibbaut.

Deze benaming geeft juist de overwegende bekommering weer die aan de nieuwigheid ten grondslag ligt.

Zij is evenwel niet volkomen juist; immers, zoo de nieuwe vennootschappen schijnen meestal op familiegrondslag te moeten berusten, zal zulks niet noodzakelijk het geval zijn. Bovendien is dit kenmerk niet eigen aan de nieuwe vennootschap, daar de vennootschappen onder gemeenschappelijken naam doorgaans ook familievennootschappen zijn.

« *Private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid* ». Deze benaming werd aangenomen door de Kamer.

Zij heeft de onbetwiste verdienste de Fransche benaming te benaderen der wet van 7 Maart 1925, waarbij de « vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid » worden tot stand gebracht.

Zij is evenwel op zijn minst dubbelzinnig, zooniet onjuist, want, zooals de heer Tschoffen er op wees, het is niet de aansprakelijkheid der vennootschap die beperkt is, doch deze der vennoten. Men zou dus moeten zeggen : « *private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid der vennoten* », titel die de eerste verslaggever uwer Commissie afwees omdat hij te lang was.

« *Private vennootschappen* » was, *ratione brevitatis*, de titel door den Senaat aangenomen op voorstel uwer Commissie bij de eerste lezing in 1932.

Na nieuw onderzoek aarzelde uw Commissie er de handhaving van aan te raden.

Waarom « *private vennootschappen* »? Blijkbaar om te beteekenen dat de toegang voor nieuwe vennoten of de mutatie van vennoten niet vrij zijn, doch afhankelijk van de toestemming der stichtende vennoten. Men spreekt in denzelfden zin van privaten kring, privaats lokaal.

Doch dat is eerder de beteekenis van het woord in de gewone taal. Rechtskundig staat privaats tegenover openbaar, waar dit laatste woord aanduidt wat van den Staat afhangt; aldus staan de private goederen tegenover het openbaar domein, en de private vennootschappen zijn al deze welke onafhankelijk zijn van de openbare machten.

In dien zin is elke handelsmaatschappij een private vennootschap, met uitzondering van de zeldzame gevallen waar openbare diensten, als zelfstandig erkend, dezen bijzonderen vorm dragen.

De uitdrukking « *personenvennootschap* », die gewoon is in de rechtstaal, geeft geen aanleiding tot dit bezwaar, en bevat duidelijk het *intuitus personae*, eerste kenmerk dezer vennootschap. Dit kenmerk bezit zij echter gemeenschappelijk met andere typen die onze handelswetgeving reeds kent (vennootschap onder gemeenschappelijken naam of bij wijze van geldschieting), terwijl zij er zich van onderscheidt door aan de naamloze vennootschap haar tweede kenmerk, de beperking der risico's, te ontleenen en derwijze een bepaald hybridisch nieuw type uitmaakt.

De besluiten van dit al te lang onderzoek waren evenwel minder teleurstellend dan mocht worden gevreesd. Uw Commissie oordeelde vooreerst dat de benaming van een vennootschap niet een dusdanig belang had als de vroegere besprekingen daaraan schenen te hechten. In de praktijk zullen de hoofdkenmerken van de nieuwe vennootschap spoedig algemeen gekend zijn en derhalve zal de benaming nog enkel het uitwendig teeken zijn dat dient voor de aanduiding. Het volstaat dus dat deze benaming fonetisch verschille van elke andere opdat er geen verwarring te duchten zij. Zoo kunnen al de voorgestelde benamingen zonder onderscheid dienen.

Moest de Senaat evenwel in deze keuze van den titel op nauwkeurigheid gesteld zijn, dan zou de voorkeur van de Commissie gaan naar de uitdrukking « *Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.* » (1)

Deze uitdrukking is niet langer dan die welke door de Kamer werd aangenomen; zij voorkomt daarentegen de bezwaren die voortvloeien uit het gebruik van het woord « *privaat* » in een bijzondere niet-juridische beteekenis; zij laat beter toe te begrijpen dat de aansprakelijkheid beperkt genoemd wordt, wanneer men verwijst naar de personen die niet zijn aangesloten bij de vennootschap; feitelijk doet zij in een traditioneele taal goed den tweeslachtigen aard uitschijnen die de nieuwe vennootschap kenmerkt.

D. — ONDERZOEK DER BEPALINGEN VAN HET ONTWERP BETREFFENDE DE P. V. B. A.

Evenals onze voorgangers zullen wij ons in onze opmerkingen er toe beperken de aan het ontwerp van de Kamer toegebrachte amendementen te commenteeren.

Wij hebben echter geoordeeld de rangschikking der te billijken artikelen vrij grondig te moeten wijzigen.

Vooreerst hebben wij het verkieslijk geacht bovenaan het ontwerp, in een eerste artikel, de wijzigingen te doen voorkomen welke worden toegebracht aan de algemeene bepalingen der wet op de handelsvennootschappen ten gevolge van de oprichting der vennootschappen van het nieuwe type II, en in een artikel te groepeeren de regelen die eigen zijn aan de nieuwe instelling; artikel III past aan de voorgestelde nieuwigheid de laatste bepalingen aan van de algemeene wet op de handelsvennootschappen.

Aldus worden in de eerste artikelen van de wet verwijzingen naar- of zinspelingen op latere artikelen vermeden.

Anderdeels, wat vooral artikel II betreft, waaronder de regelen eigen aan de P.V.B.A. vermeld staan, leek het ons onmisbaar voor het begrijpen dezer regelen en hun eigenmaking door de praktijks van het recht, ze te rangschikken in de volgorde aangenomen voor de naamlooze vennootschappen en de samenwerkende vennootschappen en onder soortgelijke rubrieken.

Met het oog op de bespreking geeft een synoptische tabel tegenover de artikelen van het geamendeerd ontwerp de overeenstemmende bepalingen van het ontwerp der Kamer en deze van het ontwerp dat in 1932 door den Senaat in eerste lezing werd gestemd.

(1) De nieuwe vennootschap zal practischerwijze in 't verslag van het verslag dikwijls vermeld staan door de vier beginletters p. v. b. a.

ARTIKEL I.

Amendementen op de artikelen 2 tot 10 der samengeschakelde wetten op de vennootschappen.

Het amendement dat moet worden toegebracht aan *artikel 4* doet de voor naamste vraag rijzen van den vorm der akte van oprichting van de vennootschap van personen met beperkte aansprakelijkheid. Zal men de private akte aannemen zooals voor de meeste andere vennootschappen van personen (collectieve naam, eenvoudige geldschieting) en voor de cooperatieven of zullen wij de authentieke akte vergen zooals voor de naamlooze vennootschappen en de vennootschappen bij wijze van geldschieting op aandeelen?

Naar gelang wij de eerste of de tweede oplossing zullen aannemen, zullen wij de vermelding van de nieuwe vennootschap inlasschen in de eerste of in de tweede alinea van artikel 4 der samengeschakelde wetten.

De parlementaire werkzaamheden geven reeds overvloedige blijken van de aarzelingen van den wetgever op dit punt. Terwijl het ontwerp dat aan de Kamer werd voorgelegd door den verslaggever der bijzondere Commissie, den heer Wauwermans, de private akte toeliet, heeft de Kamer op voorstel van den Minister van Justitie, den heer Janson, de noodzakelijkheid der authentieke akte opnieuw ingevoerd (*Handelingen* 1930-1931, blz. 1210-3).

De Senaat heeft tot nog toe den tegenovergestelden weg gevolgd. Terwijl de Commissie van Justitie voorstelde den tekst van de Kamer te handhaven, heeft de Senaat door bij eerste lezing een amendement van onze collegas Legrand en Van Coillie aan te nemen, de onderhandsche akte tot oprichting toegelaten.

Na grondig onderzoek van het vraagstuk verzoekt U de Commissie van Justitie op deze stemming terug te komen. Reeds vóór de sluiting van de zitting 1932 had zij hiertoe besloten met zes tegen drie stemmen; nu ook blijft zij daarbij met 12 stemmen tegen 1 en 1 onthouding; de heer Legrand zelf heeft zich bij deze zienswijze willen aansluiten.

Waarom deze verplichte authentieke akte? Vooreerst omdat, zooals verscheidene redenaars in de Kamer deden uitschijnen, de oprichting van een vennootschap al te ingewikkeld en al te belangrijk en voor derden en voor de vennoten zelf is dan dat men de medewerking van een man van de wet zou kunnen ontberen. Het volstaat te denken aan de strafrechterlijke en burgerlijke aansprakelijkheid die voor de stichters zal voortvloeien uit het niet naleven van sommige wettelijke voorschriften.

Te vergeefs beroept men zich op de ervaring van de samenwerkende vennootschappen. Zooals de heer Du Bost in zijn ontwerp van verslag deed opmerken, is deze ervaring echt ontmoedigend omdat een groot aantal samenwerkende vennootschappen, opgericht bij onderhandsche akten, werden nietig verklaard door de rechtbanken tot groot nadeel van derden en van de vennoten zelf.

Een ander voordeel van de authentieke akte dat bijzonder tastbaar is in een vorm van vennootschap die, volgens de opvatting der verslaggevers, meer in het bijzonder moet worden opgericht tusschen leden van eenzelfde familie, is dat zij naar luid van artikel 854 van het Burgerlijk Wetboek de erfgenamen zal vrijstellen van inbreng voor de vereenigingen verleden tusschen hen en den overledene (1).

(1) In dien zin het besluit van het Verbond der Notarissen, overgedrukt in *Annales du Notariat et de l'Enregistrement*, van 1932.

Ten slotte hetgeen van aard bleek een einde te stellen aan alle aarzeling was de vaststelling dat de vrees omtrent de aanzienlijke kosten verbonden aan de authentieke akte weinig gegrond bleek.

Deze kosten zijn in werkelijkheid verminderd, vermits voor een vennootschap met een kapitaal van 100,000 frank deze kosten slechts 250 frank bedragen; voor een vennootschap met een kapitaal van 100,000 frank bedragen de kosten 2,125 frank (Zie Koninklijk Besluit van 27 November 1928, n° 86 van art. 17, letter B).

Doch, verklaarde de verslaggever, de heer Wauwermans, in de Kamer, «dit eereloon dekt slechts het verlijden van de akte, niet het opmaken van de akte en de daaraan voorafgaande raadplegingen». Dit is ongetwijfeld een vergissing; hier dient opgemerkt dat krachtens artikel 2 van het Koninklijk besluit van 27 November 1928 betreffende het tarief van de notarissen, «het getarifeerd honorarium eener akte het emolument van alle hoofdzakelijke en bijkomende verrichtingen omvat, waartoe die akte aanleiding geeft. Het omvat namelijk : de bijeenkomsten, raadgevingen, consultatiën, de opzoekingen die aan het opmaken van de akte of de aflevering der afschriften voorafgaan. »

Artikelen 6 en 7. — Alhoewel zij een bekendmaking bij uittreksel voldoende acht, meent de Commissie van Justitie eenige aanduidingen te moeten toevoegen aan deze waarvan de bekendmaking reeds vereischt wordt door de Kamer.

Het gaat, eensdeels, om de aanduiding van den notaris die de akte heeft ontvangen en den datum van de akte; het blijkt inderdaad nuttig dat het authentiek karakter van de akte in de bekendmaking wordt vermeld en dat men gemakkelijk weten kan waar de minuut wordt bewaard.

Anderdeels, zullen de openbare aanduidingen over aanvang en einde van elk maatschappelijk boekjaar, evenals over den datum van de gewone algemeene vergaderingen ongetwijfeld nuttig zijn in het geval van private vennootschappen met een groot aantal aandeelhouders.

Artikel 9. — Het schijnt wel bij onachtzaamheid te zijn dat bij dit artikel een amendement, dat er de vermelding der cooperatieven deed wegvallen, werd ingediend door den heer Tschoffen en bij eerste lezing door den Senaat aangenomen in 1932. Uw Commissie stelt voor het artikel ongewijzigd te laten.

Artikel 10. — De tekst van de Kamer werd reeds door den Senaat *in fine* bij eerste lezing gewijzigd om rekening te houden met het feit dat, wat betreft de cooperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der vennoten, de akte tot oprichting niet noodzakelijk authentiek is. De nieuwe wijziging door den Senaat voorgesteld is zuiver vormelijk en strekt er toe den ongewonen tekst «de vennootschappen... zullen neerleggen... » te vermijden.

Zij schaft bovendien de nauwkeurige aanduiding af van de plaats van indiening der stukken die nodig zijn voor de bekendmaking : het vraagstuk wordt eenvormig geregeld voor al de handelsvennootschappen bij een Koninklijk Besluit van 21 Mei 1873, dat een ander Koninklijk Besluit kan wijzigen; daar het een loutere administratieve formaliteit geldt, is het beter dat dit het geval blijve voor al de handelsmaatschappijen; het is derhalve verkieslijk geen bepalingen van dien aard in het wettelijk statuut van de P. V. B. A. over te nemen.

ARTIKEL II.

Een eerste vraag rijst : welke plaats zullen die nieuwe bepalingen betreffende de vennootschappen van personen met beperkte aansprakelijkheid innemen in den tekst der samengeschakelde wetten?

Het vraagstuk blijkt reeds te zijn opgelost door den rang in artikel 2 der samengeschakelde wetten ingenomen door de nieuwe vennootschap krachtens het amendement op dit artikel : na de vennootschap bij wijze van geldschieting op aandeelen en vóór de cooperatieve vennootschap.

Maar alsdan zullen wij logisch handelen met van de nieuwe bepalingen een Sectie *Vbis* te maken en met de artikelen te nummeren *114bis*, *114ter*, enz., in plaats van *103bis*, *103ter*, enz.

§ I. — *Van den aard en de oprichting der personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.*

Artikel 114². — Dit artikel bepaalt het nieuwe type van handelsvennootschap; de door uw Commissie voorgestelde wijziging is louter vormelijk; de tekst die door de Kamer werd overgemaakt en door den Senaat bij eerste lezing aangenomen was grammaticaal onjuist.

Artikel 114³ heeft betrekking op de benaming van de vennootschap; uw Commissie oordeelde dat het paste hier de bepalingen weer te geven van artikel 28, alinea's 2 en 3, in plaats van daarnaar te verwijzen. Zij zullen immers van gansch bijzonder belang zijn voor de beteugeling der misbruiken die zouden kunnen voortvloeien uit het recht een maatschappelijke benaming aan te nemen; indien daaruit een ongewettigde of oneerlijke mededinging voortvloeit zullen de rechtbanken, ruimer dan in het geval van vennootschappen op collectieven naam of bij geldschieting, het recht hebben de maatschappelijke benaming waaruit het misbruik is voortgevloeid, te wijzigen en zelfs soms te verbieden.

Artikel 114⁴. — De tekst door de Commissie voorgesteld strekt ertoe te doen uitschijnen dat het hier een prohibitieve bepaling geldt die betrekking heeft op het maatschappelijk doel; het volstaat niet aan de vroeger bestaande vennootschappen van verzekering, van kapitalisatie en van spaarders te verbieden dezen vormaan te nemen.

Artikel 114⁵. — Uw Commissie stelt U vooreerst voor aan de zedelijke personen radicaal te verbieden vennoten te worden in een vennootschap van het nieuwe type. Iedereen kent de zonderlinge misvormingen die de naamloze vennootschap ondergaat wanneer zij onder haar leden, — in Frankrijk zelfs onder haar beheerders, — andere naamloze vennootschappen telt. Naar het scheen zou men de bedoelingen miskennen van diegenen die het initiatief van onderhavig voorstel hebben genomen, met toe te laten dat hun familievennootschap zou dienen als juridische conversie in trusts of holdings of dat zij door de zaakvoerders of door de beheerders van bestaande handelsvennootschappen zou worden gebruikt om in troebele voorwaarden hachelijke toestanden te herstellen.

Geen essentieele wijziging wat betreft het minimum aantal leden dat wordt vereischt voor de oprichting. In het algemeen zullen twee vennoten volstaan; maar zij moeten onderling onafhankelijk zijn. Uw Commissie heeft geoordeeld dat deze voorwaarde niet zou verwezenlijkt zijn alleen in het geval dat de twee vennoten echtgenooten zijn, maar ook in het geval dat zij zouden staan in verhouding van onbekwame tot wettelijk vertegenwoordiger.

Wat betreft de maxima grens van het aantal leden, het door de Kamer overgemaakte ontwerp stelde voor dit op zestig te bepalen. De heer Janson, Minister van Justitie, stelde voor dit cijfer terug te brengen op dertig, hetgeen beter scheen te beantwoorden aan den persoonlijken aard der vennootschap, aan den geest van wederzijdsch vertrouwen die de leden moet bezielen. Er werd trouwens overeengekomen dat, welke ook de bepaalde grens zij, deze zou mogen worden overschreden in geval van opvolging wegens overlijden of vereffening van gemeenschap.

Uw Commissie heeft ten volle de kracht gewaardeerd van het argument aangevoerd ten gunste eener engere beperking. Zoo zij zich daarbij niet heeft aangesloten, dan is het omdat het haar scheen dat een dusdanige bepaling zou beletten dat de juridische vorm van de P. V. B. A. zou kunnen worden gebezigd vanaf het van kracht worden der wet, voor reeds lang bestaande familiesaken, waarvan de belanghebbenden reeds zijn vermenigvuldigd ten gevolge van erfenis en vereffening, zoodat zij dertig overschrijden. Zij meent niet-temin u te mogen voorstellen een zekere voldoening te schenken aan de strekking uitgedrukt door den heer Janson met de voorziene grens terug te brengen van zestig op vijftig.

Blijft een laatste vraag. Moet men de gelijktijdige deelhebbing toelaten van twee echtgenooten in personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid ?

Het ontwerp van de Kamer antwoordt bevestigend doch behoudt tevens de toepassing voor van artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek dat elke afwijking verbiedt van de wettelijke bepalingen betreffende de regeling van de macht van den man.

Het bestendig Comité van den Raad voor Wetgeving verzette zich tegen deze zienswijze op grond van het feit dat de leer en de rechtspraak leeren dat de vennootschappen onder echtgenooten nietig zijn, en het gaf als redenen op dat een dusdanige vereeniging een wijziging beteekent van de huwelijks-overeenkomsten en dat anderdeels dit recht van vennoot, toegekend aan de vrouw tegenover haar man, een inbreuk kan beteekenen op het gezag van den man.

De Kamer hield geen rekening met deze opmerking. De eerste verslaggever in den Senaat, de heer Tschoffen, zette in zijn verslag uiteen dat de bewijsvoering van den Raad voor Wetgeving geenszins overtuigend was en haalde rechterlijke uitspraken aan die de geldigheid van de vennootschap tusschen echtgenooten hadden aangenomen, maar hij besloot vrij zonderling tot weglating van « den tekst die betrekking heeft op dit twistpunt. »

Uw Commissie meent niet dat de eenvoudige weglating van de betwiste alinea een aanbevelenswaardige oplossing is. Zij doet vooreerst opmerken dat de bij eerste lezing aangenomen tekst zelf op de gestelde vraag althans een gedeeltelijk antwoord heeft gegeven, vermits artikel 103 van dit ontwerp impliciter in zijn eerste lid aanneemt dat althans in zekere gevallen de deelhebbing van twee echtgenooten in een vennootschap kan gewettigd worden.

Het past bovendien dat de Senaat geen twijfel late bestaan over een moeilijkheid die vaak in de praktijk zal voorkomen, gelet op den familialen aard der nieuwe vennootschap.

Na aldus den grond van het vraagstuk te hebben onderzocht, heeft uw Commissie gemeend zich bij de meening van de Kamer te moeten aansluiten.

a) Eerst stellen wij vast dat in een reeks gevallen de gelijktijdige aanwezigheid in een P. V. B. A. van twee echtgenooten op geen enkelen wettelijken hinderpaal blijkt te stuiten; om den door het Comité voor wetgeving gewenschten uitslag te bereiken, zou men dus in de wet een nieuw verbod moeten lasschen, dat door niets gewettigd is : men zou niet begrijpen dat kort na de wet van 20 Juli 1932 die de rechten van de echtgenoot heeft verruimd, de wetgever haar een nieuwe onbekwaamheid zou opleggen.

Twee echtgenooten zijn gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen, ofwel bezit de vrouw, onder hetzelfde stelsel gehuwd, voorbehouden goederen. In beide gevallen mag zij beslist hetzij met toelating van den echtgenoot (art. 217) (1), hetzij zonder toelating (art. 224b) volgens het geval, aandeelen eener naamlooze vennootschap verwerven. Zij mag dus ongetwijfeld ook deel uitmaken van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.

Men vraagt zich af waarom het antwoord anders zou luiden omdat de man ook deel uitmaakt van deze vennootschap. Te vergeefs zou men aanvoeren dat, uit hoofde van dit samentreffen, de eigen of voorbehouden goederen der vrouw een geheel zouden uitmaken met die van den man, dat zij onder eenzelfde beheer komen te staan; dat een gemeenschap eventueel het regime van scheiding van goederen zou hebben vervangen. Evenveel dwalingen : de goederen worden ingebracht (in vollen eigendom of vruchtgebruik) ten behoeve van een nieuwen zedelijken persoon; als vergelding voor haar inbreng heeft de gehuwde vrouw aandeelen ontvangen; het zijn deze laatste die voortaan de hoedanigheid van eigen of voorbehouden goederen hebben.

Het laat dus geen twijfel dat *soms een gehuwde vrouw deel mag uitmaken van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.*

b) Doch mag zij dit steeds ?

Op het eerste gezicht schijnt de vraag twijfelachtig voor de gehuwde vrouw die gemeenschappelijke goederen inbrengt.

Eerst moeten wij ons nogmaals de vraag stellen van den afzonderlijken inbreng in een vennootschap waarvan de man geen deel uitmaakt. Resteau onderzocht het geval met betrekking tot de naamlooze vennootschap (I, n° 240), en verklaart die deelneming onmogelijk. Reden :

« Wanneer de echtgenooten in gemeenschap leven, omvat deze over het algemeen al de roerende goederen, alsook de onroerende goederen staande het huwelijk gekocht, en bovendien komen haar ten goede de opbrengst van den arbeid der echtgenooten en de inkomsten van hun eigen goederen. »

En hij besluit : « alleen de man mag inschrijven ».

Allicht overdreven besluit, want de gewraakte onmogelijkheid is enkel die van een daad waarbij de vrouw, in gemeenschap van goederen, de hoedanigheid

(1) Voor de formaliteiten zelf van dusdanige machtiging zal men zich noodzakelijk gedragen volgens de wet van 20 Juli 1932. Ondanks de critiek daaromtrent door de vakmannen uitgebracht. (C. CISELET, *Commentaire de la loi du 20 juillet 1932*), meent de Commissie er niet te moeten van afwijken door een wetsbepaling die uitsluitend het geval van de P.V.B.A. beoogt.

van aandeelhoudster krijgt. Zoo evenwel de vrouw, behoorlijk door haar man gemachtigd, bij een akte van oprichting verschijnt, dan zal deze inschrijving niet minder regelmatig zijn dan elke andere handeling verricht overeenkomstig artikel 217 van het Burgerlijk Wetboek; doch zij zal de gemeenschap verbinden en de latere rechten zullen door den man worden uitgeoefend, behalve de door hem aan zijn echtgenoot gegeven toelating die evenwel algemeen ofschoon herroepelijk kan zijn (art. 217 van het Burgerlijk Wetboek).

Zal het anders zijn zoo de man eveneens aandeelhouder van bedoelde vennootschap is? Geenszins; doch de man en de vrouw in gemeenschap van goederen zullen samen slechts voor een persoon worden gerekend voor het nagaan van het minimum getal vennoten vereischt bij artikel 29 der samengeschakelde wetten (1).

Deze beginselen schijnen ons evenzeer van toepassing op de onderstelling van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid als van een naamloze vennootschap.

c) Wat betreft het mogelijk aanduiden van de gehuwde vrouw als zakenvoerster eener personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, haar man make daar al dan niet deel van uit, schijnt het dat men haar moet beschouwen — welke de huwelijksche voorwaarden ook wezen, — als de uitoefening zooniet van een handel, althans van een beroep (2); de artikelen 220, 223a en volgende van het Wetboek zijn daarop van rechtswege van toepassing zonder verdere nieuwe wetsbepaling; het past er de voorschriften van na te leven zoowel wat betreft den vorm der machtiging als haar herroepbaarheid.

d) Gewis naar aanleiding van deze aanduiding of zelfs bij de oprichting van de vennootschap is bedrog mogelijk; de echtgenooten-vennoten zullen soms trachten onrechtstreeks langs dezen weg te doen wat de wet hun verbiedt rechtstreeks te doen, de bepalingen te ontduiken van de artikelen 1091 tot 1100 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de beschikkingen tusschen echtgenooten, van artikel 1395 op de onveranderlijkheid der huwelijksche voorwaarden, van artikel 1595 op den verkoop tusschen echtgenooten. Doch de rechtbanken zijn met de beginselen van het gemeen recht gewapend om dergelijk bedrog te keer te gaan, zooals zij de akte kunnen nietig verklaren, gesloten ten nadeele van de rechten der schuldeischers.

Deze beschouwingen hebben uw Commissie er toe geleid U voor te stellen op dit gebied, mits haar lichtelijk te verruimen, de bepaling te behouden van het ontwerp betreffende de echtgenooten-vennoten.

(1) Zooals MEYER, GEVERS' en de heer HAUCHAMPS deden opmerken, zal de machtiging vanwege den echtgenoot feitelijk in het geval van inschrijving door middel van gemeene goederen, het karakter van een volmacht hebben. (*Annales du Notariat*, 1932, blz. 450). Doch niets verzet er zich tegen dat zij worde uitgebreid op algemeene wijze tot de uitoefening van maatschappelijke rechten, met inbegrip van het stemrecht, mits inachtneming van de voorschriften van het nieuwe artikel 221 van het Burgerlijk Wetboek (*cf. Gent*, 6 April 1932, *Jur. Co. Flandres*, 1931, blz. 120; *Rev. prat. Sociétés*, 1932, blz. 29).

(2) Twijfel is gerezen over het punt te weten of de bediening van de zakenvoerster eener personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid als een beroep moest worden aangezien. Voor de meerderheid der Commissie lijdt dit geen twijfel; om zich daarvan te overtuigen volstaat het dezen tekst te vergelijken met dien van artikel 224a betreffende de voorbehouden goederen. In het negatieve geval werd voorgesteld dat het mandaat van de vrouw-zakenvoerster zou beheerscht worden door artikel 1990 van het Burgerlijk Wetboek. Van het oogenblik dat men aanneemt dat de machtiging vanwege den echtgenoot vereischt voor de uitoefening van dit mandaat volledig kan zijn, komt men tot dezelfde juridische gevolgen en heeft de discussie nog slechts een theoretische strekking.

Artikel 114⁶. — Welke zijn de hoofdvereischten voor de oprichting van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid?

De U voorgestelde tekst neemt de opsomming over bij artikel 103⁶ van het ontwerp en vult haar aan. Men ziet inderdaad niet in waarom het naleven van de bepalingen betreffende het maatschappelijk doel, het maximum aantal vennoten, het minimum bedrag van het kapitaal, ook niet zou vereischt zijn bij de oprichting van een vennootschap van een nieuw type.

Hij voegt bovendien daaraan de vermelding toe die onder een gelijkaardigen vorm voorkwam bij artikel 29 der samengeschakelde wetten, wat betreft de naamlooze vennootschappen : « de vervulling dezer voorwaarden moet uit een authentieke akte blijken ».

Het weglaten dezer woorden ware onbegrijpelijk.

Artikel 114⁷. — Het neemt artikel 103⁷ over dat op de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid artikel 30 der samengeschakelde wetten van toepassing maakt, doch het bleek nuttig met enkele woorden het doel van deze bepaling aan te geven.

Artikel 114⁸. — Het voorziet, evenals artikel 34 (lid 1) van de samengeschakelde wetten dat de formaliteiten en voorwaarden vereischt voor de oprichting eveneens gelden voor elke verhooging van het maatschappelijk kapitaal.

Deze gedachte werd impliciter uitgedrukt in het ontwerp dat bij artikel 103⁶ een straf voorzag voor het verzuimen van de vermeldingen voorgeschreven onder meer bij artikel 34 der samengeschakelde wetten dat aldus rechtstreeks van toepassing wordt.

Het bleek verkieslijk aldus den regel onder een gebiedenden vorm te doen luiden.

Artikel 114⁹. — Het somt de gevallen van hoofdelijke aansprakelijkheid der oprichters op. Enkel de tweede alinea onderging een belangrijke wijziging. Evenals bij de eerste stemming van den Senaat, stelt uw Commissie U voor bij de oprichting geen verklaringen van zich sterkmakende personen toe te laten, die weinig verenigbaar schijnen met het *persoonlijk* karakter van de nieuwe vennootschap.

§ 2. — *Van de aandeelen en hun overdracht.*

Artikel 114¹⁰. — Het maatschappelijk kapitaal wordt verdeeld in aandeelen.

Doch het ontwerp van de Kamer, bij eerste lezing door den Senaat aangenomen, voorzag aandeelen van verschillende nominale waarde; ongetwijfeld ook hun onbeperkte verdeelbaarheid zooals gebruikelijk in de vennootschap onder gemeenschappelijken naam.

Uw Commissie was van oordeel, dat, van zoodra de rechten der vennoten in verhouding moeten zijn tot hun inbreng, het oneindig verkieslijker is deze uit te drukken, door een waardestandaard, mits het aandeel een bepaalde fractie van het kapitaal vertegenwoordigt. Men zal aldus, benevens verwikkelingen van berekening, de bezwaren vermijden die zouden kunnen voortvloeien uit een overdreven verdeling der aandeelen door successie.

Het is ongetwijfeld onder den drang van dergelijke overwegingen dat de Fransche wet van 7 Maart 1925 bij artikel 6 voorziet dat het kapitaal wordt

verdeeld in maatschappelijke aandelen van 100 frank of veelvouden van 100 frank. Uw Commissie stelt u voor het minimum van de waarde van het aandeel op 1,000 frank vast te stellen, omdat, aangezien in het stelsel van het ontwerp het kapitaal niet lager dan 50,000 frank en het aantal vennoten niet hooger dan vijftig mag zijn, de som van 1,000 frank juist het minimum vertegenwoordigt dat een vennoot mag inbrengen in een vennootschap van personen met beperkte aansprakelijkheid.

Het laatste lid van deze bepaling is rechtstreeks overgenomen uit artikel 43 van de samengeschakelde wetten op de naamloze vennootschappen; het is een rechtstreeksch gevolg van de onverdeelbaarheid van de aandelen.

Artikel 114¹¹. — Het betreft « het register der vennoten ». Uw Commissie stelt voor het die benaming te geven en er uitsluitend dit karakter aan te verleenen. Van zodra de akte van vennootschap authentiek is, dat een uittreksel ervan werd openbaar gemaakt, dat een afschrift er van is neergelegd bij de griffie van de rechtbank van koophandel, schijnt het waarlijk overbodig er nog de overschrijving in een register van op te leggen.

Integendeel is het van belang, in overeenstemming met de artikelen 42 en 43 van de samengeschakelde wetten, de vermeldingen nader te bepalen die in het register moeten voorkomen in verband met de overdrachten, evenals het juridisch gevolg van dergelijke inschrijvingen.

Ten slotte blijkt het noodzakelijk aan derden-belanghebbenden toe te laten aldus inzage van dit register te kunnen nemen.

Artikel 114¹². — Dit artikel regelt het vraagstuk van de overneming en de overdracht van deelbewijzen. Zijn voornaamste bepalingen voorzien het maximum van overdraagbaarheid dat verenigbaar is met de hoofdkenmerken van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid. Doch het zal mogelijk zijn deze vrijheid in de standregelen nog meer te beperken, zooals de eerste woorden van het artikel aangeven.

Uw Commissie kreeg eerst de vraag op te lossen of het principe van de gedeeltelijke onafscheidbaarheid der aandelen ook gold voor de gevallen van afstand onder vennoten. Het ontwerp was ter zake bepaald tegenstrijdig. Terwijl de eerste twee alinea's van artikel 103¹² den vrijen afstand onder vennoten toelieten, scheen de derde alinea hem afhankelijk te stellen van een statutaire bepaling. Uw Commissie sprak zich uit ten gunste van de eerste oplossing.

Een tweede vraag rees alsdan : moest men tot het geval van overdracht bij overlijden, de vrijstelling van instemming uitbreiden voor de mede-vennoten voorzien bij lid 3 van artikel 103 ten voordeele van sommige categorieën recht-hebbenden (echtgenoot, erfgenamen) ?

Uw Commissie meende dat wegens gelijke redenen, deze vrijstelling ook moet gelden bij afstand onder levenden. Het spreekt van zelf evenwel dat de wettelijkheid van dergelijke overnemingen of overdrachten onderhevig blijft aan de regelen geldende voor de schenkingen en testamenten, en ook ten aanzien van de overdrachten onder levenden, onder echtgenooten, bij artikel 1595 van het Burgerlijk Wetboek.

Derde wijziging : de statutaire uitbreiding der wettelijke categorieën vrijgesteld van toestemming, wordt bij alinea 3 van het ontwerp der Kamer alleen

voorzien ten gunste van erfgenamen van een vennoot met een verdere verwantschap dan die bedoeld in de categorie; de Commissie oordeelde dat men zonder bezwaar de vervroegde toestemming mocht voorzien in de maatschappelijke overeenkomst voor zekere andere duidelijk bepaalde personen die niet noodzakelijk verwanten zijn van den vennootoverlater of van den decujus en die dus niet kunnen gerekend worden onder deze benaming van erfgenamen (1).

Zoo de tekst van het ontwerp op deze verschillende punten soepeler werd gemaakt, werd integendeel, buiten deze gevallen, de voorwaarde van toestemming eenigszins verscherpt, in dien zin, dat de Commissie u voorstelt nader te bepalen dat de vereischte toestemming zou uitgaan van ten minste de helft der vennoten die in het bezit zijn van ten minste drie vierden van de andere dan de afgestane aandeelen. Aldus wordt de overdrager slechts tot de beraadslaging toegelaten in de mate dat hij belangen in de vennootschap wenscht te behouden (2).

Bovendien bleek het gepast hier in herinnering te brengen dat, onaan gezien het gemis van instemming, de overnemingen en overdrachten van deelbewijzen soms op een anderen hinderpaal kunnen stuiten, dien voortspruitende uit de grens bepaald als algemeenen regel voor het aantal vennoten, bij artikel 114^a waarover hooger.

Ten slotte heeft de Commissie gemeend te moeten nagaan welke sanctie zou worden voorzien voor het gemis van machtiging. Moest men toelaten dat de overneming zonder uitwerking zou zijn enkel ten aanzien van de vennootschap en derden, doch dat zij ten aanzien van partijen zou voortbestaan? Dit wordt uitdrukkelijk voorzien bij artikel 114^b van het ontwerp in geval van gemis van inschrijving in het register; dit wordt ook toegegeven door de commentatoren der Fransche wet die de moeilijkheid niet oplossen.

Een dergelijk stelsel zou het voordeel opleveren de taak van den wetgever te vergemakkelijken; het zou toelaten de artikelen 114^b en 114^c bijna geheel te doen wegvallen; doch het leidt tot weinig bevredigende toestanden : de overnemer, stille medevennoot van den overlater, zal zijn rechten slechts kunnen uitoefenen door bemiddeling van den overlater. Deze zal hem immers geen volmacht mogen geven om uit zijn naam te handelen, hetgeen zou voorkomen als een ontduiken van het verbod met aan de medevennoten een samenwerking of een controle op te leggen die zij van de hand hebben willen wijzen ! Doch dan valt het te betwijfelen dat de overnemer erin toestemt zich te verlaten op den goeden wil en de benaerstiging van den overlater of van zijn erfgenamen, die geen belangen meer hebben in de zaak, die er allicht nooit geen gehad hebben (geval van overdracht wegens overlijden); ook zal hij een vordering tot verbreking van den verkoop instellen. Voor de vennootschap zelf, zal deze verlamming der rechten gehecht aan de overgelaten deelbewijzen, het maatschappelijk raderwerk in de war sturen.

Ook stelt uw Commissie U voor uitdrukkelijk elken dergelijken toestand te verbieden met de woorden « op straffe van nietigheid » daaraan toe te voegen, die bij voorbeeld reeds in artikel 47 der samengeschakelde wetten voorkomen.

(1) In dien zin, de Fransche wet volgens de overeenstemmende meening van DROUETS, 2^e ed., n° 258; PIC et BARATIN, 2^e ed., n° 258.

(2) Eveneens voorziet de Fransche wet in haar artikel 22 de instemming van « de meerderheid der vennoten die ten minste drie vierden van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen », wat overeenkomt met het bepaalde, bij artikel 70; de toevoeging die, in het geamendeerd ontwerp van de Commissie bepaalt dat de overgenomen deelbewijzen niet in aanmerking komen bij deze stemming, wordt ingegeven door beschouwingen van praktisch nut en van billijkheid.

Artikel 114¹⁾. — Uw Commissie acht het gewenscht het geval te voorzien dat de weigering van toestemming willekeurig zou aangevoerd worden door medevennooten, met het doel b. v. den overdrager te dwingen te hunnen voordeele afstand te doen tegen een lagen afkoopprijs (1). Uw Commissie stelt u voor de Kamer van Koophandel te laten oordeelen over den ernst der aangevoerde redenen : deze redenen kunnen overigens van verschillenden aard zijn : behoudens het gemis van eerbaarheid of van betaalvermogen, moet men aannemen, gezien het bijzonder karakter van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, dat zoo private oneenigheid, wat er ook de aanleiding toe zij, kennelijk bestaat tusschen zekere vennoten en den candidaat-overnemer, zij zal moeten beschouwd worden als een gewettigde reden voor de meerderheid om de toestemming te weigeren.

Nochtans scheen het strijdig met den aard van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, zelfs in het geval dat de weigering als ongewettigd werd erkend, de intrede van den geweigerden candidaat in de vennootschap af te dwingen; deze maatregel zou zonder twijfel voor dergelijke vennootschap een bron van zware moeilijkheden zijn. De beschikking zal dus geen ander gevolg hebben dan de verzetters voor hun verantwoordelijkheid te plaatsen, of hen te doen afzien van hun verzet, of een anderen kooper te doen vinden, of hen zelf tot aankoper te maken. Zooniet zal de ontbinding volgen, indien de overdrager het eischt.

In geval van samenloop van aankoopaanbiedingen vanwege verscheidene medevennooten, is de overdrager klaarblijkelijk vrij te onderhandelen met wie hij wil en kan hij namelijk een opbod instellen.

Bovendien was uw Commissie van meening dat de twee veronderstellingen van overdracht tusschen levenden of wegens overlijden eenigszins verschillend moeten geregeld worden.

In het eerste geval, sluit de gewettigde weigering van instemming het incident: de overlater blijft vennoot, tenzij hij eventueel een nieuwen overnemer zoek die kunne worden toegelaten; in het tweede geval laat de weigering van instemming het deelbewijs zonder titularis; zij weze al of niet gewettigd, toch bedraagt deze weigering voor de medevennooten van den *de cuius* een verplichting van afkoop bij gemis waarvan de ontbinding geboden is.

Wat betreft de wijze van berekening der waarde van afkoop, heeft de Commissie wijs geoordeeld zich te houden aan het door de Kamer voorgesteld stelsel. Ten tijde van crisis is het maar al te duidelijk dat een kapitalisatie van het dividend meestal zou leiden tot een bespottelijke schatting, zelfs indien zij een schatting toeliet.

Het lijkt echter niet twijfelachtig dat in bijzondere gevallen verschillende wijzen kunnen worden uitgedacht, waarbij op de onderscheidene posten van het actief en van het passief sommige coëfficiënten van overneming worden toegepast, aldus voor het geheel of voor een deel reserves of aflossingen worden toegelaten of verworpen. Het moet de vennoten die hun zaak kennen vrij staan in hun statuten vrij de regelen te bepalen die ter zake toepasselijk zullen zijn.

Dit doet de nieuwe tekst uitschijnen.

(1) De heer Paul CHEVALIER wijst in een onlangs in de *Revue Pratique des Sociétés* (1934, blz. 145-155) verschenen studie, op het doelmatig optreden der Fransche rechtbanken in geval van misbruiken in de toepassing van de bepalingen van onafstaanbaarheid, die somtijds voorkomen in de statuten van de naamloze vennootschappen.

Ten slotte diende er vermeden dat de door de overlevende vennoten verlangde afkoop hun niet onmogelijk worde gemaakt door de noodzakelijkheid dadelijk den volledige prijs der overneming te storten. Hier nog wordt aan de Rechtbank van Koophandel bevoegdheid gegeven om gematigd uitstel te verleenen.

Artikel 114¹⁴ (vroeger art. 103²³). — Welk is het recht der schuldvorderaars van een vennoot? Het leek volkomen buitensporig slechts toe te laten beslag te leggen op de interesten en de dividenden en in geval van beslaglegging op de maatschappelijke aandelen aan de schuldvorderaars de verplichting op te leggen te wachten tot de ontbinding. Dergelijk stelsel zou enkel voor de in moeilijkheden verkeerende handelaars een aanmoediging kunnen zijn om hun toevlucht te nemen tot de oprichting van een vennootschap van personen met beperkte aansprakelijkheid om voor jaren hun bezit te behoeden voor verplichte tegeldemakingen.

De Fransche wet die daarover niet rept, schijnt te moeten worden verklaard als zijnde geen hinderpaal voor de veiling van de deelbewijzen behoudens noodzakelijkheid voor den gegadigde om de instemming in te winnen van de medevennoten op straffe den stillen vennoot van den vroegeren titularis te blijven (1).

Uw Commissie was de meening toegedaan dat men zich aan het gemeen recht dient te houden krachtens hetwelk, zoo de wet er niet over rept, de schuldvorderaars de rechten van hun schuldenaars mogen uitoefenen. De wijzigingen van eigendom tengevolge van beslag, zijn dus, in beginsel, niet onderhevig aan dezelfde regelen als die welke gelden voor de overneming tusschen levenden of de overdracht bij overlijden.

Aldus schijnt in de meeste gevallen, de inbeslagneming van deelbewijzen te moeten toegelaten zijn, al ware het slechts om te verhinderen dat de deelbewijzen door den vennoot-schuldenaar zouden worden overgelaten; wat de veiling betreft, haar geldigheid hangt af in algemeenen regel van den persoon van den gegadigde, of van het lot dat de andere vennoten hem hebben beschoren.

De vennoten, die de aanbesteding van de deelbewijzen van een onder hen wenschen te voorkomen, moeten zich dus verstaan met den beslaglegenden schuldeischer en den vennoot op wiens deelbewijzen beslag wordt gelegd, om deze veiling te voorkomen door een overneming der deelbewijzen waarop werd beslag gelegd.

§ 3. — *Van het beheer der personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.*

Artikelen 114¹⁵ en 114¹⁶. — De Commissie heeft de vroegere bepaling in het ontwerp vermeld onder nummer 103¹⁴ in twee artikelen gesplitst.

Artikel 114¹⁵ handelt over de benoeming der zaakvoerders en over den duur hunner bevoegdheden. De Commissie heeft zonder andere wijzigingen dan louter vormelijke den tekst van de Kamer overgenomen. Zij heeft evenwel een lichte wijziging toegebracht aan de onafzetbaarheid in het ontwerp verleend aan de zaakvoerders-vennoten. Een dusdanig voorrecht is begrijpelijk wan-

(1) Daniel BASTIAN : « Saisie et vente forcée des parts d'intérêts dans les sociétés de personnes », *Journal des Sociétés*, 1934, blz. 546 en volg. De toestand van den niet toegelaten gegadigde die een stille vennoot van den vroegeren vennoot blijft, op wiens goederen beslag werd gelegd, schijnt evenwel weinig benijdenswaardig. Het ontwerp tracht dit te voorkomen.

neer de benoeming voorkomt in de maatschappelijke akte. In dit geval kan het geïnterpreteerd worden als een der voorwaarden van de toestemming; dit moet trouwens in dit geval zoo zijn, de aangeduide zaakvoerder weze al dan niet vennoot. Maar indien de aanduiding is geschied krachtens een latere akte, dan bestaat er nog slechts een mandaat gelicht uit de akte van vennootschap en niets verzet zich meer tegen den normalen gang van de afzetting *ad nutum* door diegenen die daartoe het recht hebben.

Wat betreft het geval der gehuwde vrouw, heeft de Commissie het overbodig geoordeeld daarop nog terug te komen; zooals hooger werd uiteengezet schijnt haar geschiktheid om zaakvoerster te worden volkomen onafhankelijk van artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek; zij slaat veeleer op de toepassing van de artikelen 217 en 224b en levert geen bijzondere moeilijkheden op.

Artikel 114⁷. — Het ontwerp van de Kamer beperkt zich erbij de openbare uitgifte van obligaties te verbieden. Reeds bij eerste lezing was de Senaat de meening toegedaan dat dit verbod louter denkbeeldig zou blijven indien het aan de vennootschappen van personen met beperkte aansprakelijkheid bleef toegelaten hun obligaties vast te laten inschrijven door een financieele instelling, die ze nadien openbaar zou verkoopen. Om dit te verhelpen werd er een amendement aangenomen waardoor de obligatie op naam wordt verplichtend gemaakt.

Uw Commissie stelt u voor een stap verder te gaan op dezen weg en de obligaties eenvoudig te verbieden. Dit zal duidelijker zijn. Het sluit natuurlijk niet in zich dat de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid niet zal mogen ontleenen, doch sluit in zich het aanwenden der vormen gebruikt door de handelsvennootschappen die den naamloozen vorm niet hebben. Gewis de bloei van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid kan daardoor ietwat belemmerd worden, maar de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid moet uiteraard niet al te gemakkelijk kunnen beroep doen op andermans kapitalen.

Merken wij trouwens op dat de Fransche wet geenerlei melding maakt van de uitgifte van obligaties, hetgeen een juridische beteekenis heeft die ongeveer neerkomt op een uitdrukkelijk verbod. Indien de Commissie heeft geoordeeld haar voorkeur te moeten geven aan een uitdrukkelijk verbod, dan is het om den twijfel te voorkomen die zou kunnen ontstaan uit den tekst van artikel 103¹¹ van het ontwerp van de Kamer, bijaldien men er zich zou bij beperken dat artikel weg te laten.

Artikel 114¹⁸. — Akkoord over den grond der zaak. Maar liever dan den tekst van artikel 62 betreffende de verantwoordelijkheid der beheerders onvolledig over te nemen, heeft uw Commissie verkozen naar dit artikel te verwijzen door de uitdrukkelijke aanduiding van de volledige gelijkstelling tusschen de aansprakelijkheid der zaakvoerders van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid en deze van de beheerders der naamlooze vennootschap, waarvan artikel 62 de regelen bepaalt.

Artikel 114¹⁹. — Nog eens een amendement van vorm. Artikel 103¹⁸ verwees bondig naar een reeks artikelen der samengeschakelde wetten alleen aangeduid door hun nummer. De Commissie acht verkieslijk daarvan telkens het voorwerp te herhalen en de verwijzingen naar deze onderscheidene artikelen in te lasschen op de plaats die overeenstemt met hun voorwerp.

Aldus beperkt zich artikel 114¹⁹ bij de verwijzing naar artikel 60, terwijl tevens wordt nadruk gelegd op het feit dat het aldus geregeld geval datgene is van strijdige belangen tusschen de vennootschap en haar zaakvoerder.

Artikel 114²⁰. — De benoeming van commissaris schijnt niet geboden wanneer het aantal vennoten minder dan tien bedraagt.

Het leek bovendien dat er belang bij was tot de commissarissen der personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid het recht uit te breiden zich te doen bijstaan door een deskundige, zooals voorzien bij artikel 65 der wet op de naamlooze vennootschappen.

Artikel 114²¹. — Dit artikel dat betrekking heeft op het stemrecht in de algemeene vergaderingen kon worden vereenvoudigd wegens de gelijkheid die wordt geëischt tusschen de waarde der maatschappelijke deelbewijzen.

Bovendien heeft uw Commissie geoordeeld dat men den eerbied voor het beginsel der evenredigheid van de rechten van stemmen en de inbrengen al te ver dreef met voor de niet volgestorte deelbewijzen tot evenredigheid te verplichten tusschen het bedrag der afbetaling en het stemrecht. Dit zou kunnen leiden tot buitensporige verwickelingen.

Artikel 114²². — Krachtens dit artikel worden de wettelijke bepalingen betreffende de wijze van beraadslagen der algemeene vergaderingen, namelijk in het geval van wijziging der statuten, verhooging en vermindering van het kapitaal, evenals deze betreffende de beperkingen van de macht van den aandeelhouder, toepasselijk gemaakt op de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, evenals op de eigenaars van maatschappelijke aandelen in zulke vennootschap.

Het Kamerontwerp verklaart bij artikel 103¹⁸ dat artikel 73 van de samengekelde wetten betreffende de wijze van samenroeping der algemeene vergaderingen, toepasselijk is op de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid en had gemeend, onder artikel II van het ontwerp, dit artikel 73 te moeten wijzigen door toevoeging van een alinea : « voormelde termijnen worden verstaan door volle dagen. » Op verzoek van de Regeering heeft de Senaat reeds in eerste lezing dit amendement doen wegvallen : rechtsleer en rechtsspraak hebben immers deze bepaling in dezen zin vastgesteld. Van den anderen kant gaat het niet op dat men de bepalingen betreffende de naamlooze vennootschap zou wijzigen toevallig naar aanleiding van een wet op de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Artikel 114²³ betreft de balans.

Uw Commissie was van oordeel dat, zoo in algemeenen zin, de wettelijke bepalingen ter zake voor de naamlooze vennootschap dienden uitgebreid te worden tot de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid en er de verplichte vermelding van de schulden der vennootschap tegenover de vennoten of omgekeerd, diende aan toegevoegd, het integendeel overdreven was aan de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid de bekendmaking van de balans in den *Moniteur* op te leggen, zooals wordt voorzien bij artikel 78 van de wet op de vennootschappen. Reeds bij de eerste lezing was de Senaat tot dit besluit gekomen en oordeelde hij deze kostelijke bekendmaking te mogen vervangen door de neerlegging van de balans bij de

griffie, zooals wordt voorzien voor de cooperatieve vennootschappen bij artikel 134 van de samengeschakelde wetten. De Commissie stelt u dezelfde oplossing voor en schrijft ze uitdrukkelijk voor.

Artikel 114²⁴. — Op voorstel van de Regeering had de Senaat den tekst van de Kamer gewijzigd door te bepalen dat het sociaal kapitaal, op te geven in de akten, facturen, enz., dit was dat werd aangegeven door de laatste balans.

Dit voorstel van wijziging moet vergeleken worden bij artikel 79 van de samengeschakelde wetten; het verschilt hiervan in dezen zin dat de vermelding van het « kapitaal », facultatief in de stukken van de naamlooze vennootschappen, verplicht zou gemaakt worden voor de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid; wat dus zou insluiten dat van jaar tot jaar op alle drukwerken eventueel de verliezen, zelfs de geringe, zouden dienen voor te komen, die het maatschappelijk bezit op een waarde beneden het kapitaal zouden verminderd hebben.

De Senaat keurde dit amendement bij eerste lezing goed; bij nader onderzoek kreeg uw Commissie de overtuiging dat zulks groote bezwaren zou medebrengen voor talrijke personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid; een vennootschap die verlies boekt, zij het ook gering, zou alleen de keus hebben ofwel met een stempel de vermelding van het oorspronkelijk kapitaal te wijzigen, of, jaarlijks al haar drukwerken te vernieuwen; beide handelwijzen zouden even nadeelig zijn voor haar krediet.

Kortom, het bleek dat men in den door de Regeering gewenschten zin niet meer kon doen dan de voornoemde bepaling van artikel 79 uit te breiden tot de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. Uw Commissie heeft er echter niet kunnen toe besluiten er de termen van weer te geven, waarvan de gebrekkigheid herhaaldelijk werd aangeklaagd (WAUWERLIANS, 6^e uitg., n° 755) : het bedrag van het kapitaal schommelt niet jaarlijks naar gelang den uitslag van het verlopen dienstjaar; het kan enkel gewijzigd worden volgens de modaliteiten voorzien voor de verhooging of de vermindering van het maatschappelijk kapitaal; het was dus onzinnig te spreken van het kapitaal zooals uit de laatste balans volgde. Het is verkieslijk niet te hervallen en den voorgestelden tekst te aanvaarden waarvan de practische uitwerking nagenoeg dezelfde zal zijn.

§ 4. — *Van den duur en de ontbinding.*

Artikel 114²⁵. — Twee wijzigingen aan den oorspronkelijken tekst.

De eerste, ingegeven door artikel 101 van de wet op de naamlooze vennootschappen, bepaalt dat de statutaire verlenging niet voor meer dan dertig jaar kan gelden.

De tweede laat de tweede alinea wegvallen, volgens dewelke de vennootschap, behoudens andersluidende bepaling van de statuten, niet ontbonden is door de interdictie, het faillissement, den staat van kennelijk onvermogen of het overlijden van een der vennoten. Zulke bepaling bleek te algemeen, terwijl de ontbinding soms geboden ware tengevolge van de overdreven vermindering van het aantal vennoten, of wegens de hinderpalen bij den afstand op de overdracht in de gevallen voorzien in het ontwerp.

Bovendien volstaan de artikelen 114¹³⁻¹⁵ om te beletten dat men het persoonlijk karakter van de vennootschap voorwendt ten bate van een automatische ontbinding.

Artikel 114²⁶. — Behalve de klassieke veronderstelling van het verlies van de helft of van de drie vierden van het maatschappelijk kapitaal, meende uw Commissie nog deze te moeten overwegen van de vermindering van het maatschappelijk bezit beneden het minimum vereischt voor het maatschappelijk kapitaal. Logischerwijze zou de verdwijning van een der hoofdvoorwaarden vereischt voor het bestaan van de vennootschap, van rechtswege de ontbinding moeten tot gevolg hebben. Uw Commissie meende dat zulks in de praktijk dreigde de ontbinding te moeten medebrengen na een of twee jaar bestaan van de meeste personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, die gemeend hadden zich te kunnen vergenoegen met een maatschappelijk kapitaal van 50,000 frank, gezien over het algemeen het begin eener nieuwe zaak over het algemeen verlies laat.

Door een speelruimte van 10,000 frank te voorzien vervalt dit bezwaar, en anderdeels zal de formeele vermelding van de ontbinding in geval het bezit beneden 40,000 frank daalt, de oprichters van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid aanzetten bij den aanvang een kapitaal te voorzien hooger dan het voorziene wettelijke minimum (1).

ARTIKEL III.

Dit artikel groepeert de strafbepalingen voorzien bij artikel 2 van het ontwerp van de Kamer.

De meeste van de artikelen 175 tot 186 van de samengeschakelde wetten zijn van rechtswege toepasselijk, met dien verstande dat het woord « titels » in ruimen zin moet begrepen worden en de maatschappelijke aandeelen en hun deeltbewijzen omvat.

De voorstellen van de Commissie verschillen in den grond niet van het ontwerp van de Kamer en vergen geen uitleg.

ARTIKELN IV, V, VI.

Ook de artikelen IV, V, VI schijnen voldoende duidelijk op zichzelf om geen verklaring noodig te hebben.

Het past evenwel in herinnering te brengen in welke bewoordingen de Regeering haar voorstel van een artikel VI nieuw billijkte : (2)

« Nu de behandeling van het ontwerp ver genoeg gevorderd is om de kenmerken van de private vennootschap te kunnen belichten, acht de Regeering gepast daarvan het statuut te bepalen, ten aanzien van de wetten op de registratie-, zegel-, griffie- en hypotheekrechten, door middel van een bepaling in het ontwerp te lasschen. Dergelijke handelwijze die erin bestaat fiskale bepalingen te lasschen in ontwerpen van burgerlijk of handelsrecht is voor kritiek vatbaar. Doch die gaat hier niet op. Het is volstrekt noodzakelijk dat, op het oogenblik dat de nieuwe wet wordt toegepast, het fiscaal statuut van de nieuwe vennootschap worde omschreven, opdat het publiek juist wete met welke kosten de oprichting daarvan gepaard gaat.

(1) De Fransche wet, die een volgestort minimum van 25,000 frank voorziet, zegt niets van de gevolgen eener vermindering van het bezit onder het wettelijk minimum : « Nochtans, aldus PIC en BARRATIN (*op. cit.* blz. 416), indien mocht blijken dat het huidig kapitaal lager is dan het wettelijk minimum, dan zou elke belanghebbende het recht hebben de ontbinding gerechtelijk te vragen ».

(2) Zie *Gedr. St. Senaat*, n° 96, zitting 1931-1932, vergadering van 12 Mei 1932.

» De voorgestelde tekst heeft voor doel de private vennootschappen aan het gemeen recht te onderwerpen, op het stuk van registratie, wat betreft de akten bedoeld bij artikel 4 der wet van 30 Augustus 1913 (oprichtingsakten van vennootschappen, toetreding van nieuwe vennoten, verlenging, enz.). Deze akten zijn dus onderhevig aan een registratierecht van 1.32 t. h. Wat het hypotheekrecht betreft, dat tot het onroerend bezit is beperkt (zie art. 9 der wet van 30 Augustus 1913), dit wordt bepaald op 1.98 t. h.

» De tweede alinea van het voorgestelde artikel onderwerpt aan formaatzegelrecht, behalve het register voorzien bij artikel 103^a der samengeschakelde wetten, de bewijzen van aandeel in de private vennootschappen. De invordering op deze aandeelen van het evenredig zegelrecht voorzien bij de artikelen 12 en 14 van de wet van 25 Maart 1891 geschiedt dus niet.

» Op te merken valt dat geen bepaling van het voorgestelde artikel een bijzonder regime voorziet voor de akten van omvorming der thans bestaande vennootschappen in private vennootschappen. De reden daarvan is dat het gunstregime door de Kamer der Volksvertegenwoordigers bedoeld, verleend werd bij artikel 12 der fiskale wet van 22 Juli 1931. Dit artikel vermindert met twee derden de registratie- en overschrijvingsrechten vereischt bij de geldende wetten op de akten tot omvorming van een vennootschap in een andersoortige, behoudens invordering van de volle rechten op de nieuwe inbrengen, blijkens de akte van omvorming.

» Aldus en zonder te gaan tot de totale vrijstelling van het evenredig recht, zooals sommigen zouden gewenscht hebben, voorziet dit regime voor de omvorming der thans bestaande vennootschappen in private vennootschappen, een zeer aanneembaar statuut. De Regeering acht dat niet verder hoeft gegaan op den weg der vrijstelling. »

* * *

Het aldus gewijzigd ontwerp werd door de Commissie aangenomen met 15 stemmen; 1 lid onthield zich.

De Verslaggever,
H. ROLIN.

De Voorzitter,
A. LIGY.

Wetsontwerp houdende wijziging der wet op de Cooperatieve Vennootschappen en tot oprichting van Personenvennootschappen met Beperkte Aansprakelijkheid

TABELLARISCH OVERZICHT

1° van het Wetsontwerp
door de Commissie van Justitie gewijzigd ;

2° van den tekst door de Kamer der Volksvertegenwoordigers
overgemaakt op 30 April 1931 ;

3° van den tekst door den Senaat bij eerste lezing aangenomen
op 12 Mei 1932.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

TITEL :

Wetsontwerp tot wijziging van de wet op de Cooperatieve vennootschappen en tot oprichting van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

EERSTE ARTIKEL. (Vroeger art. 2.)

De artikelen 2, 4 (lid 2), 6, 7, 8, 10 en 12 van de samengeordende wetten op de vennootschappen van koophandel, worden als volgt aangevuld of gewijzigd :

Art. 2. — De wet erkent als vennootschappen van koophandel :

De vennootschap onder gemeenschappelijken naam;

De vennootschap bij wijze van eenvoudige geldschieting;

De naamlooze vennootschap;

De vennootschap bij wijze van geldschieting op aandeelen;

De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid;

De cooperatieve vennootschap;

De kredietvereniging.

Elk harer maakt een rechtspersoonlijkheid uit, onderscheiden van die der vennoten.

Art. 4, lid. 2. — De naamlooze vennootschap, de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid en de vennootschappen bij wijze van geldschieting op aandeelen worden, op straffe van nietigheid, opgericht bij openbare akten.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

*Gedrukt Stuk n^r 116 van den Senaat
(zitting 1930-1931).*

TITEL :

Wetsontwerp waarbij private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid worden tot stand gebracht.

ART. 2.

De artikelen 2, 4, lid 2, 6, 7, 8, 10, 12 (73, 176 en 186) van de samengeordende wetten op de vennootschappen van koophandel, worden als volgt aangevuld of gewijzigd :

Art. 2. — De wet erkent als vennootschappen van koophandel :

De vennootschap onder gemeenschappelijken naam;

De vennootschap bij wijze van eenvoudige geldschieting;

De naamlooze vennootschap;

De vennootschap bij wijze van geldschieting op aandeelen;

De private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid;

De coöperatieve vennootschap;

De kredietvereniging.

Elk harer maakt een rechtspersoonlijkheid uit, onderscheiden van die der vennoten.

Art. 4, al. 2. — De naamlooze vennootschap, de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid en de vennootschappen bij wijze van geldschieting op aandeelen worden, op straffe van nietigheid, bij openbare akten opgericht.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

*Gedrukt Stuk n^r 97 van den Senaat
(zitting 1931-1932).*

TITEL :

Wetsontwerp waarbij private vennootschappen worden tot stand gebracht.

ART. 2.

De artikelen 2, 4, lid 1, 6, 7, 9, 10, 12, (176, 180 en 186) van de samengeordende wetten op de vennootschappen van koophandel, worden als volgt aangevuld of gewijzigd :

Art. 2. — De wet erkent als vennootschappen van koophandel :

De vennootschap onder gemeenschappelijken naam;

De vennootschap bij wijze van eenvoudige geldschieting;

De naamlooze vennootschap;

De vennootschap bij wijze van geldschieting op aandeelen;

De private vennootschap;

De coöperatieve vennootschap;

De kredietvereniging.

Elk harer maakt een rechtspersoonlijkheid uit, onderscheiden van die der vennoten.

Art. 4, lid 1. — De vennootschappen onder een gemeenschappelijken naam, de vennootschappen bij wijze van eenvoudige geldschieting, de private vennootschappen worden, op straffe van nietigheid, opgericht bij speciale, openbare of onderhandsche akten, mits in het laatste geval, artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek na te leven. Twee oorspronkelijke stukken volstaan voor de coöperatieve vennootschappen en de private vennootschappen.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 6. — De akten van vennootschappen onder een gemeenschappelijken naam, van vennootschappen bij wijze van eenvoudige geldschieting, van de coöperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden, alsmede de akten van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid worden, bij uittreksel, op kosten van de belanghebbenden, bekendgemaakt.

Art. 7. — Het uittreksel behelst :

a) Voor de vennootschappen onder een gemeenschappelijken naam en bij wijze van eenvoudige geldschieting (zooals in het huidige artikel 7 der wet);

b) Voor de personenvennootschappen met beperkte alsmede voor de coöperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden :

1° De juiste opgave van de vennoten;

2° Den handelsnaam of de benaming der vennootschap;

3° Haar maatschappelijken zetel;

4° Het doel der vennootschap;

5° Het bedrag van het maatschappelijk kapitaal;

6° De wijze waarop het maatschappelijk fonds is gevormd;

7° Het tijdstip waarop de vennootschap een aanvang moet nemen, alsmede haar duur;

8° De opgave van de personen die gemachtigd zijn de vennootschap te beheeren, te besturen en voor haar te teekenen, alsmede hunne bevoegdheid.

9° Den aanvang en het einde van elk maatschappelijk dienstjaar;

10° Desvoorkomend, dag en uur van de gewone vergadering der vennoten die uitspraak moet doen over de goedkeuring der balans;

11° Den notaris die de akte heeft opgemaakt en haar datum.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 6. — De akten van vennootschappen onder een gemeenschappelijke naam, van vennootschappen bij wijze van eenvoudige geldschieting, van de coöperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden, alsmede de akten van private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid worden, bij uittreksel, op kosten van de belanghebbenden bekendgemaakt.

Art. 7. — Het uittreksel moet inhouden :

a) Voor de vennootschappen onder een gemeenschappelijke naam en bij wijze van eenvoudige geldschieting (zooals in het huidige artikel 7 der wet)

b) Voor de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, alsmede voor de coöperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden :

1° De nauwkeurige opgave van de vennoten ;

2° Den handelsnaam of de benaming der vennootschap ;

3° Haar maatschappelijke zetel ;

4° Het doel der vennootschap ;

5° Het bedrag van het maatschappelijk kapitaal ;

6° De wijze waarop het maatschappelijk fonds is gevormd ;

7° Het tijdstip waarop de vennootschap een aanvang moet nemen, alsmede haar duur ;

8° De opgave van de personen die gemachtigd zijn de vennootschap te beheeren, te besturen en voor haar te teekenen, alsmede hunne bevoegdheid.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 6. — De akten van vennootschappen onder een gemeenschappelijke naam, van vennootschappen bij wijze van eenvoudige geldschieting, van de coöperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden, alsmede de akten van private vennootschappen worden, bij uittreksel, op kosten van de belanghebbenden, bekendgemaakt.

Art. 7. — Het uittreksel moet inhouden :

a) Voor de vennootschappen onder een gemeenschappelijke naam en bij wijze van eenvoudige geldschieting (zooals in het huidige artikel 7 der wet) ;

b) Voor de private vennootschappen alsmede voor de coöperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden :

1° De opgave van de vennoten ;

2° Den handelsnaam of de benaming der vennootschap ;

3° Haar maatschappelijke zetel ;

4° Het doel der vennootschap ;

5° Het bedrag van het maatschappelijk kapitaal ;

6° De wijze waarop het maatschappelijk fonds is gevormd ;

7° Het tijdstip waarop de vennootschap een aanvang moet nemen, alsmede haar duur ;

8° De opgave van de personen die gemachtigd zijn de vennootschap te beheeren, te besturen en voor haar te teekenen, alsmede hunne bevoegdheid.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 8. — Het uittreksel uit de akten van vennootschap wordt onderteevend : voor de openbare akten, door de notarissen, en voor de onderhandsche akten, door al de hoofdelijk voor het geheel aansprakelijke vennoten, of door een van de voor het geheel aansprakelijke vennoten, daartoe met een bijzonder mandaat bekleed door de andere voor het geheel aansprakelijke vennoten.

Art. 10. — I. — Vôôr de laatste alinea wordt ingelascht hetgeen volgt :

« Een afschrift van de akten der personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, een afschrift of een dubbel van de akten der coöperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden worden neergelegd samen met de uittreksels voor de bekendmaking bestemd. Iedereen kan daarvan kosteloos inzage nemen, of er zich een afschrift van doen afleveren op ongezegeld papier, mits betaling van de griffierechten.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 8. — Het uittreksel uit de akten van vennootschap wordt ondertee- kend : voor de openbare akten, door de notarissen, en voor de onderhandsche akten, door al de hoofdelijk voor het geheel aansprakelijke vennooten in de vennootschappen onder een gemeen- schappelijken naam en bij wijze van eenvoudige geldschieting en door één der vennooten, daartoe met een bij- zonder mandaat bekleed, in de private vennootschap met beperkte aanspra- kelijkheid en in de cooperatieve ven- nootschappen met hoofdelijke en on- beperkte aansprakelijkheid der leden.

Art. 10. — I. — Vóór de laatste alinea wordt ingelascht hetgeen volgt :

« De private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid en de coo- peratieve vennootschappen met hoof- delijke en onbeperkte aansprakelijk- heid der leden zullen, binnen het bij de eerste alinea voorziene tijdperk, ter griffie van de rechtbank van koop- handel der zetelplaats van de vennoot- schap of van de rechtbank van eersten aanleg die de eerste vervangt, neerleggen een afschrift van de authen- tieke akte van oprichting.

» Het publiek wordt toegelaten om, zonder kosten, van die statuten kennis te nemen. Iedereen mag er afschrift op los papier van vragen, mits betaling van de griffiekosten. »

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 8. — (1).

Art. 9. — (Geamendeerd).

De woorden : « van cooperatieve vennootschap » te doen wegval en.

Art. 10. — I. — Vóór de laatste alinea wordt ingelascht hetgeen volgt :

« De private vennootschappen en de cooperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aanspra- kelijkheid der leden zullen, binnen het bij de eerste alinea voorziene tijdperk, ter griffie van de rechtbank van koophandel der zetelplaats van de vennootschap of van de recht- bank van eersten aanleg die de eerste vervangt, neerleggen een afschrift van de authentieke akte *of een dubbel van de akte van oprichting.*

« Het publiek wordt toegelaten om, zonder kosten, van die statuten kennis te nemen. Iedereen mag er afschrift op los papier van vragen, mits betaling van de griffiekosten. »

(1) Artikel 8 viel weg bij de eerste stemming; het luidde als volgt :

Art. 8. — Het uittreksel uit de akten van vennoot- schap wordt ondertee- kend : voor de openbare akten, door de notarissen, en voor de onderhandsche akten, door al de hoofdelijk voor het geheel aansprakelijke vennooten in de vennootschappen onder een gemeen- schappelijken naam en bij wijze van eenvoudige geld- schieting, en door één der vennooten, daartoe met een bijzonder mandaat bekleed, in de private vennoot- schappen en in de cooperatieve vennootschappen met hoofdelijke en onbeperkte aansprakelijkheid der leden.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

II. — Het laatste lid luidt als volgt :

« De authentieke of bijzondere mandaten, gehecht aan de akten van naamlooze vennootschap, van vennootschap bij wijze van geldschieting op aandeelen, van personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid en van coöperatieve vennootschap worden in uitgifte of in origineel, terzelfder tijd nedergelegd als de akten waarop zij betrekking hebben; zij kunnen in dezelfde voorwaarden worden medegedeeld aan derden.

Art. 12. — Na de woorden : « bij de naamlooze vennootschappen », in het tweede lid van dit artikel, wordt ingevoegd het volgende : « in de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. »

ART. II. (vroeger art. I).

De volgende bepalingen zullen de afdeeling *Vbis* van titel IX van boek I in het Wetboek van Koophandel uitmaken.

Deze afdeeling zal als titel dragen :

« Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid ».

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

II. — Het laatste lid luidt als volgt :

« De authentieke of bijzondere mandaten, gehecht aan de akten van naamlooze vennootschap, van vennootschap bij wijze van geldschieting op aandeelen, van private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en van cooperatieve vennootschap worden, in origineel of in uitgifte, zoo de akte onder authentieken vorm werd opgemaakt, terzelfder tijd nedergelegd als de akten waarop zij betrekking hebben. Eenieder kan er kosteloos inzage van nemen. »

Art. 12. — Na de woorden : « bij de naamlooze vennootschappen », in het tweede lid van dit artikel, wordt ingevoegd het volgende : « zaakvoerders en commissarissen in de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid ».

Art. 73. — De volgende bepaling wordt ingelascht na de vierde alinea :

« Vorenvermelde termijnen worden berekend in vrije dagen. »

EERSTE ARTIKEL.

De volgende bepalingen zullen de afdeeling IVbis van titel IX van boek I in het Wetboek van Koophandel uitmaken.

Deze afdeeling zal als titel dragen :
« Private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid ».

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

II. — Het laatste lid luidt als volgt :

« De authentieke of bijzondere mandaten, gehecht aan de akten van naamlooze vennootschap, van vennootschap bij wijze van geldschieting op aandeelen, van private vennootschap en van cooperatieve vennootschap worden, in origineel of in uitgifte, zoo de akte onder authentieken vorm werd opgemaakt, terzelfder tijd nedergelegd als de akten waarop zij betrekking hebben. Eenieder kan er kosteloos inzage van nemen. »

Art. 12. — Na de woorden : « bij de naamlooze vennootschappen », in het tweede lid van dit artikel, wordt ingevoegd het volgende : « in de private vennootschappen ».

Art. 73 (1).

EERSTE ARTIKEL.

De volgende bepalingen zullen de afdeeling IVbis van titel IX van boek I in het Wetboek van Koophandel uitmaken.

Deze afdeeling zal als titel dragen :
« Private vennootschappen. »

(1) Artikel 73 viel weg bij de eerste stemming; het luidde als volgt :

Art. 73. — De volgende bepaling wordt ingelascht na de vierde alinea :

« Vorenvermelde termijnen worden berekend in vrije dagen. »

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

§ 1. — *Van den aard en de oprichting der personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.*

Art. 114bis. — De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid is diegene waarin de vennoten, wier aantal bij de wet beperkt is, zich slechts tot hun inbreng verbinden, en wier rechten alleen kunnen worden overgedragen onder zekere voorwaarden en die onderworpen zijn aan de regelen voorzien bij deze afdeeling.

Art. 114¹. (vroeger 103°). — De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid wordt betiteld door een bijzondere benaming of door de aanduiding van het doel harer onderneming; zij kan het ook zijn onder een maatschappelijke naam die den naam van een of van verschillende vennoten in zich besluit.

De betiteling of aanduiding moet in elk geval verschillend zijn van die van elke andere vennootschap.

Is zij dezelfde of kan de gelijkenis tot vergissing aanleiding geven, dan kan elke belanghebbende haar doen wijzigen en desnoods schadevergoeding eischen.

Art. 114². (vroeger 103ter). — De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid mag geen verzekering, kapitalisatie noch spaarverrichtingen voor doel hebben.

Art. 114³. (vroeger 103ⁱ). — De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid mag enkel natuurlijke personen als leden tellen.

Man en vrouw kunnen vennoot zijn in een private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, onder voorbehoud van naleving der verschillende bepalingen van het Wetboek betreffende de overeenkomsten tusschen echtgenooten en de macht van den echtgenoot.

Het getal vennoten mag slechts twee bedragen. Zoo de vennootschap evenwel echtgenooten in zich begrijpt, is dit getal ten minste drie. Bovendien, zoo al de leden van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid onbekwaam zijn, met uitzondering van één of van twee vennoten die echtgenooten zijn, dan moet de vertegenwoordiging van ten minste één der onbekwamen verzekerd worden door een bekwamen persoon buiten de vennootschap genomen. Desnoods wordt de aanduiding van een beheerder *ad hoc* aan den vrederechter gevraagd bij wijze van verzoek.

Het getal vennoten mag vijftig niet overschrijden, zonder evenwel dat deze grens een beletsel moge zijn voor de overdracht van de hoedanigheid van vennoot aan de bloedverwanten in de rechte lijn of aan den echtgenoot van een vennoot, wegens overlijden of vereffening van de echtelijke gemeenschap.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 103bis. — De private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid zijn diegene waarin de vennoten, wier aantal bij de wet beperkt is, zich slechts tot hun inbreng verbinden, en wier rechten alleen kunnen afgestaan worden, mits inachtneming van de bij artikel 103^{1a} voorgeschreven formaliteiten.

Art. 103°. — De private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid wordt betiteld door eene bijzondere benaming of door de aanduiding van het doel harer onderneming, ofwel onder een maatschappelijken naam die den naam van een of de namen van meerdere vennoten in zich besluit.

Artikel 28, lid 2 en lid 3, is daarop van toepassing.

Art. 103ⁱ. — De verzekerings-, kapitalisatie- en spaarmaatschappijen kunnen dien vorm niet aannemen.

Art. 103ⁱ. — Het getal vennoten is ten minste drie, wanneer het echtgenooten in zich begrijpt. Het kan niet meer zijn dan zestig.

De op geen wettelijk erfdeel recht-hebbende erfgenamen en de echtgenoot van een vennoot kunnen echter zelf vennoot worden ten gevolge van overdracht wegens overlijden of vereffening van de echtelijke gemeenschap, ook dan wanneer, ten gevolge van dien overgang, het getal vennoten meer dan zestig zou bedragen.

De man en de vrouw kunnen deelgenooten zijn in een private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, mits niet af te wijken van het bepaalde bij artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 103bis. — De private vennootschappen zijn diegene waarin de vennoten, wier aantal bij de wet beperkt is, zich slechts tot hun inbreng verbinden en wier rechten alleen kunnen overgaan mits inachtneming van de bij deze afdeeling voorgeschreven formaliteiten.

Art. 103°. — De private vennootschap wordt betiteld door eene bijzondere benaming of door de aanduiding van het doel harer onderneming, ofwel onder een maatschappelijken naam die de naam van een of de namen van meerdere vennoten in zich besluit.

Artikel 28, lid 2 en lid 3, is daarop van toepassing.

Art. 103ⁱ. — De verzekerings-, kapitalisatie- en spaarmaatschappijen kunnen dien vorm niet aannemen.

Art. 103ⁱ. — Het getal vennoten is ten minste drie, wanneer het echtgenooten in zich begrijpt. Het kan niet meer zijn dan zestig.

De op geen wettelijk erfdeel recht-hebbende erfgenamen en de echtgenoot van een vennoot kunnen echter zelf vennoot worden ten gevolge van overdracht wegens overlijden of vereffening van de echtelijke gemeenschap, ook dan wanneer, ten gevolge van dien overgang, het getal vennoten meer dan zestig zou bedragen.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 114⁶ (vroeger art 103⁵, 1^e alinea, en vroeger art. 103⁶ eerste vijf alinea's) :

Bij de oprichting van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid wordt vereischt :

1° dat het getal vennoten en het maatschappelijk doel aan de voorschriften van de wet beantwoorden;

2° dat het kapitaal in zijn geheel ingeschreven zij;

3° dat het kapitaal ten minste 50,000 frank bedrage;

4° dat ten minste 50,000 frank van het kapitaal afbetaald zij;

5° dat, zoo het kapitaal 50,000 frank overschrijdt, elk der deelbewijzen waarop in geld is ingeschreven, ten minste voor een vijfde afbetaald zij;

6° dat de maatschappelijke deelbewijzen of gedeeltelijke deelbewijzen overeenkomende met inbrengen in natura, in elk geval geheel afbetaald wezen.
De vervulling derzer voorwaarden moet uit de akte blijken.

Art. 114⁷ (vroeger art. 103⁷). — De akte van vennootschap bevat bovendien de verschillende vermeldingen voorgeschreven bij artikel 30, en de volmachten moeten daarvan melding maken.

Art. 114⁸ (nieuw). — De formaliteiten en voorwaarden voorgeschreven voor de oprichting van de naamlooze vennootschap worden eveneens vereischt voor elke verhooging van het maatschappelijk kapitaal.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 103⁵ (1^e alinea). — Het maatschappelijk kapitaal moet ten minste 50,000 frank bedraagen

Art. 103⁶. — Bij de oprichting eener private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid wordt vereischt :

1° dat er ten minste drie vennoten zijn, wanneer echtgenooten vennoten zijn;

2° dat het kapitaal in zijn geheel ingeschreven zij;

3° dat van elk der deelbewijzen waarop in geld is ingeschreven, ten minste één vijfde afbetaald zij en dat, over het geheel, deze afbetaling ten minste vijftig duizend frank bedrage;

4° dat de maatschappelijke deelbewijzen, geheel of gedeeltelijk overeenkomende met inbrengen in natuur, geheel afbetaald zijn op het oogenblik van de oprichting der vennootschap.
.

Art. 103⁷. — De bepaling van artikel 30 is toepasselijk op de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 103⁵ (1^e alinea). — Het maatschappelijk kapitaal moet ten minste 50,000 frank bedragen

Art. 103⁶. — Bij de oprichting eener private vennootschap wordt vereischt :

1° dat er ten minste drie vennoten zijn, wanneer echtgenooten vennoten zijn;

2° dat het kapitaal in zijn geheel ingeschreven zij;

3° dat van elk der deelbewijzen waarop in geld is ingeschreven, ten minste één vijfde afbetaald zij;

4° dat de maatschappelijke deelbewijzen geheel of gedeeltelijk overeenkomende met inbrengen in natuur, geheel afbetaald zijn op het oogenblik van de oprichting der vennootschap.
.

Art. 103⁷. — De bepaling van artikel 30 is toepasselijk op de private vennootschappen.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 114^a (vroeger art. 103⁶, lid 6 en volgende). — Niettegenstaande elke strijdige bepaling worden de comparanten bij de oprichtingsakte als oprichters beschouwd.

De oprichters en, in geval van verhooging van het maatschappelijk kapitaal, de zaakvoerders, zijn hoofdelijk aansprakelijk tegenover de belanghebbenden, niettegenstaande elke strijdige bepaling :

1° voor alle aangegane maatschappelijke verbintenissen, tot wanneer de vennootschap, wanneer zij echtgenooten omvat, ten minste drie leden telt ;

2° voor het geheele gedeelte van het kapitaal dat niet geldig zou onderschreven zijn; van rechtswege worden zij daarvoor als inschrijvers aangemerkt ;

3° voor het geheele gedeelte van het kapitaal of van de maatschappelijke deelbewijzen dat niet werkelijk volgestort zou zijn, zooals hierboven voorzien.

4° voor de vergoeding van de schade rechtstreeks voortvloeiende hetzij uit de nietigheid der vennootschap, wegens niet-naleving der artikelen 4, 114³, 114⁴, 114⁵, hetzij uit het gemis of de valsheid der vermeldingen voorgescreven bij de artikelen 114⁷ en 114⁸.

Zij die een verbintenis voor derden hebben aangegaan worden geacht persoonlijk gebonden te zijn, indien de naam van de lastgevers niet werd aangeduid in de akte, of indien de voorgelegde lastgeving niet geldig wordt erkend. De oprichters zijn hoofdelijk voor deze verbintenissen aansprakelijk.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 103^a (6^e lid en volgende).

Niettegenstaande elke strijdige bepaling, worden de verschijnenden bij de oprichtingsakte als oprichters aangezien en zijn zij hoofdelijk gebonden tegenover de belanghebbenden :

1° Voor alle maatschappelijke verbintenissen aangegaan tot dat de vennootschap, wanneer zij echtgenooten bevat, minstens drie leden telt;

2° Voor het geheele gedeelte van het kapitaal, waarop niet geldig ingeschreven zou zijn; van rechtswege worden zij daarvoor als inschrijvers aangemerkt;

3° Voor de wezenlijke afbetaling van het kapitaal, zooals dit hierboven is voorzien;

4° Voor de vergoeding van het na-deel dat een onmiddellijk en rechtstreeksch gevolg is, hetzij van de nietigheid der vennootschap, voortvloeiende uit het niet-naleven van artikel 4, hetzij van het gemis of de valsheid in de akte van de bij de artikelen 30, 32 en 34 vereischte vermeldingen.

Zij die eene verbintenis voor derden hebben aangegaan, hetzij als gevolmachtigden, hetzij door zich voor hen sterk te maken, worden geacht persoonlijk gebonden te zijn, indien er geene geldige lastgeving bestaat of indien de verbintenis niet wordt bekrachtigd binnen twee maanden na het beding; deze termijn wordt verminderd tot vijftien dagen, indien de namen der personen voor wie het beding werd gemaakt, niet zijn aangeduid.

De oprichters zijn voor deze verbintenissen hoofdelijk aansprakelijk.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 103^a (6^e lid en volgende).

Niettegenstaande elke strijdige bepaling, worden de verschijnenden bij de oprichtingsakte als oprichters aangezien en zijn zij hoofdelijk gebonden tegenover de belanghebbenden :

1° Voor alle maatschappelijke verbintenissen aangegaan tot dat de vennootschap, wanneer zij echtgenooten bevat, minstens drie leden telt;

2° Voor het geheele gedeelte van het kapitaal, waarop niet geldig ingeschreven zou zijn; van rechtswege worden zij daarvoor als inschrijvers aangemerkt;

3^e Voor de wezenlijke afbetaling van het kapitaal zooals dit hierboven is voorzien;

4° Voor de vergoeding van het na-deel dat een onmiddellijk en rechtstreeksch gevolg is hetzij van de nietigheid der vennootschap, hetzij van het gemis of de valsheid in de akte van de bij de artikelen 30 en 34, lid 1, vereischte vermeldingen;

5° Dat, over het geheel, deze afbetaling ten minste vijftig duizend frank bedrage.

Zij die een verbintenis voor derden hebben aangegaan, worden geacht persoonlijk gebonden te zijn, indien er geen geldige lastgeving bestaat. De namen der personen voor wie het beding werd gemaakt moeten vermeld worden in de oprichtingsakte.

De oprichters zijn voor deze verbintenissen hoofdelijk aansprakelijk.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

§ 2. — *Van de deeltbewijzen en hun overdracht.*

Art. 114¹⁰ (vroeger art. 103⁹, lid 2, 3 en 4). — Het kapitaal wordt verdeeld in gelijke aandeeleu, met een nominale waarde die niet lager dan 1,000 frank mag zijn.

Elk aandeel geeft een gelijk recht bij de verdeling der winsten en der opbrengsten van de vereffening; bovendien mogen geen winstaandeeleu worden voorzien die geen deel van het kapitaal vertegenwoordigen.

De aandeeleu zijn onverdeelbaar; zijn er verschillende eigenaars van een onverdeelbaar aandeel, dan heeft de vennootschap het recht de uitoefening der daaraan gehechte rechten te schorsen tot dat een enkele persoon aangewezen zij als eigenaar van het aandeel ten aanzien van de vennootschap.

Art. 114¹¹ (vroegere art. 103⁸ en 103¹³). — In den maatschappelijken zetel wordt een register van de vennoten gehouden, dat bevat :

1° de juiste aanduiding van elken vennoot en van het getal hem behoorende aandeeleu;

2° de vermelding van de gedane stortingen;

3° de overdrachten van aandeeleu met hun datum, gedagteekend en onteekend door den overdrager en den overnemer in geval van overdracht onder levenden, door den zaakvoerder en den genierter in geval van overdracht wegens overlijden,

De overdrachten gelden slechts ten aanzien van de vennootschap en van derden vanaf den datum hunner inschrijving in het register der vennoten.

Elke vennoot of elke derde belanghebbende mag kennis nemen van dit register.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 103^b. — Het maatschappelijk kapitaal wordt verdeeld in deelbewijzen.

In de statuten kan worden voorzien dat de deelbewijzen onderscheiden nominale waarden zullen hebben en, in de verdeling van de winsten en opbrengsten der vereffening, rechten genieten in verhouding met die waarden.

Boven en behalve die deelbewijzen, kunnen geen welkdanige titels worden tot stand gebracht, recht gevende op een gedeelte van welkdanige winsten of voordeelen.

Art. 103^c. — Onverminderd de verplichtingen voortvloeiende uit artikel 12, moet ieder private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid een register houden, behelzende de onverkorte en eensluidende kopijen : 1° van de oprichtingsakte der vennootschap; 2° van de akten waarbij aan de vorenvermelde akte wijzigingen worden toegebracht.

Daarachter worden vermeld de namen, voornamen, beroep en woonplaats van de vennoten, de vermelding van de overdrachten van maatschappelijke rechten en de datum der beteekening of der aanvaarding.

Van dit register mag ieder vennoot inzage nemen.

Art. 103^d. — De overdrachten van maatschappelijke rechten moeten door een openbare akte of een onderhandsch geschrift worden vastgesteld. De over-

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 103^b. — Het maatschappelijk kapitaal wordt verdeeld in deelbewijzen.

In de statuten kan worden voorzien dat de deelbewijzen onderscheiden nominale waarden zullen hebben en, in de verdeling van de winsten en opbrengsten der vereffening, rechten genieten in verhouding tot die waarden.

Worden er deelbewijzen met verschillende nominale waarde tot stand gebracht, dan genieten zij met deze waarde evenredige rechten bij de verdeling der winst en der opbrengst van de vereffening.

Boven en behalve die deelbewijzen kan geen welkdanige titel worden tot stand gebracht, recht gevende op een gedeelte van welkdanige winsten of voordeelen.

Art. 103^c. — Onverminderd de verplichtingen voortvloeiende uit artikel 12 moet ieder private vennootschap een register houden, behelzende de onverkorte en eensluidende kopijen : 1° van de oprichtingsakte der vennootschap; 2° van de akten waarbij aan de vorenvermelde akte wijzigingen worden toegebracht.

Daarachter worden vermeld de namen, voornamen, beroep en woonplaats van de vennoten, de vermelding en de datum van de overdrachten van maatschappelijke deelbewijzen.

Van dit register mag ieder vennoot inzage nemen.

Art. 103^d. — Maatschappelijke deelbewijzen mogen alleen worden overgedragen bij openbare of bij onderhandsche akte. Tot aan de bekend-

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 114¹² (vroeger art. 103¹², alineas 1, 2 en 3). — Behoudens meer beperkende bepalingen van de statuten, mogen de aandeelen van een vennoot, op straffe van nietigheid, niet worden afgestaan onder levenden noch overgedragen wegens overlijden dan met de toestemming van ten minste de helft der vennoten in het bezit van minstens drie vierden van het kapitaal, na aftrek van de rechten waarvan de afstand is voorgesteld en voor zooverre uit dien hoofde het getal vennoten de hooger bepaalde grens niet overschrijdt.

Deze toestemming is evenwel niet vereischt, tenzij tegenovergestelde bepaling der statuten, wanneer de aandeelen worden overgedragen of overgemaakt :

- 1° aan een vennoot;
- 2° aan den echtgenoot van den overdrager of den erflater;
- 3° aan voor- of nazaten in rechte lijn;
- 4° aan andere personen in de statuten toegelaten.

Art. 114¹³. — Behouders bijzondere bepalingen der statuten kan de weigering van toelating van een overdracht onder levenden aanleiding geven tot verhaal van den of de belanghebbenden voor de Rechtbank van Koophandel zettende in kortgeding, de eischers in verzet behoorlijk gedagvaard.

De bevoegde rechtbank is die van den maatschappelijken zetel.

Wordt de weigering willekeurig geoordeeld, dan hebben de vennoten in verzet drie maand te rekenen van het bevelschrift om koopers te vinden tegen de prijzen en voorwaarden bepaald als voorzien in de standregelen. Bij gemis van statutaire bepaling, wordt de prijs berekend op den voet van de gemiddelde balans der laatste drie boekjaren en, indien de vennootschap geen drie boekjaren telt, op den voet van het laatste jaar of van de laatste twee jaren. Bij gemis van overeenkomst, worden de modaliteiten bepaald door de Rechtbank van Koophandel, op verzoek van de meest gereede partij, de wederpartij regelmatig gedagvaard; in geen enkel geval mag uitstel worden verleend strekkende over meer dan vijf jaar te rekenen van de lichting der optie; de afgekochte deelbewijzen zijn niet vatbaar voor overdracht tot de volledige betaling van den prijs.

Zoo de afkoop niet is geschied binnen den voormelden termijn van drie maand, dan kan de overdrager de ontbinding van de vennootschap eischen, doch deze moet zijn recht uitoefenen binnen veertig dagen volgende op het verstrijken van den termijn van drie maand.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

dracht moet aan de vennootschap worden beteekeud of door haar zijn aanvaard bij een authentieke akte, dit alles op straffe van volkomen nietigheid ten aanzien van derden.

Art. 103¹² (alineas 1, 2 en 3). — De maatschappelijke rechten kunnen onder de levenden niet aan een niet-vennoot worden overgedragen, dan met de goedkeuring van de meerderheid der overige vennoten beraadslagende op de wijze als bij artikel 70 voor de wijzigingen in de statuten is vereischt.

Zij kunnen, wegens oorzaak van overlijden, slechts onder dezelfde voorwaarden worden overgedragen.

Deze toestemming is echter niet vereischt wanneer de maatschappelijke rechten overgedragen worden hetzij aan erfgenamen in de rechte lijn, hetzij aan den overlevenden echtgenoot en inzoover de statuten het voorzien, aan de andere erfgenamen of aan een vennoot.

.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

making op de wijze voorzien bij artikel 51, kan de overdracht niet aan derden worden tegengesteld. Door de vermelding van de overdracht in de registers der vennoten kan de overdracht aan de vennootschap worden tegengesteld.

Art. 103¹². — De maatschappelijke deelbewijzen kunnen onder de levenden niet aan een niet-vennoot worden overgedragen, dan met de goedkeuring van de meerderheid der overige vennoten beraadslagende op de wijze als bij artikel 70 voor de wijzigingen in de statuten is vereischt.

Zij kunnen, wegens oorzaak van overlijden, slechts onder dezelfde voorwaarden worden overgedragen.

Deze toestemming is echter niet vereischt wanneer de maatschappelijke rechten overgedragen worden hetzij aan erfgenamen in de rechte lijn, hetzij aan den overlevenden echtgenoot en inzoover de statuten het voorzien, aan de andere erfgenamen of aan een vennoot.

.

Dor de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 114¹¹ (vroeger 103¹², lid 4 en 5). — De erfgenamen en legatarissen van deelbewijzen welke geen vennooten kunnen worden, hetzij omdat zij niet toegelaten werden als dusdanig, hetzij omdat het maximum aantal vennooten is bereikt, hebben recht op de waarde der overgelaten deelbewijzen.

Zij mogen daarvan den afkoop vragen bij ter post aangeteekend schrijven tot den zaakvoerder der vennootschap gericht en waarvan onmiddellijk door den zaakvoerder aan de verschillende vennooten bij aangeteekend schrijven afschrift wordt gezonden.

Bij gemis van overeenstemming tusschen partijen of van statutaire bepalingen, worden prijs en voorwaarden van afkoop bepaald als hooger gezegd, zonder dat rekening mag worden gehouden met de ramingen van het testament; de gekochte deelbewijzen zijn niet vatbaar voor overdracht tot de volledige betaling van den prijs.

Zoo de afkoop binnen drie maand niet is geschied, dan hebben de erfgenamen of legatarissen het recht de vervroegde ontbinding der vennootschap te eischen.

§ 3. — *Van het beheer der personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.*

Art. 114¹⁵ (vroeger 103¹⁴). — De personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid worden beheerd door een of meer deelhebbende of niet deelhebbende, bezoldigde of niet bezoldigde gevolmachtigden.

Zij worden benoemd door de vennooten voor een beperkten of voor een onbeperkten tijdduur.

Behoudens strijdige bepalingen in de statuten, of eensgezind akkoord der vennooten, worden de deelhebbende of niet deelhebbende zaakvoerders, door de vennooten benoemd in de akte van vennootschap zonder beperking van duur, benoemd geacht voor den duur van de vennootschap; hunne bevoegdheid kan slechts geheel of gedeeltelijk worden herroepen om ernstige redenen.

Art. 114¹⁶ (vroeger 103¹⁴). — Bij stilzwijgen van de statuten, zijn de zaakvoerders bevoegd om uit naam van de vennootschap te handelen.

Elke beperking van de bevoegdheden der zaakvoerders bij beslissing van de vennooten volgende op de bekendmaking der statuten is zonder uitwerking ten aanzien van derden, tot den vijftien dag na de bekendmaking in de bijlagen van den *Moniteur*.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 103¹² (alineas 4 en 5). — De erfgenamen of legatarissen welke geen vennoten worden, hetzij omdat het maximum-aantal vennoten bereikt is, hetzij omdat zij niet toegelaten werden, kunnen de vervroegde ontbinding der vennootschap uitlokken, indien de afkoop, door de vennoten of door derden, van de maatschappelijke aandeelen van den overledene, niet is geschied uiterlijk binnen drie maanden, te rekenen van een *in mora* stelling aan de zaakvoerders bij deurwaardersexploot beteekend en bij ter post aangeteekend schrijven aan de vennoten ter kennis gebracht.

De afkoopprijs wordt berekend op den voet der gemiddelde balans van de laatste drie jaren en, indien de vennootschap nog geen drie dienstjaren telt, op den voet van het laatste jaar of van de laatste twee jaren.

Art. 103²³. — De persoonlijke schuldeischers van den vennoot kunnen slechts beslag leggen op de interesten en dividenden, die hem toekomen, en op het aandeel, dat hem bij de ontbinding van de vennootschap zal toegekend worden.

Art. 103¹⁴. — De private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid worden beheerd door een of meer deelhebbende of niet deelhebbende, bezoldigde of niet bezoldigde gevolmachtigden. Benoemd door de vennoten, hetzij in de akte der vennootschap, hetzij in een latere akte, voor een beperkten of voor een onbeperkten tijdduur, bezitten zij alle macht om voor de vennootschap bestuurshandelingen te verrichten. De bij de akte van vennootschap of bij een latere akte benoemde deelhebbende zaakvoerders kunnen enkel om rechtmatige redenen worden afgezet. Dit alles behoudens daarmede strijdige bepalingen in de statuten.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 103¹² (alineas 4 en 5). — De erfgenamen of legatarissen welke geen vennoten worden, hetzij omdat het maximum-aantal vennoten bereikt is, hetzij omdat zij niet toegelaten werden, kunnen de vervroegde ontbinding der vennootschap uitlokken, indien de afkoop, door de vennoten of door derden, van de maatschappelijke deelbewijzen van den overledene niet is geschied uiterlijk binnen drie maanden, te rekenen van een *in mora* stelling aan de zaakvoerders bij deurwaardersexploot beteekend en bij ter post aangeteekend schrijven aan de vennoten ter kennis gebracht.

De afkoopprijs wordt berekend op den voet der gemiddelde balans van de laatste drie jaren en, indien de vennootschap nog geen drie dienstjaren telt, op den voet van het laatste jaar of van de laatste twee jaren.

Art. 103²³. — De persoonlijke schuldeischers van den vennoot kunnen slechts beslag leggen op de interesten en dividenden, die hem toekomen, en op het aandeel, dat hem bij de ontbinding van de vennootschap zal toegekend worden.

Art. 103¹⁴. — De private vennootschappen worden beheerd door een of meer deelhebbende of niet deelhebbende, bezoldigde of niet bezoldigde gevolmachtigden. Benoemd door de vennoten, hetzij in de akte der vennootschap, hetzij in een latere akte, voor een beperkten of voor een onbeperkten duur, bezitten zij alle macht om voor de vennootschap bestuurshandelingen te verrichten. De bij de akte van vennootschap of bij een latere akte benoemde deelhebbende zaakvoerders kunnen enkel om rechtmatige redenen worden afgezet. Dit alles behoudens daarmede strijdige bepalingen in de statuten.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 114¹⁷ (vroeger 103¹¹). — De personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid mag geen leening bij wijze van obligatie-uitgifte aangaan.

Art. 114¹⁸ (vroeger 103¹⁵). — De aansprakelijkheid der zaakvoerders moet worden beoordeeld naar wat voorzien wordt bij artikel 62 voor de aansprakelijkheid der beheerders van naamlooze vennootschappen.

Art. 114¹⁹ (vroeger 103¹⁸, eerste deel). — Het lid van een zaakvoerderscollege dat een belang heeft in een zaak in strijd met dit van de vennootschap, is gehouden artikel 60 na te leven.

Is er slechts een zaakvoerder die voor dit uiteenlopend belang is geplaatst dan geeft hij daarvan kennis aan de vennoten en mag de zaak slechts door een lasthebber *ad hoc* voor rekening van de vennootschap worden afgesloten.

Art. 114²⁰ (vroeger 103¹⁶). — In de vennootschappen met meer dan tien vennoten, dienen een of meer al of niet deelhebbende commissarissen te worden benoemd, die op bij de statuten bepaalde tijdstippen aan herkiezing onderworpen zijn.

De commissarissen hebben het recht van onderzoek en toezicht en zijn onderworpen aan de verantwoordelijkheid voorzien bij artikel 65 voor de commissarissen der naamlooze vennootschappen.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Elke beperking van de bestuursbevoegdheden der zaakvoerders is, bij akte volgende op de bekendmaking der statuten, zonder uitwerking ten opzichte van derden, tot den vijfden dag na de bekendmaking in de bijlagen van den *Moniteur*.

De vrouw mag zaakvoerster zijn met de toestemming van haar echtgenoot of te gelijker tijd als hij, mits niet afgeweken wordt van de bepalingen van artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 103¹⁴. — De private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid kan geen leening bij wijze van openbare obligatieuitgifte aangaan.

De artikelen 82, 83 en 84 zijn, in geval van uitstalling, van aanbieding of openbaren verkoop van obligaties, toepasselijk.

Art. 103¹⁵. — De zaakvoerders zijn individueel of hoofdelijk aansprakelijk tegenover de vennootschap en tegenover derden, hetzij wegens inbreuken op de beschikkingen dezer wet, hetzij, wegens schending der statuten, hetzij wegens missingen door hen in hunne zaakvoering begaan, naar luid van artikel 62 der wet.

Art. 103¹⁶. — De artikelen 60, 70, 72 tot 78 zijn van toepassing op de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Art. 103¹⁶. — Het toezicht over de vennootschap moet worden toevertrouwd aan een of meer commissarissen, vennoten of niet, die in de akte van vennootschap zijn genoemd en op bij de statuten bepaalde tijdstippen aan herkiezing onderworpen zijn.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Elke beperking van de bestuursbevoegdheden der zaakvoerders is, bij akte volgende op de bekendmaking der statuten, zonder uitwerking ten opzichte van derden, tot den vijfden dag na de bekendmaking in de bijlagen van den *Moniteur*.

De vrouw mag zaakvoerster zijn met de machtiging van haar echtgenoot of te gelijker tijd als hij, mits niet afgeweken wordt van de bepalingen van artikel 1388 van het Burgerlijk Wetboek.

In geval de man zijn machtiging weigert, kan de rechter die verleen.

Art. 103¹⁴. — De private vennootschap kan geen leening bij wijze van openbare obligatieuitgifte aangaan.

Indien de private vennootschap obligaties uitgeeft, moeten die op naam zijn. De artikelen 87, lid 1, en 43 zijn daarop van toepassing.

Art. 103¹⁵. — De zaakvoerders zijn aansprakelijk overeenkomstig artikel 62.

Art. 103¹⁶. — De artikelen 60, 70, 72 tot 77, en artikel 134, zijn van toepassing op de private vennootschappen.

Art. 103¹⁶. — Het toezicht over de vennootschap moet worden toevertrouwd aan één of meer commissarissen, vennoten of niet, die in de akte van vennootschap zijn genoemd en op bij de statuten bepaalde tijdstippen aan herkiezing onderworpen zijn.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

In de vennootschappen met minder dan vijf leden, heeft elke vennoot deze bevoegdheid.

Art. 114²¹ (vroeger 103¹⁷). — De beslissingen der vennoten worden in algemeene vergadering bij meerderheid van stemmen genomen.

Niettegenstaande elke strijdige bepaling verleent elk deelbewijs een stem.

Behoudens andersluidende bepaling in de statuten, mogen de vennoten hun stem schriftelijk uitbrengen of zich door een lasthebber doen vertegenwoordigen.

Art. 114²² (vroeger 103¹⁸, 2^e deel). — De algemeene vergadering der vennoten beraadslaagt volgens de regelen voorzien bij de artikelen 70, 72, 73 en 74 op de naamloze vennootschappen.

Art. 114²³ (vroeger 103¹⁸, 3^e deel en 103¹⁹). — De artikelen 75, 76, 77 op de inventarissen en balansen zijn mede van toepassing voor de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Bovendien moet de balans in het bijzonder en bij naam de schulden opgeven van de vennoten tegenover de vennootschap en de schulden van de vennoten tegenover de vennoten.

De balans wordt, binnen vijftien dagen na haar goedkeuring, neergelegd bij de griffie van de Rechtbank van Koophandel van de zetelplaats van de vennootschap, waar elke belanghebbende daarvan inzage nemen kan.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

De bevoegdheden van de commissarissen en hunne aansprakelijkheid worden bepaald bij artikel 65, 1^e, 2^e en 3^e alinea's.

Zijn er echter niet meer dan vijf vennoten, dan is de aanstelling van commissarissen niet verplichtend en, in dat geval, heeft ieder vennoot, de vrouw onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 103, alinea 3, het recht van onderzoek en controle, dat de commissarissen bezitten.

Art. 103¹⁷. — De beslissingen der vennoten worden in algemeene vergadering genomen.

Tenzij het in de statuten anders is bepaald, hebben de vennoten het recht te stemmen persoonlijk of door gevolmachtigde; de gevolmachtigde moet steeds een vennoot zijn.

Niettegenstaande elke strijdige bepaling :

Wanneer de aandeelen van ongelijke waarde zijn, verleent elk dezer een getal stemmen in verhouding met het gedeelte van het kapitaal dat er door vertegenwoordigd is.

Elk aandeel verleent een getal stemmen in verhouding met het op den dag der bijeenroeping voor de algemeene vergadering volgestorte bedrag..

Art. 103¹⁸. — De artikelen 60, 70, 72 tot 78, zijn van toepassing op de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Art. 103¹⁹. — De balans moet in het bijzonder de schulden van de vennoten tegenover de vennootschap opgeven en de schulden van de vennootschap tegenover de vennoten.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

De bevoegdheden van de commissarissen en hunne aansprakelijkheid worden bepaald bij artikel 65, lid 1, 2 en 3.

Zijn er echter niet meer dan vijf vennoten, dan is de aanstelling van commissarissen niet verplichtend en, in dat geval, heeft ieder vennoot het recht van onderzoek en controle, dat de commissarissen bezitten.

Art. 103¹⁷. — De beslissingen der vennoten worden in algemeene vergadering genomen.

Tenzij het in de statuten anders is bepaald, hebben de vennoten het recht te stemmen persoonlijk of door gevolmachtigde; de gevolmachtigde moet steeds een vennoot zijn.

Niettegenstaande elke strijdige bepaling, verleent elk deelbewijs een aantal stemmen in verhouding tot het gedeelte van het kapitaal dat er op den dag van de oproeping tot de algemeene vergadering door vertegenwoordigd is.

Art. 103¹⁸. — De artikelen 60, 70, 72 tot 77, en artikel 134, zijn van toepassing op de private vennootschappen.

Art. 103¹⁹. — De balans moet in het bijzonder de schulden van de vennoten tegenover de vennootschap opgeven en de schulden van de vennootschap tegenover de vennoten.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

Art. 114²⁴ (vroeger 103¹⁰). — In al de akten, facturen, advertenties, bekendmakingen en andere stukken uitgaande van de personenvennootschappen, met beperkte aansprakelijkheid, moet de handelsnaam steeds onmiddellijk worden voorafgegaan of gevolgd van deze goed leesbaar en voluitgeschreven woorden « : Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid » met de aanduiding van den maatschappelijken zetel. Het maatschappelijk kapitaal mag er slechts in vermeld worden indien uit de laatste balans blijkt dat het maatschappelijk bezit niet lager is.

§ 4. — *Van den duur en de ontbinding.*

Art. 114²⁵ (vroeger 103²⁰). — De duur der personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid mag dertig jaar niet overschrijden. Wordt een langere duur bepaald, dan wordt hij tot dit tijdsverloop herleid.

De vennootschap kan achtereenvolgens worden verlengd in den vorm voorgeschreven voor de wijzigingen aan de statuten voor een nieuwen termijn verstrijkende binnen dertig jaar na de verlenging.

Art. 114²⁶ (vroeger 103²¹). — In geval van verlies van de helft van het maatschappelijk kapitaal, moeten de zaakvoerders de quæstie van de ontbinding der vennootschap onderwerpen aan de vergadering welke beraadslaagt op de wijze als voorgeschreven voor de wijzigingen in de statuten.

Indien het verlies de drie vierden van het kapitaal bereikt, zal de ontbinding kunnen uitgelokt worden door de vennoten die één vierde van de deelbewijzen bezitten.

Indien wegens verlies van zelfs minder dan de helft van het kapitaal, het maatschappelijk bezit nog slechts een waarde van minder dan 40,000 frank vertegenwoordigt, zal de vennootschap ontbonden zijn op verzoek van elken belanghebbende.

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

Art. 103¹⁰. — In al de akten en facturen, advertenties, bekendmakingen en andere stukken uitgaande van de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, moet de handelsnaam steeds onmiddellijk zijn voorafgegaan of gevolgd van deze goed leesbaar en voluitgeschreven woorden : « Private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid », met de nauwkeurige aanduiding van den maatschappelijken zetel en van het maatschappelijk kapitaal.

Het bepaalde bij de artikelen 79, 3^e alinea, 80 en 81, zijn mede daarop van toepassing.

Art. 103²⁰. — De vennootschap kan niet voor een termijn van meer dan dertig jaar worden opgericht; haar duur kan slechts overeenkomstig de statuten verlengd worden.

Tenzij in de statuten anders is bedongen, wordt de vennootschap niet ontbonden door de curateele, het faillissement, den staat van kennelijk onvermogen of het overlijden van een der vennoten.

Art. 103²¹. — In geval van verlies van de helft van het maatschappelijk kapitaal, moeten de zaakvoerders de quaestie van de ontbinding der vennootschap onderwerpen aan de vergadering welke beraadslaagt op de wijze als voorgeschreven voor de wijzigingen in de statuten.

Indien het verlies de drie vierden van het kapitaal bereikt, zal de ontbinding kunnen uitgesproken worden door de vennoten die één vierde van de deeltbewijzen bezitten.

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

Art. 103¹⁰. — In al de akten, facturen, advertenties, bekendmakingen en andere stukken uitgaande van de private vennootschappen, moet de handelsnaam steeds onmiddellijk worden voorafgegaan of gevolgd van deze goed leesbaar en voluitgeschreven woorden : « Private vennootschap » met de aanduiding van de vennoten, van den maatschappelijken zetel en van het maatschappelijk kapitaal, zooals dit blijkt uit de jongste balans, op den datum van bekendmaking van bedoelde akten.

Het bepaalde bij de artikelen 79, 3^e lid, 80 en 81, zijn mede daarop van toepassing.

Art. 103²⁰. — De vennootschap kan niet voor een termijn van meer dan dertig jaar worden opgericht; haar duur kan slechts overeenkomstig de statuten verlengd worden.

Tenzij in de statuten anders is bedongen, wordt de vennootschap niet ontbonden door de curateele, het faillissement, den staat van kennelijk onvermogen of het overlijden van een der vennoten.

Art. 103²¹. — In geval van verlies van de helft van het maatschappelijk kapitaal, moeten de zaakvoerders de quaestie van de ontbinding der vennootschap onderwerpen aan de vergadering welke beraadslaagt op de wijze als voorgeschreven voor de wijzigingen in de statuten.

Indien het verlies de drie vierden van het kapitaal bereikt, zal de ontbinding kunnen uitgesproken worden door de vennoten die één vierde van de deeltbewijzen bezitten.

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

ARTIKEL III (vroeger art. 2, 2e deel).

De volgende strafbepalingen van afdeeling XII van titel IX van Boek I van het Wetboek van Koophandel worden derwijze gewijzigd en aangevuld dat zij van toepassing zijn op de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, onverminderd die welke uit hoofde van hun opstel daarop van rechtswege van toepassing zijn.

Art. 176.

1° na het 1° wordt een 1° *bis* ingevoegd luidende : « Zij die rechtstreeks of door een tussenpersoon, een openbare inschrijving op maatschappelijke deelbewijzen of op de tekoopstelling van obligaties van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid geopend hebben. »

2° aan de opsomming onder 2° worden toegevoegd : « art. 7, lid b), 114⁶, 114,⁷ 114⁸ ».

3° aan de opsomming onder 3° wordt toegevoegd : « art. 114²⁴ ».

Art. 180. — Tusschen de woorden : « onder de aandeelhouders » en de woorden : « van dividenden », worden de woorden : « of onder de vennoten van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid » ingevoegd.

Art. 186. — Na de woorden « vennootschappen bij wijze van geldschieting op aandeelen » worden de woorden : « van personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid » ingevoegd.

ARTIKEL IV (vroeger art. 3*bis*).

Artikel 3, 1°, *a*, der wet van 30 Mei 1924 tot instelling van het handelsregister, gewijzigd bij de wet van 9 Maart 1929, wordt aangevuld door toevoeging van de woorden « en van de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid. »

**Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.**

ART. 2 (2^e deel).

Art. 176. — Na 1° van dit artikel, wordt de volgende bepaling ingevoegd :

« *1bis.* Zij die, rechtstreeks of door een tussenpersoon, een openbare inschrijving op deelbewijzen of op obligaties van een private vennootschap met beperkte aansprakelijkheid geopend hebben. »

Bij de opsomming van 2°, worden de artikelen 103⁶ en 103⁷ toegevoegd.

ART. 3.

De artikelen 180 tot en met 185 zijn van toepassing op de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Art. 186. — Na de woorden : « van naamloze vennootschappen », worden de volgende woorden ingevoegd : « van private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. »

**Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.**

ART. 2. (2^e deel).

Art. 176. — Na het 1° van dit artikel, wordt de volgende bepaling ingevoegd :

« *1bis.* Zij die rechtstreeks of door een tussenpersoon, een openbare inschrijving op maatschappelijke deelbewijzen of op obligaties van een private vennootschap geopend hebben. »

Bij de opsomming van 2° worden de artikelen 103⁶ en 103⁷ toegevoegd.

Bij de opsomming van 3° wordt artikel 103¹⁸ toegevoegd.

Lid. 3. — Bij de opsomming van 2° wordt « en 103¹⁸ » toegevoegd.

Art. 180. — Tusschen de woorden : « onder de aandeelhouders » en de woorden : « van dividenden » de woorden : « of onder de vennoten van een private vennootschap » invoegen.

Art. 186. — Na de woorden : « van naamloze vennootschappen » worden de volgende woorden ingevoegd : « van private vennootschappen. »

ART. 3 (1).

Art. 3bis (nieuw).

Artikel 3, 1°, a, der wet van 30 Mei 1924 tot instelling van het handelsregister, gewijzigd bij de wet van 9 Maart 1929, wordt aangevuld door toevoeging van de woorden « en van de private vennootschap. »

(1) Artikel 3 viel weg bij de eerste lezing; het luidde als volgt :

« De artikelen 180 tot en met 185 zijn van toepassing op de private vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. »

Door de Commissie van Justitie gewijzigd ontwerp.

ARTIKEL V (vroeger art. 4).

De bepalingen der wetten van 18 Mei 1873, 26 December 1881, 22 Mei 1886, 16 Mei 1901, 25 Mei 1913, 30 October 1919, 8 Juli 1924, 14 Juni en 29 Juli 1926 en 23 Juli 1927, zullen met de bepalingen van deze wet door de Regeering samengeordend en in den *Moniteur* bekend gemaakt worden.

ARTIKEL VI (vroeger art. 5 nieuw).

De personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid worden met de naamlooze vennootschappen gelijkgesteld voor de invordering van de registratie-, zegel-, griffie- en hypotheekrechten.

Evenwel, worden het register, dat moet gehouden worden krachtens artikel 103^s van de samengeschiedde wetten op de handelsvennootschappen, en de bewijzen van aandeel in de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid onderworpen aan het formaatzegelrecht.

ARTIKEL VII (vroeger art. 6 nieuw).

Gedurende een termijn van twee jaar, te rekenen van de afkondiging dezer wet, kunnen de handelsvennootschappen vóór deze wet opgericht, zich omzetten in personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid behoudens de rechten van derden.

Het besluit is geldig mits instemming van de vennoten die de drie vijfden der maatschappelijke deelbewijzen en belangen bezitten.

Tekst door de Kamer der
Volksvertegenwoordigers overgemaakt.

ART. 4.

De bepalingen der wetten van 18 Mei 1873, 26 December 1881, 22 Mei 1886, 16 Mei 1901, 25 Mei 1913, 30 October 1919, 8 Juli 1924, 14 Juni en 29 Juli 1926 en 23 Juli 1927, zullen met de bepalingen van deze wet door de Regeeri^hg samengeordend en in den *Moniteur* bekend gemaakt worden.

Tekst door den Senaat bij eerste
lezing aangenomen.

ART. 4.

De bepalingen der wetten van 18 Mei 1873, 26 December 1881, 22 Mei 1886, 16 Mei 1901, 25 Mei 1913, 30 October 1919, 8 Juli 1924, 14 Juni en 29 Juli 1926 en 23 Juli 1927, zullen met de bepalingen van deze wet door de Regeering samengeordend en in den *Moniteur* bekend gemaakt worden.

ART. 5 (nieuw) (1).

De private vennootschappen worden met de naamlooze vennootschappen gelijkgesteld voor de invordering van de registratie-, zegel-, griffie- en hypotheekrechten.

Evenwel, worden het register, dat moet gehouden worden krachtens artikel 103^s van de samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, en de bewijzen van aandeel in de private vennootschappen onderworpen aan het formaatzegelrecht.

Overgangsbepaling.

ART. 6 (nieuw) (2).

Gedurende een termijn van twee jaar, te rekenen van de afkondiging dezer wet, kunnen de handelsvennootschappen vóór deze wet opgericht, zich omzetten in private vennootschappen behoudens de rechten van derden.

Het besluit is geldig mits instemming van de vennoten die de drie vijfden der maatschappelijke deelbewijzen en belangen bezitten.

- (1) Het artikel 5 (nieuw) werd aangehouden.
(2) Het artikel 6 (nieuw) werd aangehouden.

SÉNAT DE BELGIQUE

RÉUNION DU 18 DÉCEMBRE 1934.

Projet de Loi instituant des Sociétés privées. (*Rapport complémentaire de la Commission de la Justice sur le texte adopté par le Sénat au premier vote le 12 mai 1932*).

(Voir les n°s 17, 293 (session de 1927-1928), 32, 160 (session de 1930-1931) et les *Annales parlementaires de la Chambre des Représentants*, séances des 22 et 29 janvier; 5, 12 et 19 février; 26 mars; 23 et 30 avril 1931; et les n°s 116 (session de 1930-1931) 59, 76, 90, 96, 97 (session de 1931-1932) et les *Annales parlementaires du Sénat*, séances des 26 avril, 11 et 12 mai 1932 (1).

Présents : MM. LIGY, président; COENEN, DE CLERCQ (J.-J.), DE CLERCQ (Joseph), DE SÉLYS LONGCHAMPS, DISIÈRE, GILLON, HANQUET, HICGUET, HOUBEN, LEBON, LEGRAND, Mme SPAAK, MM. VAN FLETEREN, VINCK et ROLIN, rapporteur.

MADAME, MESSIEURS,

Le projet de loi instituant les sociétés privées a été adopté par la Chambre des Représentants, le 30 avril 1931.

Il a fait l'objet de la part de votre Commission de la Justice, d'études approfondies; celles-ci permirent au Sénat, dès le 12 mai 1932, de l'adopter en première lecture, sur rapport de M. Paul Tschoffen. Peu après, M. Tschoffen, nommé Ministre des Colonies, fut remplacé dans ses fonctions de rapporteur par M. Du Bost, président, à l'époque, de la Commission de la Justice; les articles amendés en première lecture furent, sous sa double direction, réexaminés par la Commission, mais cet examen n'était pas terminé quand survint la clôture.

A la rentrée, le Sénat avait été renouvelé et la modification dans la composition de la Commission de la Justice, — qui perdit notamment son président-rapporteur, — rendit nécessaire une revision générale du projet. Cette nouvelle discussion s'est poursuivie longtemps, principalement suivant les indications de M. Legrand, désigné comme nouveau rapporteur, lequel, absorbé par d'autres travaux, n'a malheureusement pas cru pouvoir conserver cette fonction.

Désigné comme quatrième rapporteur, je remplis un premier devoir en rendant hommage, tant au nom de la Commission qu'en mon nom personnel, aux mérites de mes devanciers, dont les travaux ont été largement utilisés pour l'établissement du présent rapport.

(1) Voir également pour la partie relative aux coopératives Projet de loi (Document n° 211, Chambre des Représentants 1925-1926); rapport de M. Van Dievoet, et Document n° 420 (Chambre des Représentants 1925-1926).

A. — MODIFICATION DE LA LOI SUR LES SOCIÉTÉS COOPÉRATIVES.

Le projet de loi qui nous a été transmis par la Chambre est double.

Tandis que, dans son objet essentiel, il tend à instituer, ainsi que son titre l'indique, un type nouveau de société commerciale, il apporte simultanément par certaines dispositions une modification à la législation en vigueur touchant les coopératives.

On peut se demander si la Chambre fut bien inspirée en traitant dans un projet unique deux matières nettement distinctes. Les travaux parlementaires portent la trace de ses hésitations et de ses revirements. Actuellement, sans doute, une division du projet de la Chambre présenterait plus d'inconvénients que d'avantages. Du moins votre Commission a-t-elle estimé qu'il convenait d'introduire dans le titre même de la loi la mention de la modification apportée à la section relative aux sociétés coopératives, faute de quoi cette partie des dispositions nouvelles risquerait de passer inaperçue par ceux-là même qu'elle concerne.

* *

Les amendements proposés aux dispositions légales relatives aux sociétés coopératives tendent uniquement à dispenser une catégorie de sociétés coopératives de la formalité de la publication intégrale au *Moniteur* : celles où les associés sont solidaires. Telle est en substance la réforme très simple qui fut admise par la Chambre des Représentants à l'occasion de la discussion de la loi sur les sociétés à responsabilité limitée.

Le projet primitif étendait la même dispense aux sociétés coopératives du type courant, dont le capital est inférieur à 10,000 francs. La disposition se retrouvait encore avec la même étendue dans les propositions de la Commission constituée pour l'examen du projet de loi relatif aux sociétés familiales (Rapport de M. Wauwermans, page 50). Mais il avait été observé, au cours des discussions en Section centrale à la Chambre, que cette classification des sociétés coopératives suivant l'importance de leur capital était arbitraire, une société au capital réduit pouvant parfaitement accumuler un patrimoine considérable, jouir d'un crédit dépassant de loin le capital nominal. Sans doute, est-ce cette considération qui a incité M. Van Dievoet, auteur du projet, à limiter l'effet de la disposition nouvelle aux sociétés coopératives dont les associés sont responsables solidairement. Dans son intervention, il signalait l'importance toute spéciale de la simplification envisagée pour les unions de crédit agricoles; il existait, en Belgique, 1,200 à 1,500 sociétés rurales d'épargne et de crédit à forme coopérative, toutes à responsabilité solidaire et illimitée des membres; la publication intégrale des statuts au *Moniteur* constituait pour de telles sociétés une charge tout à fait injustifiée.

Votre Commission de la Justice ne voit aucune difficulté à vous proposer de vous rallier aux amendements aux articles 6, 8, 10 des lois coordonnées, qui réaliseront la réforme proposée.

* *

B. — INSTITUTION DE SOCIÉTÉS DE PERSONNES
A RESPONSABILITÉ LIMITÉE.

Les considérations générales qui militent en faveur de la création de cette espèce nouvelle de société commerciale ont été heureusement résumées par votre premier rapporteur, M. Tschoffen, dans les termes suivants :

« Deux faits paraissent démontrer l'utilité d'une forme nouvelle du groupement de personnes et de capitaux : En Allemagne, en Angleterre, en Autriche, en France, en Pologne, des sociétés ont été constituées sous un régime analogue à celui que prévoit la proposition votée par la Chambre; elles ont rencontré la plus grande faveur.

» Les statistiques publiées ne laissent aucun doute quant à ce point, que le Sénat voudra bien tenir comme acquis sans qu'il soit besoin d'alourdir ce rapport par une accumulation de chiffres.

» Qu'il nous suffise de signaler que, parmi les actes constitutifs de sociétés déposés au greffe du Tribunal de commerce de la Seine, les actes de sociétés à responsabilité limitée interviennent pour 8.2 p. c. en 1925 (année du vote de la loi), 31.5 p. c. en 1926, 54 p. c. en 1927, 66 p. c. en 1928, 54.5 p. c. en 1929. (1) Certains avantages fiscaux ne sont peut-être pas étrangers à ce succès.

» D'autre part, en Belgique, le vote de la proposition a été accueilli avec joie dans tous les milieux qu'elle intéresse. La correspondance parvenue à votre rapporteur suffirait à démontrer combien on désire voir aboutir la réforme.

» Quelles sont les raisons qui ont fait désirer l'adoption d'un régime spécial pour les « sociétés privées à responsabilité limitée »?

» La société anonyme exige des formalités nombreuses, coûteuses et compliquées.

» Ces formalités — constitution par acte authentique, publicité des bilans, multiplicité des organes de contrôle, obligation de constituer un collège de trois administrateurs au moins et de nommer un commissaire toujours révocable *ad nutum* — personne ne songe à en atténuer la rigueur.

» Bien plutôt songerait-on à les renforcer, puisqu'elles constituent autant de mesures de protection de l'épargne publique.

» Elles sont la rançon de la facilité avec laquelle les titres de sociétés anonymes passent de mains en mains.

» Mais si elles s'imposent lorsqu'il s'agit de véritables sociétés de capitaux, disposant d'un avoir considérable et ne groupant que des actionnaires étrangers les uns aux autres, elles se conçoivent moins lorsqu'il s'agit de « grouper un petit nombre de personnes, bien renseignées sur les conditions d'une exploitation et unies par des liens de confiance particuliers, qui veulent créer et exploiter en commun, en limitant leurs risques aux mises, une entreprise étrangère à toute participation anonyme de l'épargne et qui, en l'absence d'une circulation libre des parts sociales, est destinée à demeurer leur patrimoine indivis. Ces groupements constituent, dans la réalité des choses, des sociétés par intérêts auxquelles échappe l'élément spéculatif propre à la forme par actions. » (2).

» La société en nom collectif, type de la société de personnes, réunit des associés qui non seulement mettent en commun des capitaux, mais qui sont

(1) Ces proportions ont été depuis encore dépassées. Suivant les renseignements du Ministère des Affaires Étrangères en 1933, le greffe du Tribunal de Commerce de la Seine a reçu 3,660 actes de constitution de sociétés de personnes à responsabilité limitée, représentant 70.5% de l'ensemble des actes de société déposés.

(2) P. PARIDANT : « La société privée à responsabilité limitée » chez Larcier, Bruxelles, page 25.

indéfiniment et solidairement responsables de tous les engagements sociaux, même antérieurs à leur entrée dans la société.

» Chaque sociétaire est exposé à payer de tout son patrimoine la faute, l'imprudence ou l'incompétence de son associé.

» L'existence de la société est, d'autre part, toujours précaire, notamment parce qu'une liquidation peut s'imposer si, au décès d'un associé, ses héritiers sont dans l'impossibilité d'exercer la gestion d'une affaire commerciale.

» Pour remédier à ces inconvénients, on imagina la société privée, qui participe à la fois du caractère de la société de capitaux (société anonyme) et de la société de personnes (société en nom collectif).

» C'est une société de personnes, car elle groupera des associés peu nombreux, souvent unis par des liens de famille, attachés à la conduite d'une même affaire qu'ils connaissent particulièrement, qui sera généralement « leur affaire » ; elle ne fera jamais appel à des participants anonymes ; elle ne sollicitera pas du public l'apport de capitaux ; la cession de ses parts sociales sera subordonnée à l'assentiment des associés ; bref, elle aura le caractère d'une société « privée ».

» C'est une société de capitaux, car la responsabilité des associés sera limitée au montant du capital souscrit.

» Le régime particulier que la loi imposera aux sociétés privées s'inspirera des nécessités qui découlent des notions ci-dessus brièvement résumées. »

Cette manière de voir est toujours partagée par votre Commission de la Justice. On constatera toutefois, dans les amendements qu'elle vous propose, une préoccupation plus vive de prévenir l'abus qui pourrait être fait de la société nouvelle, soit pour berner des associés trop confiants, soit pour tromper les tiers. Dans ce but, il est suggéré de maintenir pour la constitution et le fonctionnement de la société nouvelle certaines règles essentielles qui, dans les sociétés anonymes, assurent la protection tant des associés que des tiers. S'il est vrai que les avantages attendus du projet de loi en sont quelque peu réduits, il a semblé qu'en procédant de la sorte on assurerait à l'institution nouvelle plus de stabilité et préviendrait en partie les inconvénients que l'expérience poursuivie à l'étranger avait fait apparaître. (1)

* * *

C. — DÉNOMINATION DE LA SOCIÉTÉ NOUVELLE.

La dénomination de la société nouvelle a été beaucoup discutée.

« *Sociétés familiales*, » telle était l'appellation imaginée par les auteurs de la proposition de loi : le regretté M. Standaert et le baron Tibbaut.

Elle traduit bien la préoccupation dominante dont se réclame l'innovation.

Elle n'est toutefois pas d'une exactitude parfaite, car si les sociétés nouvelles paraissent devoir être le plus souvent à base familiale, il n'en sera pas nécessairement ainsi. D'autre part, la caractéristique retenue n'est pas propre à la société nouvelle, les sociétés en nom collectif aussi étant très généralement familiales.

(1) Un des membres de la Commission a toutefois exprimé le regret que le projet de loi ainsi modifié fût trop compliqué et ne répondît plus du tout à ce que les « classes moyennes » attendaient. Mais on ne peut se défendre contre l'impression que si le projet suscite des déceptions, c'est en raison seulement des illusions que certains s'étaient faites sur les données essentielles du problème. Rappelons au surplus que la loi française, dont la doctrine déplore cependant les lacunes, compte 43 articles.

« *Sociétés privées à responsabilité limitée*. C'est la dénomination adoptée par la Chambre.

Elle a le mérite incontestable de se rapprocher de la dénomination française de la loi du 7 mars 1925, instituant les « sociétés à responsabilité limitée ».

Elle est toutefois au moins équivoque, si pas inexacte, car, comme le signalait M. Tschoffen, ce n'est pas la responsabilité de la société qui est limitée, mais celle des associés. Il faudrait donc dire « société privée à responsabilité limitée des associés », titre que le premier rapporteur de votre Commission écartait comme trop long.

« *Sociétés privées* » fut, *ratione brevitatis*, le texte admis par le Sénat sur proposition de votre Commission lors du premier vote de 1932.

Après nouvel examen, votre Commission hésite à vous en conseiller le maintien.

Pourquoi « sociétés privées » ? Apparemment pour marquer que l'accession d'associés nouveaux ou la mutation d'associés ne sont pas libres, mais sont subordonnés au consentement des associés fondateurs. On parle dans le même sens de cercle privé, local privé.

Mais c'est là plutôt la signification du mot en langage vulgaire. Juridiquement privé s'oppose à public, ce dernier mot désignant ce qui relève de l'Etat ; ainsi, les biens privés s'opposent au domaine public, et les sociétés privées sont toutes celles qui sont indépendantes des pouvoirs officiels.

A ce compte-là, toute société commerciale est société privée, exception faite des rares cas où des services publics doués d'autonomie sont revêtus de cette forme spéciale. L'expression « société de personnes », courante dans la langue juridique, ne prête pas à cet inconvénient, et marque nettement l'*intuitus personae*, première caractéristique de cette société. Mais cette caractéristique, elle la possède en commun avec d'autres types que connaît déjà notre législation commerciale (société en nom collectif, en commandite) alors qu'elle s'en distingue en empruntant à la société anonyme sa deuxième caractéristique, la limitation des risques, réalisant ainsi un type nouveau nettement hybride.

Les conclusions de cet examen — trop long — furent toutefois moins décevantes qu'on ne pourrait le craindre. Tout d'abord, il a apparu à votre Commission que la dénomination d'une société n'avait pas une telle importance que les débats antérieurs ont paru y attacher. La pratique aura tôt fait de répandre la connaissance des caractéristiques essentielles de la société nouvelle ; la dénomination, dès lors, ne sera plus que le signe extérieur servant à sa désignation. Il suffit, dès lors que phonétiquement, cette désignation se distingue de toute autre pour que la confusion ne soit pas à redouter. A ce compte-là, toutes les appellations suggérées pourront convenir indifféremment.

Si toutefois le Sénat conservait dans ce choix du titre un souci d'exactitude, la préférence de la Commission irait à l'expression : « *Sociétés de personnes à responsabilité limitée* » (1).

Elle n'est pas plus longue que celle admise par la Chambre ; elle évite, par contre, les inconvénients résultant de l'emploi du mot « privé » dans un sens spécial non juridique ; elle fait mieux comprendre que la responsabilité est

(1) La nouvelle société sera pratiquement désignée fréquemment dans la suite du rapport par les quatre initiales s. p. p. l.

dite limitée en se référant aux personnes associées non à la société; elle indique bien en somme dans un langage traditionnel le caractère hybride qui distingue la société nouvelle.

D. — DISCUSSION DES DISPOSITIONS DU PROJET RELATIVES AUX SOCIÉTÉS PRIVÉES A RESPONSABILITÉ LIMITÉE.

Comme nos prédécesseurs nous nous bornerons dans nos observations à commenter les amendements apportés au projet de la Chambre.

Nous avons cru toutefois devoir remanier assez profondément le classement des articles à justifier.

Tout d'abord nous avons estimé préférable d'inscrire en tête du projet, en un article premier, les modifications aux dispositions générales de la loi sur les sociétés commerciales qui doit entraîner la création des sociétés du type nouveau, et de grouper, dans un article II, les règles propres à l'institution nouvelle; l'article III adapte à l'innovation proposée les dernières dispositions de la loi générale sur les sociétés commerciales.

Ainsi sont évitées dans les premiers articles de la loi des références ou allusions à des articles postérieurs.

D'autre part en ce qui concerne spécialement l'article II qui groupe les règles propres à la Société privée à responsabilité limitée, il nous a paru indispensable, pour la compréhension de ces règles et pour leur assimilation par les praticiens du droit, de les classer dans l'ordre suivi pour les sociétés anonymes et les sociétés coopératives et sous des rubriques analogues.

En vue de la discussion un tableau synoptique donne, en regard des articles du projet amendé, les dispositions correspondantes du projet de la Chambre et celles du projet voté par le Sénat en première lecture en 1932.

ARTICLE 1er.

Amendements aux articles 2 à 10 des lois coordonnées sur les sociétés.

L'amendement qui doit être apporté à l'article 4 pose la question primordiale de la forme de l'acte constitutif de la société de personnes à responsabilité limitée. Admettra-t-on l'acte privé comme pour la plupart des autres sociétés de personnes (nom collectif, commandite simple) et pour les coopératives ou exigerons-nous l'acte authentique comme pour les sociétés anonymes et les sociétés à commandite par action?

Suivant que nous adopterons la première solution ou la deuxième nous insérerons la mention de la société nouvelle à l'alinéa 1er ou à l'alinéa 2 de l'article 4 des lois coordonnées.

Les travaux parlementaires témoignent déjà abondamment des hésitations du législateur sur ce point. Tandis que le projet soumis à la Chambre par le rapporteur de la Commission spéciale, M. Wauwermans, autorisait l'acte privé, la Chambre, sur proposition du Ministre de la Justice, M. Janson, rétablissait la nécessité de l'acte authentique (*Annales* 1930-1931, p. 1210-3).

Le Sénat a suivi jusqu'ici la voie inverse : tandis que la Commission de la Justice proposait le maintien du texte de la Chambre, le Sénat, au premier vote, adoptant un amendement de nos collègues Legrand et Van Coillie autorisa l'acte de constitution sous seing privé.

La Commission de la Justice, après mûr examen de la question, vous demande de revenir sur ce vote. Déjà avant clôture de la session de 1932 elle avait conclu en ce sens par six voix contre trois; c'est aujourd'hui encore par 12 voix contre 1 et 1 abstention qu'elle persiste en ce sens, M. Legrand lui-même ayant bien voulu se rallier à cette manière de voir.

Pour quels motifs cet acte authentique obligatoire? Avant tout parce que, comme le signalaient divers orateurs à la Chambre, la constitution d'une société est une chose trop complexe et trop grave et pour les tiers et pour les associés eux-mêmes pour que l'on puisse se passer du concours d'un homme de loi. Il suffit de songer aux responsabilités pénales et civiles qui résulteront pour les fondateurs de l'inobservation de certaines prescriptions légales.

Vainement invoque-t-on l'expérience des sociétés coopératives. Comme le signalait M. Du Bost dans son projet de rapport, cette expérience est nettement décourageante car un grand nombre de sociétés coopératives constituées par des actes sous seings privés ont été annulées par les tribunaux au grand dam des tiers et des associés eux-mêmes.

Un autre avantage de l'acte authentique particulièrement sensible dans une forme de société qui, dans l'esprit des rapporteurs, est appelée à être constituée plus spécialement entre membres d'une même famille, est, qu'aux termes de l'article 854 du Code civil, elle dispensera les héritiers de rapport pour les associations passées entre eux et le défunt (1).

Enfin, ce qui a paru de nature à mettre fin à toute hésitation, c'est la constatation du peu de fondement de la crainte émise touchant les frais considérables qui s'attachent à l'acte authentique.

Ces frais sont en réalité réduits, puisque pour une société au capital de 100,000 francs, ils ne s'élèvent qu'à 250 francs; pour une société au capital de 1,000,000 de francs, à 2,125 francs. (Voir arrêté royal du 27 novembre 1928, n° 86 de l'article 17, lettre B).

Mais, disait, à la Chambre, le rapporteur, M. Wauwermans, « ces honoraires ne couvrent que la passation de l'acte, non la rédaction de l'acte et tous les conseils préliminaires à la rédaction. » C'est là une erreur certaine; il importe de souligner ici qu'aux termes de l'article 2 de l'arrêté royal du 27 novembre 1928, établissant le tarif notarial, « l'honoraire tarifé d'un acte comprend l'émolument de tous les devoirs principaux et accessoires auxquels cet acte donne lieu. Il comprend notamment : les conférences, conseils, consultations, correspondances, examens de dossiers, projets, les recherches préalables à la confection de l'acte et la délivrance des copies. »

Articles 6 et 7. — Tout en considérant une publication comme extrait suffisant, la Commission de la Justice croit nécessaire d'ajouter quelques mentions à celles dont la publication est déjà requise pour la Chambre.

Il s'agit, d'une part, de l'indication du notaire qui a reçu l'acte et de la date

(1) En ce sens la résolution de la Fédération des Notaires reproduite dans les *Annales du Notariat et de l'Enregistrement* de 1932.

de l'acte; il paraît en effet utile que le caractère authentique de l'acte soit relaté dans la publication, et qu'on puisse aisément savoir où la minute se trouve conservée.

D'autre part, des indications publiques sur le début et la fin de chaque exercice social, ainsi que sur la date des assemblées générales ordinaires présenteront une évidente utilité dans le cas de sociétés privées venant à compter un grand nombre d'actionnaires.

Article 9. — C'est, semble-t-il par inadvertance qu'un amendement à cet article supprimant la mention des coopératives, a été proposé par M. Tschoffen et admis par le Sénat au premier vote en 1932. Votre Commission vous propose de laisser l'article tel quel.

Article 10. — Le texte de la Chambre avait déjà été modifié *in fine* par le Sénat en première lecture pour tenir compte du fait, qu'en ce qui concerne les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des associés, l'acte de constitution n'est pas nécessairement authentique. La modification nouvelle proposée par le Sénat est de pure forme et tend à éliminer la rédaction insolite : « les sociétés... déposeront ».

Elle supprime, d'autre part, la mention précise de l'endroit du dépôt de pièces nécessaires pour la publication : la question est réglée de façon uniforme pour toutes les sociétés commerciales par un arrêté royal du 21 mai 1873, qu'un autre arrêté royal peut modifier; comme il s'agit d'une simple formalité administrative, il vaut mieux qu'il en demeure ainsi pour toutes les sociétés commerciales; il est, dès lors, préférable de ne pas reprendre dans le statut légal de la s. p. r. l. des dispositions de cette nature.

ARTICLE II.

Une première question se pose : quelle place occuperont dans le texte des lois coordonnées les dispositions nouvelles relatives aux sociétés de personnes à responsabilité limitée?

Il semble que la question soit résolue déjà par le rang occupé par la société nouvelle dans l'article 2 des lois coordonnées, en vertu de l'amendement à cet article : après la société en commandite par actions et avant la société coopérative.

Mais alors, logiquement, nous ferons des dispositions nouvelles une section *Vbis* et numéroteurons les articles 114*bis*, 114*ter*, etc., au lieu de 103*bis*, 103*ter*, etc.

§ 1er. — *De la nature et de la constitution des sociétés de personnes à responsabilité limitée.*

Article 114² — C'est l'article qui définit le type nouveau de société commerciale; la modification proposée par votre Commission est de pure forme; le texte transmis par la Chambre et adopté au premier vote par le Sénat était grammaticalement incorrect.

Article 114³ est relatif à la dénomination de la société; il a paru à votre Commission qu'il convenait de reproduire ici les dispositions de l'article 28, alinéas 2 et 3, plutôt que d'y renvoyer. Elles auront, en effet, une importance

toute particulière pour la répression des abus qui pourraient résulter de la faculté d'adopter une raison sociale; s'il en résulte une concurrence illicite ou déloyale, les tribunaux auront de façon plus étendue que dans le cas de sociétés en nom collectif ou en commandite, le pouvoir de modifier, voire parfois d'interdire, la raison sociale d'où sera résulté l'abus.

Article 114¹ — Le texte que vous propose la Commission tend à mettre en évidence qu'il s'agit ici d'une disposition prohibitive relative à l'objet social; il ne suffit pas d'interdire aux sociétés préexistantes d'assurances, de capitalisation et d'épargne d'adopter cette forme.

Article 114² — Votre Commission vous propose tout d'abord d'interdire de façon radicale aux personnes morales de devenir associées d'une société du type nouveau. Tout le monde connaît les étranges déformations que subit la société anonyme lorsqu'elle comprend parmi ses membres, — voire en France parmi ses administrateurs, — d'autres sociétés anonymes. Ce serait, a-t-il paru, trahir les intentions de ceux qui ont pris l'initiative de la présente proposition que de laisser leur « société de famille » servir de couverture juridique à des trusts ou à des holdings, ou de permettre qu'elle soit employée par les gérants ou administrateurs de sociétés commerciales existantes pour rétablir dans des conditions troubles des situations compromises.

Pas de changement essentiel quant au minimum de membres requis pour la constitution. En règle générale, deux associés suffiront; mais ils doivent être indépendants l'un de l'autre; votre Commission a pensé que cette condition ne serait pas réalisée, non seulement dans le cas où les deux associés seraient conjoints, mais encore dans le cas où ils seraient dans un rapport d'incapable à représentant légal.

Quant à la limite maxima du nombre de membres, le projet transmis par la Chambre proposait de la fixer à soixante. M. Janson, Ministre de la Justice, proposa de ramener ce chiffre à trente, ce qui lui paraissait répondre mieux au caractère personnel de la société, à l'esprit de confiance réciproque qui doit animer ses membres; il était entendu, au surplus, que quelle que soit la limite fixée, elle pourrait être dépassée dans le cas de succession pour cause de mort ou de partage de communauté.

Votre Commission a pleinement apprécié la force de l'argument présenté en faveur d'une limitation plus étroite. Si elle ne s'y est pas ralliée, c'est parce qu'il lui a paru qu'une telle disposition ferait obstacle à ce que la forme juridique de la société de personnes à responsabilité limitée puisse être utilisée dès l'entrée en vigueur de la loi pour des affaires de famille, de vieille date, dont les intéressés se sont déjà multipliés par suite de succession et partage au point de dépasser trente. Elle croit néanmoins pouvoir vous proposer de donner une certaine satisfaction à la tendance exprimée par M. Janson en ramenant la limite prévue de soixante à cinquante.

Reste une dernière question; Faut-il autoriser la participation simultanée de deux conjoints à des sociétés de personnes à responsabilité limitée?

Le projet de la Chambre répond par l'affirmative tout en réservant l'application de l'article 1388 du Code civil, qui interdit toute dérogation aux dispositions législatives organisant la puissance maritale.

Le Comité permanent du Conseil de Législation s'insurgea contre cette manière de voir, alléguant que la doctrine et la jurisprudence enseignent que les sociétés entre époux sont nulles, et il en donnait pour motifs que pareille asso-

ciation constitue une modification aux conventions matrimoniales, et que, d'autre part, ce droit d'associé reconnu à la femme vis-à-vis de son mari peut constituer une atteinte à l'autorité maritale.

La Chambre passa outre à ces observations. Le premier rapporteur du Sénat, M. Tschoffen, exposa dans son rapport que l'argumentation du Conseil de Législation n'était nullement convaincante, releva notamment des décisions judiciaires qui avaient admis la validité de la société entre époux, mais conclut assez singulièrement à l'omission « du texte qui faisait l'objet de la controverse ».

Votre Commission ne croit pas que la suppression pure et simple de l'alinéa discuté soit une solution recommandable; elle observe tout d'abord que le texte admis au premier vote a donné lui-même à la question posée une réponse au moins partielle, puisque l'article 103^a de ce projet admet implicitement, à son premier alinéa, qu'au moins dans certains cas la participation de deux conjoints à une société peut se justifier.

Le Sénat se doit au surplus de ne pas laisser planer de doute au sujet d'une difficulté qui se rencontrera fréquemment dans la pratique vu le caractère familial de la société nouvelle.

Ayant ainsi abordé le fond de la question, votre Commission, a estimé devoir se rallier à l'avis de la Chambre.

a) Constatons tout d'abord que, dans une série de cas, la présence simultanée, dans une s. p. r. l. de deux conjoints ne se heurte à aucun obstacle légal; il faudrait donc pour aboutir au résultat voulu par le Comité de législation, insérer dans la loi une prohibition nouvelle que rien ne justifie: on ne comprendrait pas qu'au lendemain de la loi du 20 juillet 1932 qui a élargi les droits de l'épouse, le législateur aille la frapper d'une incapacité nouvelle.

Deux époux sont mariés sous le régime de la séparation de biens, ou bien la femme mariée, même sous régime de communauté, possède des biens réservés. Dans les deux cas, elle pourra incontestablement soit avec autorisation maritale (art. 217) (1), soit sans autorisation (art. 224^b) suivant le cas, acquérir des actions d'une société anonyme. Elle pourra sans aucun doute dès lors aussi adhérer à une société de personnes à responsabilité limitée.

On se demande pour quel motif la réponse devrait être différente parce que le mari aussi participerait à cette société. Vainement allèguerait-on que du fait de cette rencontre, les biens propres ou réservés de la femme viendront se confondre avec ceux du mari, qu'ils seront sous une même administration; qu'une communauté aura éventuellement été substituée au régime de la séparation de biens. Autant d'erreurs: les biens apportés (en pleine propriété ou jouissance) le sont à une personne morale nouvelle; en rémunération de son apport la femme mariée a reçu des parts; ce sont ces dernières qui dorénavant auront qualité de propres ou de biens réservés.

Ainsi donc nul doute quant au fait que *parfois une femme mariée pourra faire partie d'une société de personnes à responsabilité limitée.*

b) Mais le pourra-t-elle toujours ?

A première vue la question peut paraître douteuse pour la femme mariée sous le régime de communauté faisant apport de biens communs.

(1) Quant aux formalités d'une telle autorisation on se rapportera nécessairement à la loi du 20 juillet 1932. Malgré les critiques émises à leur sujet par les auteurs (G. CISELET, *Commentaire de la loi du 20 juillet 1932*), la Commission n'a pas cru qu'il y ait lieu de s'en écarter par une disposition légale visant exclusivement le cas de la s. p. r. l.

Posons-nous d'abord à nouveau la question de l'apport isolé à une société dont le mari ne fait pas partie. M. Resteau envisage le cas à propos de la société anonyme (I, N° 240), et déclare cette participation impossible. Motif :

« Quand les époux vivent en communauté, celle-ci comprend en général tous les meubles, ainsi que les immeubles achetés pendant le mariage, de plus elle profite des produits du travail des époux et des revenus de leurs biens propres. »

Et il conclut : « le mari seul peut faire la souscription ».

Conclusion sans doute excessive, car l'impossibilité dénoncée est uniquement celle d'accomplir un acte assurant à la femme, commune en biens, elle-même, la qualité d'actionnaire. Mais si néanmoins la femme dûment autorisée par son mari apparaît à un acte de constitution, cette souscription ne sera pas moins régulière que tout autre acte accompli en conformité avec l'article 217 du Code civil; seulement elle engagera la communauté et les droits ultérieurs seront exercés par le mari, sauf autorisation donnée par lui à son épouse, laquelle autorisation toutefois peut être générale encore que révocable (art. 217 du Code Civil).

En sera-il autrement si le mari est lui aussi actionnaire de la dite société? En aucune façon; toutefois, le mari et la femme commune en biens ne compteront ensemble que pour une personne pour la vérification du minimum des associés requis par l'article 29 des lois coordonnées (1).

Ces principes nous paraissent s'appliquer aussi bien à l'hypothèse d'une société de personnes à responsabilité limitée qu'à celle d'une société anonyme.

c) Quant à la désignation éventuelle de la femme mariée comme gérante d'une société de personnes à responsabilité limitée, que son mari en fasse ou non partie, on doit semble-t-il, la considérer — quel que soit le régime matrimonial — comme l'exercice si pas d'un commerce, tout au moins d'une profession (2); les articles 220, 223a et suivants du Code s'y appliquent donc de plein droit sans qu'il faille innover à ce sujet; il y aura lieu, bien entendu, d'en observer les prescriptions, tant en ce qui concerne la forme de l'autorisation que sa révocabilité.

d) Sans doute, soit à l'occasion de cette désignation, soit même dans la constitution de la société elle-même des fraudes sont possibles; les conjoints associés chercheront parfois à faire indirectement par cette voie ce que la loi leur interdit de faire directement, de tourner les dispositions des articles 1091 à 1100 du Code Civil relatifs aux dispositions entre époux, de l'article 1395 relatif à l'immutabilité des conventions matrimoniales, de l'article 1595 relatif à la vente entre époux. Mais les tribunaux sont armés par les principes du droit commun pour déjouer pareilles fraudes comme ils pourront annuler l'acte conclu en fraude des droits des créanciers.

(1) Ainsi que le font observer Mme GEVERS et M. HAUCHAMPS, l'autorisation maritale aura en réalité dans le cas de souscription à l'aide de biens communs, le caractère d'une procuration (*Annales du Notariat*, 1932, p. 450). Mais rien ne s'oppose à ce qu'elle soit étendue de façon générale à l'exercice des droits sociaux, y compris le droit de vote, sauf à se conformer aux prescriptions de l'article 221 nouveau du Code civil (*cf.* Gand, 6 avril 1932, *Jur. Co. Flandres*, 1932, p. 160, et aussi *Jur. Co. Flandres* 1931, p. 120; *Rev. prat. Notariat* 1931, p. 601; *Rev. prat. Sociétés* 1932, p. 29).

(2) Des doutes ont été émis quant au point de savoir si les fonctions de gérante d'une s. p. r. l. devraient être considérées comme une profession. Pour la majorité de la Commission l'affirmative n'est pas douteuse; il suffit pour s'en convaincre de rapprocher ce texte de celui de l'article 224a relatif aux biens réservés. Dans la négative il a été suggéré que le mandat de la femme gérante serait régi par l'article 1990 du Code civil. Du moment qu'on admet que l'autorisation maritale requise pour l'exercice de ce mandat peut être générale, on aboutit aux mêmes effets juridiques et la discussion n'a plus qu'une portée théorique.

Telles sont les considérations qui ont conduit votre Commission à vous proposer de maintenir, en cette matière, en l'amplifiant quelque peu, la disposition du projet de la Chambre relative aux conjoints associés.

Art. 114⁶. — Quelles sont les conditions essentielles requises pour la constitution d'une société de personnes à responsabilité limitée?

Le texte qui vous est proposé non seulement reproduit l'énumération figurant à l'article 103⁶ du projet, mais la complète. On ne voit pas en effet pourquoi l'observation des prescriptions relatives à l'objet social à la limite maxima du nombre des associés, au chiffre minimum du capital, ne serait pas requise aussi pour la constitution d'une société du type nouveau.

Il ajoute d'autre part cette mention figurant sous une forme semblable à l'article 29 des lois coordonnées en ce qui concerne les sociétés anonymes : « l'accomplissement de ces conditions doit être constaté dans l'acte ».

L'omission de ces mots eût été difficilement compréhensible.

Art. 114⁷. — Il reproduit l'article 103⁷ qui rend applicable aux sociétés de personnes à responsabilité limitée l'article 30 des lois coordonnées, mais il a paru utile d'indiquer en quelques mots quel était l'objet de cette disposition.

Art. 114⁸. — Il prévoit comme l'article 34 (premier alinéa) des lois coordonnées que les formalités et conditions prescrites pour la constitution valent aussi pour toute augmentation du capital social.

L'idée en était exprimée implicitement dans le projet qui, à l'article 103⁶, prévoyait une sanction pour l'omission des énonciations prescrites notamment à l'article 34 des lois coordonnées rendu ainsi directement applicable.

Il a paru bien préférable de formuler aussi la règle sous une forme impérative.

Art. 114⁹. — Il énumère les cas de responsabilité solidaire des fondateurs. Le second paragraphe seul a subi une modification importante. Votre Commission vous propose comme le Sénat lors du premier vote de ne pas admettre à la constitution les déclarations de porte-fort qui paraissent peu conciliables avec le caractère *personnel* de la société nouvelle.

§ 2. — *Des parts et de leur transmission.*

Article 114¹⁰. — Le capital social est divisé en parts.

Mais le projet de la Chambre, approuvé par le Sénat au premier vote, admettait des parts de valeur nominale différente; sans doute aussi, leur division illimitée comme d'usage dans la société en nom collectif.

Votre Commission a estimé que du moment que les droits des associés doivent être proportionnels à leurs apports, il est infiniment préférable que ceux-ci soient exprimés à l'aide d'un étalon de valeur, la part, représentant une fraction déterminée du capital. On évitera ainsi, outre des complications de calcul, les inconvénients qui pourraient résulter du morcellement excessif des parts par suite de succession.

C'est sans doute sous l'empire de considérations semblables que la loi française du 7 mars 1925 prévoit en son article 6, que le capital se divise en parts sociales de 100 francs ou de multiples de 100 francs. Votre Commission vous

propose de fixer le minimum de valeur de la part à 1,000 francs, parce que dans le système du projet, le capital ne pouvant être inférieur à 50,000 francs et le nombre des associés supérieur à 50, la somme de 1,000 francs représente exactement le minimum que l'associé peut apporter à une société de personnes à responsabilité limitée.

Le dernier alinéa de cette disposition est repris directement de l'article 43 des lois coordonnées relatif aux sociétés anonymes; il est une conséquence directe du caractère indivisible des parts.

Article 114¹¹. — Il a trait au «registre des associés». Votre Commission propose de lui donner ce titre et de lui attribuer exclusivement ce caractère. Du moment que l'acte de société est authentique, qu'un extrait en a été publié, qu'une copie en est déposée au greffe du tribunal de commerce, il paraît vraiment superflu d'en imposer encore la transcription dans un registre.

Par contre, il y a intérêt à préciser, en s'inspirant des articles 42 et 43 des lois coordonnées, les mentions qui doivent figurer au registre relativement aux cessions, ainsi que l'effet juridique de pareilles inscriptions.

Enfin, il paraît nécessaire de permettre aux tiers intéressés d'obtenir aussi communication de ce registre.

Article 114¹². — Cet article règle la question de la cession et de la transmission de parts. Ses dispositions constituent le maximum de cessibilité compatible avec les traits essentiels de la Société de personnes à responsabilité limitée. Mais il sera loisible de restreindre davantage cette liberté dans les statuts, comme l'indiquent les premiers mots de l'article.

Votre Commission a eu d'abord à résoudre la question de savoir si le principe de l'incessibilité relative des parts s'étendait aux cas de cession entre associés. Le projet était sur ce point nettement contradictoire : tandis que les deux premiers alinéas de l'article 103¹² admettaient la cession libre entre associés, le troisième alinéa paraissait la subordonner à une disposition statutaire. Votre Commission s'est prononcée en faveur de la première solution .

Une deuxième question se posait : fallait-il limiter au cas de transmission pour cause de mort, la dispense d'agrément des co-associés prévue au 3e alinéa de l'article 103 en faveur de certaines catégories d'ayants droit (conjoint, héritiers)?

Il a paru à votre Commission que, par identité de motifs, cette dispense devait valoir aussi dans le cas de cession entre vifs. Il va de soi toutefois que la légalité de pareilles cessions ou transmissions demeure soumise pour le surplus aux règles régissant les donations et testaments, et aussi en ce qui concerne la cession entre vifs, entre époux, à l'article 1595 du Code civil.

Troisième modification : l'élargissement statutaire des catégories légales dispensées d'agrément n'est prévu par l'alinéa 3 du projet de la Chambre qu'en faveur d'héritiers d'un associé ayant une parenté plus éloignée que celle visée dans la catégorie; la Commission a estimé qu'on pouvait sans inconvénient autoriser l'agrément anticipatif dans le pacte social, de certaines autres personnes clairement désignées, qui ne seront pas nécessairement parentes de l'associé cédant ou *de cujus* et ne peuvent donc être comprises sous cette dénomination d'héritiers (1).

(1) En ce sens : la loi française suivant l'opinion concordante de DROUETS, 2e éd., n° 258; PIC et BARATIN, 2e éd., n° 258.

Si, sur ces divers points, le texte du projet a été assoupli, par contre, hors ces cas, la condition d'agrément a été quelque peu renforcée en ce que la Commission vous propose de préciser que l'agrément requis est le consentement de la moitié au moins des associés possédant les trois quarts des actions autres que celles cédées. Ainsi, le cédant n'est admis à participer à la délibération que dans la mesure où il entend conserver un intérêt dans la société (1).

De plus, il a paru opportun de rappeler ici, qu'indépendamment du défaut d'agrément, les cessions ou transmissions de parts pourront se heurter parfois à un autre obstacle, celui résultant de la limite fixée en règle générale au nombre des associés par l'article 114³ rapporté plus haut.

Enfin, la Commission a cru devoir examiner quelle sanction s'attacherait au défaut d'agrément. Fallait-il admettre que la cession serait privée d'effets seulement vis-à-vis de la société et des tiers, mais subsisterait entre parties? C'est ce que prévoit expressément l'article 114¹ du projet en cas de défaut d'inscription au registre; c'est aussi ce qu'admettent les commentateurs de la loi française qui ne tranchent pas la difficulté.

Un tel système a l'avantage de simplifier la tâche du législateur; il permettrait de supprimer presque entièrement les articles 114¹³ et 114¹⁴; mais il conduit à des situations bien peu satisfaisantes : le cessionnaire, « croupier » du cédant, ne pourra exercer ses droits que par l'intermédiaire du cédant; celui-ci ne pourra, en effet, lui accorder procuration pour agir en son nom, ce qui serait, semble-t-il, tourner l'interdiction en imposant aux coassociés une collaboration ou un contrôle qu'ils auront entendu écarter ! Mais alors, il est douteux que le cessionnaire s'accommode d'être livré à la bonne volonté et aux diligences du cédant ou de ses héritiers, qui n'ont plus d'intérêts dans l'affaire, qui peut-être n'en ont jamais eu (cas de la transmission pour cause de mort) aussi agira-t-il en résiliation de la vente. Pour la société elle-même, s'il ne le fait pas, cette paralysie des droits attachés aux parts cédées va vicier le mécanisme social.

Aussi, votre Commission vous propose-t-elle de proscrire expressément toute situation semblable en ajoutant les mots « à peine de nullité » qui figurent déjà, par exemple, à l'article 47 des lois coordonnées.

Article 114¹³. — Votre Commission croit utile de prévoir le cas où le refus d'agrément pourrait être opposé arbitrairement par des coassociés dans le but, par exemple, d'acculer le cédant à leur consentir un abandon à vil prix (2). Votre Commission vous propose de faire juge du sérieux des motifs allégués le Tribunal de Commerce. Ces motifs pourront du reste être d'ordres divers : indépendamment de l'absence d'honorabilité, ou de solvabilité, il faut admettre, vu le caractère spécial de la société de personnes à responsabilité limitée que, si des animosités privées, quelle qu'en soit l'origine, existent notoirement entre certains associés et le candidat cessionnaire, elles devront être considérées comme justifiant un refus d'agrément par la majorité.

(1) De même la loi française en son article 22 prévoit le consentement de « la majorité des associés représentant au moins les trois quarts du capital social » ce qui équivaut du reste au rappel de l'article 70; l'addition qui, dans le projet amendé de la Commission, précise que les parts cédées ne sont pas prises en considération pour ce vote, est inspiré de considérations pratiques et d'équité.

(2) M. Paul CHEVALIER dans une étude récente publiée par la *Revue Pratique des Sociétés* (1934 p. 145-155), signale l'intervention efficace des tribunaux français en cas d'application abusive des clauses d'incessibilité qui figurent parfois dans les statuts de société anonyme.

Toutefois, même dans le cas où le refus serait reconnu injustifié il a paru contraire à la nature de la société de personnes à responsabilité limitée de forcer l'entrée de la société au candidat refusé; une telle mesure ne pourrait manquer d'être pour une société de cette nature une source de graves difficultés. L'ordonnance n'aura donc d'autre effet que de placer les opposants devant leurs responsabilités, ou de renoncer à leur opposition, ou de trouver un acheteur nouveau, ou de se porter eux-mêmes acheteurs. Faute de quoi la dissolution suivra, si le cédant l'exige.

En cas de concours d'offres de rachat émanant de divers co-associés, le cédant sera évidemment libre de traiter avec qui il l'entend et pourra notamment instituer une enchère.

Pour le surplus, il a paru à votre Commission que les deux hypothèses de transmission entre vifs ou pour cause de mort devaient faire l'objet de réglementations quelque peu différentes.

Dans le premier cas, le refus justifié d'agrément clôt l'incident : le cédant demeure associé, sauf à chercher éventuellement un nouveau cessionnaire susceptible d'être admis; dans le second cas, le refus d'agrément laisse la part sans titulaire; justifié ou non, ce refus comporte pour les co-associés du *de cujus* une obligation de rachat à défaut duquel la dissolution s'impose.

Quant au mode de calcul de la valeur de rachat, la Commission a cru sage de s'en tenir au système proposé par la Chambre. En période de crise il n'est que trop évident qu'une capitalisation du dividende aboutirait le plus souvent à une évaluation dérisoire si même elle en permettait une.

Toutefois il ne paraît pas douteux que dans des cas spéciaux, des modes différents peuvent être imaginés, appliquant aux divers postes de l'actif et du passif certains coefficients de reprise, admettant ou rejetant pour le tout ou partie des réserves ou des amortissements. Il doit être loisible aux associés connaissant leur affaire de déterminer librement dans leurs statuts les règles qui seront d'application en la matière.

C'est ce que marque le nouveau texte.

Enfin, il fallait éviter que le rachat désiré par les associés survivants ne leur soit rendu impossible par la nécessité de verser immédiatement le prix intégral de la reprise. Ici encore pouvoir est donné au Tribunal de Commerce d'accorder des termes et délais modérés.

Art. 114¹¹ (ancien art. 103¹²). — Quel est le droit des créanciers d'un associé? Il a paru tout à fait excessif de n'autoriser qu'une saisie des intérêts et dividendes et d'imposer aux créanciers en cas de saisie des parts sociales, d'attendre la dissolution. Pareil système ne pourrait qu'encourager les commerçants en difficulté à recourir à la constitution d'une société de personnes à responsabilité limitée pour mettre, pour des années, leur avoir à l'abri des réalisations forcées.

La loi française qui est muette à ce sujet, semble devoir être interprétée comme ne faisant pas obstacle à la vente aux enchères des parts sauf nécessité pour l'adjudicataire de recueillir l'agrément des co-associés à peine de demeurer croupier de l'ancien titulaire (1).

Votre Commission a estimé de même qu'il fallait s'en tenir au droit commun en vertu duquel, dans le silence de la loi, les créanciers peuvent exercer les

(1) Daniel BASTIAN : « Saisie et vente forcée des parts d'intérêts dans les sociétés de personnes », *Journal des Sociétés* 1934, p. 546 et suiv. La situation de l'adjudicataire non agréé qui demeure croupier de l'ancien associé saisi paraît toutefois particulièrement peu enviable. Le projet s'efforce de l'éviter

droits de leur débiteur. Les mutations de propriété par suite de saisie seront donc soumises en principe aux mêmes règles que celles régissant la cession entre vifs ou la transmission pour cause de mort.

Ainsi, dans la plupart des cas, la saisie des parts paraît devoir être autorisée, ne fût-ce que pour faire obstacle à la cession de parts par l'associé débiteur; quant à la vente aux enchères, sa validité dépendra en règle générale de la personne de l'adjudicataire, ou du sort que lui auront fait les autres associés.

Il appartiendra au surplus aux associés désireux d'éviter la mise en adjudication des parts d'un d'entre eux de s'entendre avec le créancier saisissant et l'associé saisi pour prévenir cette vente par une reprise des parts saisies.

§ 3. — *De la gestion des sociétés de personnes à responsabilité limitée.*

Art. 114¹⁵ et 114¹⁶. — La Commission a divisé en deux articles l'ancienne disposition portant dans le projet le n° 103¹¹.

L'article 114¹⁵ traite de la nomination des gérants et de la durée de leurs pouvoirs. La Commission a reproduit sans modifications autres que de pure forme, le texte de la Chambre; elle a toutefois légèrement modifié l'inamovibilité accordée dans le projet aux gérants associés. Un tel privilège peut se concevoir lorsque la nomination figure dans l'acte social; il peut en ce cas être interprété comme une des conditions du consentement; il doit en être ainsi du reste dans ce cas, que le gérant désigné soit ou non associé. Mais que la désignation soit intervenue dans un acte postérieur, il n'y a plus qu'un mandat détaché de l'acte de société et rien ne s'oppose plus au jeu normal de la révocation *ad nutum* par ceux qui en ont le pouvoir.

Quant au cas de la femme mariée, la Commission a estimé inutile d'y revenir encore; ainsi qu'il a été exposé plus haut son aptitude à devenir gérant paraît totalement indépendante de l'article 1388 du Code Civil, elle concerne bien plutôt l'application des articles 217 et 224^b et ne présente pas de difficultés particulières.

Art. 114¹⁷. — Le projet de la Chambre se borne à interdire l'émission publique d'obligations. Déjà en première lecture le Sénat fut d'avis que cette défense serait purement illusoire s'il demeurerait permis aux sociétés de personnes à responsabilité limitée de laisser souscrire ferme leurs obligations par un établissement financier qui en ferait ensuite la vente publique. Pour y parer, on adopta un amendement imposant l'obligation nominative.

Votre Commission vous propose de faire un pas de plus dans cette voie et d'interdire purement et simplement les obligations. Ce sera plus net. Cela n'implique pas évidemment que la société de personnes à responsabilité limitée ne pourra emprunter, mais implique l'emploi des formes usitées par les sociétés commerciales qui n'ont pas la forme anonyme. Que l'essor de la société de personnes à responsabilité limitée puisse s'en trouver quelque peu entravé, sans doute, mais la société de personnes à responsabilité limitée ne doit pas, par sa nature, pouvoir faire appel trop aisément aux capitaux d'autrui.

Notons au surplus que la loi française ne fait aucune mention de l'émission d'obligations, ce qui a une portée juridique identique à une interdiction expresse. Si la Commission a cru devoir donner sa préférence à une prohibition formelle c'est afin de prévenir le doute qui pourrait naître à raison du texte de l'article 103¹¹ du projet de la Chambre au cas où l'on se bornerait à l'omettre.

Art. 114¹⁸. — Accord sur le fond. Mais plutôt qu'une reproduction incomplète du texte de l'article 62 relatif à la responsabilité des administrateurs, votre Commission a préféré renvoyer à cet article en indiquant de plus, expressément l'assimilation entière entre la responsabilité des gérants de la société de personnes à responsabilité limitée et celle des administrateurs de la société anonyme, dont l'art. 62 fixe les règles.

Art. 114¹⁹. — Encore une fois un amendement de forme. L'article 103¹⁸ renvoyait sommairement à une série d'articles des lois coordonnées indiqués par leur seul numéro. La Commission croit préférable d'en rappeler chaque fois l'objet et d'insérer les renvois à ces divers articles aux places correspondant à leur objet. — Ainsi l'art. 114¹⁹ est limité au renvoi à l'art. 60 tout en soulignant que le cas ainsi réglé est celui de contrariété d'intérêts entre la société et son gérant.

Art. 114²⁰. — La nomination de commissaire ne paraît pas s'imposer lorsque le nombre des associés est inférieur à dix.

Il a paru d'autre part qu'il y avait intérêt à étendre aux commissaires des sociétés de personnes à responsabilité limitée la faculté de se faire assister d'un expert comme prévu à l'article 65 de la loi sur les sociétés anonymes.

Art. 114²¹. — Cet article relatif au droit de vote dans les assemblées générales a pu être simplifié à raison de l'égalité exigée entre la valeur des parts sociales.

D'autre part votre Commission a estimé que c'était pousser trop loin le respect du principe de la proportionnalité des droits de vote et des apports que d'imposer pour les parts non libérées une proportionnalité entre le montant de la libération et le droit de vote. Cela pourrait conduire à des complications excessives.

Article 114²². — En vertu de cet article, les dispositions légales relatives au mode de délibération des assemblées générales, notamment dans les cas de modification aux statuts, augmentation et réduction du capital, ainsi que celles relatives aux limites du pouvoir de l'actionnaire, sont rendues applicables aux sociétés de personnes à responsabilité limitée, ainsi qu'aux propriétaires de parts sociales dans une telle société.

Le projet de la Chambre, tout en déclarant à l'article 103¹⁸ que l'article 73 des lois coordonnées relatif au mode de convocation des assemblées générales était applicable aux sociétés de personnes à responsabilité limitée, avait cru devoir, sous l'article II du projet, amender cet article 73 en y ajoutant un alinéa : « Les délais ci-dessus sont entendus en jours francs. » A la demande du Gouvernement, le Sénat a déjà, au premier vote, supprimé cet amendement : doctrine et jurisprudence ont en effet fixé en ce sens l'interprétation de cette disposition. D'autre part, il ne sied pas d'amender in cidem les dispositions qui régissent la société anonyme à l'occasion d'une loi relative aux sociétés de personnes à responsabilité limitée.

L'article 114²³ est relatif au bilan.

Votre Commission a estimé que si, d'une façon générale, il y avait lieu d'étendre aux sociétés de personnes à responsabilité limitée les dispositions

légales qui règlent la matière pour la société anonyme, et d'y ajouter la mention obligatoire des dettes de la société vis-à-vis des associés ou réciproquement, par contre, il était excessif d'imposer aux sociétés de personne à responsabilité limitée la publication du bilan par la voie du *Moniteur*, comme prévu à l'article 78 de la loi sur les sociétés. Déjà, lors du premier vote, le Sénat était arrivé à cette conclusion et avait estimé pouvoir remplacer cette publication coûteuse par le dépôt du bilan au greffe, comme prévu pour les sociétés coopératives à l'article 134 des lois coordonnées. C'est la même solution que la Commission vous propose d'adopter tout en la formulant en termes explicites.

Article 114²⁴. — C'est sur proposition du Gouvernement que le Sénat avait amendé le texte de la Chambre en indiquant que le capital social à mentionner dans les actes, factures, etc. était celui résultant du dernier bilan.

Cette proposition d'amendement est à rapprocher de l'article 79 des lois coordonnées; elle s'en distingue en ce que la mention du « capital », facultative dans les pièces des sociétés anonymes, serait rendue obligatoire pour les sociétés de personne à responsabilité limitée; ce qui impliquerait donc, d'année en année, d'avoir éventuellement à faire apparaître sur tous les imprimés les pertes même légères qui seraient venues ramener l'avoir social à une valeur inférieure au capital.

Le Sénat avait admis cet amendement lors du premier vote; votre Commission s'est convaincue à l'examen que ce serait là occasionner à nombre de sociétés de personnes à responsabilité limitée de très graves ennuis; une société en perte même légère n'aurait que le choix ou d'apposer un cachet rectifiant la mention du capital initial, ou de renouveler annuellement tous ses imprimés, les deux procédés seraient également nuisibles à son crédit.

Il a paru, en résumé, qu'on ne pouvait faire plus dans le sens désiré par le Gouvernement que d'étendre aux sociétés de personnes à responsabilité limitée la disposition prérappelée de l'article 79. Votre Commission n'a pu toutefois se résoudre à en reproduire les termes dont le caractère vicieux a été fréquemment dénoncé (Wauwermans, 6e éd., n° 755) : le montant du capital ne varie pas annuellement suivant le résultat de l'exercice écoulé; il ne peut être modifié que suivant les modalités prévues pour l'augmentation ou la diminution du capital social; c'était donc commettre un contresens que de parler du capital « tel qu'il résulte du dernier bilan ». Mieux vaut ne pas récidiver et adopter la rédaction proposée dont l'effet pratique sera sensiblement le même.

§ 4. — *De la durée et de la dissolution.*

Article 114²⁵. — Deux modifications au texte primitif.

La première inspirée de l'article 101 de la loi sur les sociétés anonymes précise que la prorogation statutaire ne peut intervenir que pour un terme ne pouvant dépasser trente ans.

La seconde supprime le deuxième alinéa, suivant lequel la société sauf stipulation contraire des statuts n'est point dissoute par l'interdiction, la faillite, la déconfiture ou la mort d'un des associés. Une telle disposition a paru trop absolue alors que, soit par la réduction excessive du nombre des associés, soit par l'obstacle auquel se serait heurtée la cession ou transmission consécutive aux événements mentionnés dans le projet, la dissolution devrait parfois s'imposer.

Au surplus les articles 114¹³⁻¹⁵ suffisent à prévenir qu'on ne tire argument du caractère personnel de la société en faveur d'une dissolution automatique.

Article 114²⁶. — A côté des hypothèses classiques de la perte de la moitié ou des trois quarts du capital social, votre Commission a cru devoir envisager celle de la réduction de l'avoir social en dessous du minimum requis pour le capital social. Logiquement la disparition d'une des conditions essentielles requises pour l'existence de la société aurait dû entraîner de plein droit la dissolution. Votre Commission a cru que pratiquement cela risquait d'entraîner la dissolution au bout d'un ou deux ans d'existence de la plupart des sociétés de personnes à responsabilité limitée qui auraient cru pouvoir se contenter d'un capital social de 50,000 francs, vu le caractère généralement déficitaire des débuts d'une affaire nouvelle.

L'établissement d'une marge de 10,000 francs évitera cet inconvénient; d'autre part la mention formelle de la dissolution en cas d'abaissement de l'avoir en-dessous de 40,000 francs incitera les fondateurs de société de personnes à responsabilité limitée à prévoir à l'origine un capital social supérieur au minimum légal prévu (1).

ARTICLE III.

Cet article groupe les dispositions pénales incluses dans l'article 2 du projet de la Chambre.

La plupart des articles 175 à 186 des lois coordonnées s'y appliquent de plein droit étant entendu que le mot « titres » doit être compris au sens large comme englobant les parts sociales et leurs certificats.

Les propositions de la Commission ne diffèrent pas substantiellement du projet de la Chambre et ne nécessitent aucun commentaire.

ARTICLES IV, V, VI.

De même les articles IV, V, VI paraissent suffisamment clairs par eux-mêmes pour se passer d'explications.

Il convient toutefois de rappeler en quels termes le Gouvernement justifiait sa proposition d'un article VI nouveau : (2)

« Maintenant que la discussion du projet de loi est assez avancée pour qu'il soit permis de dégager les traits caractéristiques de la société privée, le Gouvernement a estimé opportun, d'en préciser le statut, au point de vue des lois sur les droits d'enregistrement, de timbre, de greffe et d'hypothèque, par une disposition à insérer dans le projet. On peut critiquer en règle le procédé qui consiste à insérer des dispositions fiscales dans des projets intéressant le droit civil ou le droit commercial. Mais cette critique ne peut être formulée au cas

(1) La loi française qui prévoit un minimum libéré de 25,000 francs est muette quant aux conséquences d'une diminution de l'avoir en dessous du minimum légal. « Toutefois, disent PIC et PARATIN (*op. cit.* p. 416), s'il paraissait établi que le capital actuel est inférieur au minimum légal, tout intéressé aurait le droit de demander judiciairement la dissolution ».

(2) Voir *Doc. Sénat*, n° 96, session 1931-1932, séance du 12 mai 1932.

présent. Il est absolument indispensable, en effet, qu'à l'heure où la loi nouvelle entrera en application, soit précisé le statut fiscal du nouveau type de société, afin que le public soit renseigné exactement sur les frais qui accompagneront la constitution de ces organismes.

» Le texte proposé a pour effet de soumettre les sociétés privées au droit commun, en matière d'enregistrement, en ce qui concerne les actes désignés à l'article 4 de la loi du 30 août 1913 (actes constitutifs de société, adhésion de nouveaux associés, prorogation, etc.). Ces actes seront donc passibles du droit d'enregistrement de 1.32 p. c. Quant au droit d'hypothèque, qui, lui, se limite à l'avoir immobilier (voir article 9 de la loi du 30 août 1913), il sera fixé à 1.98 p. c.

» Le deuxième alinéa de l'article proposé assujettit au droit de timbre de dimension, outre le registre prévu à l'article 103° des lois coordonnées les certificats de part dans les sociétés privées. La perception sur ces parts du droit de timbre proportionnel prévu par les articles 12 et 14 de la loi du 25 mars 1891 est donc écartée.

» On remarquera qu'aucune disposition de l'article proposé ne prévoit un régime spécial pour les actes de transformation de sociétés actuellement existantes en sociétés privées. La raison en est que le régime de faveur qui était dans le vœu de la Chambre des Représentants a été accordé par l'article 12 de la loi *fiscale du 22 juillet 1931*. Cet article a réduit *des deux tiers* les droits d'enregistrement et de transcription exigibles d'après les lois en vigueur sur les actes portant transformation ou conversion d'une société en une société d'une espèce différente, sauf perception des droits au taux plein sur les apports nouveaux qui seraient constatés dans l'acte de transformation ou de conversion.

» Tel quel, et sans aller jusqu'à l'exemption totale du droit proportionnel, comme certains l'auraient souhaité, ce régime fait aux conversions de sociétés actuellement existantes en sociétés privées un statut très acceptable. Le Gouvernement estime qu'il n'y a pas lieu d'aller au delà dans le sens du dégrèvement. »

* * *

Le projet ainsi amendé a été adopté par la Commission par 15 voix et une abstention.

Le Rapporteur,
H. ROLIN.

Le Président,
A. LIGY.

**Projet de Loi modifiant la loi sur les Sociétés Coopératives
et instituant des Sociétés de Personnes à Responsabilité Limitée.**

TABLEAU SYNOPTIQUE

1° du Projet de Loi amendé par la Commission de la Justice;

**2° du texte transmis
par la Chambre des Représentants le 30 avril 1931;**

**3° du texte adopté
par le Sénat au premier vote le 12 mai 1932.**

Projet amendé par la Commission de la Justice.

INTITULÉ :

Projet de Loi modifiant la loi sur les sociétés coopératives et instituant des sociétés de personnes à responsabilité limitée.

ARTICLE PREMIER. (Ancien art. 2.)

Sont complétés ou modifiés comme suit les articles 2, 4 (al. 2), 6, 7, 8, 10 et 12 des lois sur les sociétés commerciales :

Art. 2. — La loi reconnaît comme sociétés commerciales :

La société en nom collectif;

La société en commandite simple;

La société anonyme;

La société en commandite par actions;

La société de personnes à responsabilité limitée;

La société coopérative;

L'union du crédit.

Chacune d'elles constitue une individualité juridique distincte de celle des associés.

Art. 4, al. 2. — La société anonyme, les sociétés de personnes à responsabilité limitée et les sociétés en commandite par actions sont, à peine de nullité, constituées par des actes publics.

Art. 6. — Les actes des sociétés en nom collectif, des sociétés en commandite simple, des sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres, ainsi que les actes des sociétés de personnes à responsabilité limitée sont publiés par extraits aux frais des intéressés.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

*Document n° 116 du Sénat (session
de 1930-1931).*

INTITULÉ :

**Projet de Loi instituant des
sociétés privées à responsabilité
limitée.**

ART. 2.

Sont complétés ou modifiés comme
suit, les articles 2, 4, alinéa 2, 6, 7, 8,
10, 12 (73, 176 et 186) des lois coor-
données sur les sociétés commerciales :

*Art. 2. — La loi reconnaît comme
sociétés commerciales :*

- La société en nom collectif;
- La société en commandite simple;
- La société anonyme;
- La société en commandite par ac-
tions;
- La société privée à responsabilité
limitée;
- La société coopérative;
- L'union du crédit.

Chacune d'elles constitue une indi-
vidualité juridique distincte de celle
des associés.

*Art. 4, al. 2. — La société anonyme,
les sociétés privées à responsabilité
limitée et les sociétés en commandite
par actions sont, à peine de nullité,
constituées par des actes publics.*

*Art. 6. — Les actes des sociétés en
nom collectif, des sociétés en com-
mandite simple, des sociétés coopé-
ratives à responsabilité solidaire et
illimitée des membres, ainsi que les
actes des sociétés privées à responsa-
bilité limitée sont publiés par extraits
aux frais des intéressés.*

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

*Document n° 97 du Sénat (session
de 1931-1932).*

INTITULÉ :

**Projet de Loi instituant des
sociétés privées.**

ART. 2.

Sont complétés ou modifiés comme
suit, les articles 2, 4, alinéa 1er, 6, 7,
9, 10, 12 (176, 180 et 186) des lois
coordonnées sur les sociétés commer-
ciales :

*Art. 2. — La loi reconnaît comme
sociétés commerciales :*

- La société en nom collectif;
- La société en commandite simple;
- La société anonyme;
- La société en commandite par ac-
tions;
- La société privée;
- La société coopérative;
- L'union du crédit.

Chacune d'elles constitue une indivi-
dualité juridique distincte de celle des
associés.

*Art. 4, al. 1er. — Les sociétés en
nom collectif, les sociétés en comman-
dite simple, les sociétés privées sont,
à peine de nullité, formées par des
actes spéciaux, publics ou sous signa-
ture privée, en se conformant, dans ce
dernier cas, à l'article 1325 du Code
civil. Il suffit de deux originaux pour
les sociétés coopératives et les sociétés
privées.*

*Art. 6. — Les actes des sociétés en
nom collectif, des sociétés en comman-
dite simple, des sociétés coopératives
à responsabilité solidaire et illimitée
des membres, ainsi que les actes des
sociétés privées sont publiés par
extraits aux frais des intéressés.*

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 7. — L'extrait contient :

a) Pour les sociétés en nom collectif et en commandite simple (comme à l'article 7 actuel de la loi);

b) Pour les sociétés de personnes à responsabilité limitée, ainsi que pour les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres :

1° La désignation précise des associés;

2° La raison sociale ou la dénomination de la société;

3° Son siège social;

4° L'objet de la société;

5° Le montant du capital social;

6° La manière dont le fonds social est formé;

7° L'époque où la société doit commencer ainsi que sa durée;

8° La désignation des personnes autorisées à gérer, administrer et signer pour la société et leurs pouvoirs;

9° Le début et la fin de chaque exercice social;

10° Eventuellement, les jour et heure de l'assemblée ordinaire des associés appelée à statuer sur l'approbation des bilans;

11° Le notaire ayant dressé l'acte et la date de celui-ci.

Art. 8. — L'extrait des actes de société est signé : pour les actes publics, par les notaires, et pour les actes sous seing privé, par tous les associés solidaires ou par un des associés solidaires investi à cet effet d'un mandat spécial des autres associés solidaires.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

Art. 7. — L'extrait contient :

a) Pour les sociétés en nom collectif et en commandite simple (comme à l'article 7 actuel de la loi);

b) Pour les sociétés privées à responsabilité limitée, ainsi que pour les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres :

1° La désignation précise des associés;

2° La raison sociale ou la dénomination de la société;

3° Son siège social;

4° L'objet de la société;

5° Le montant du capital social;

6° La manière dont le fonds social est formé;

7° L'époque où la société doit commencer ainsi que sa durée;

8° La désignation des personnes autorisées à gérer, administrer et signer pour la société et leurs pouvoirs.

Art. 8. — L'extrait des actes de société est signé : pour les actes publics, par les notaires, et pour les actes sous seing privé, par tous les associés solidaires dans les sociétés en nom collectif et en commandite simple et par un des associés, investi à cet effet d'un mandat spécial, dans les sociétés privées à responsabilité limitée et dans les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres.

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

Art. 7. — L'extrait contient :

a) Pour les sociétés en nom collectif et en commandite simple (comme à l'article 7 actuel de la loi);

b) Pour les sociétés privées, ainsi que pour les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres :

1° La désignation des associés;

2° La raison sociale ou la dénomination de la société;

3° Son siège social;

4° L'objet de la société;

5° Le montant du capital social;

6° La manière dont le fonds social est formé;

7° L'époque où la société doit commencer ainsi que sa durée;

8° La désignation des personnes autorisées à gérer, administrer et signer pour la société et leurs pouvoirs.

Art. 8. — (1).

Art. 9. — (Amendé.)

Supprimer les mots : « de société coopérative. »

(1) L'art. 8 a été supprimé au premier vote; il était ainsi conçu :

Art. 8. — L'extrait des actes de société est signé : pour les actes publics par les notaires, et pour les actes sous seing privé, par tous les associés solidaires dans les sociétés en nom collectif et en commandite simple et par un des associés, investi à cet effet d'un mandat spécial, dans les sociétés privées et dans les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres.

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 10. — I. — Il est inséré avant le dernier alinéa, ce qui suit :

« Une expédition des actes des sociétés de personnes à responsabilité limitée, une expédition ou un double des actes des sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres seront déposés en même temps que les extraits destinés à la publication. Chacun pourra en prendre connaissance gratuitement ou s'en faire délivrer copie sur papier libre moyennant paiement des droits de greffe.

II. — Le dernier alinéa est rédigé comme suit :

« Les mandats authentiques ou privés, annexés aux actes de société anonyme, de société en commandite par actions, de société de personnes à responsabilité limitée et de société coopérative seront déposés en expédition ou en original, en même temps que les actes auxquels ils se rapportent ; ils seront dans les mêmes conditions communicables aux tiers.

Art. 12. — Les mots « des gérants et commissaires dans les sociétés de personnes à responsabilité limitée » sont intercalés après ceux « dans les sociétés anonymes » au second alinéa de cet article.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

Art. 10. — I. — Il est inséré, avant le dernier alinéa, ce qui suit :

« Les sociétés privées à responsabilité limitée et les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres déposeront, dans le délai prévu à l'alinéa premier, au greffe du tribunal de commerce du siège de la société ou du tribunal de première instance en tenant lieu, une expédition de l'acte authentique de constitution.

» Le public est admis à prendre gratuitement connaissance de ces statuts. Chacun peut en demander copie sur papier libre, moyennant paiement des droits de greffe. »

II. — Le dernier alinéa est rédigé comme suit :

« Les mandats authentiques ou privés, annexés aux actes de société anonyme, de société en commandite par actions, de société privée à responsabilité limitée et de société coopérative seront déposés, en original ou en expédition, si l'acte a été dressé sous forme authentique, en même temps que les actes auxquels ils se rapportent. Chacun pourra en prendre connaissance gratuitement. »

Art. 12. — Les mots « des gérants et commissaires dans les sociétés privées à responsabilité limitée » sont intercalés après ceux « dans les sociétés anonymes » au second alinéa de cet article.

Art. 73. — La disposition suivante est intercalée après le quatrième alinéa :

« Les délais ci-dessus sont entendus en jours francs. »

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

Art. 10. — I. — Il est inséré avant le dernier alinéa, ce qui suit :

« Les sociétés privées et les sociétés coopératives à responsabilité solidaire et illimitée des membres déposeront, dans le délai prévu à l'alinéa 1er, au greffe du tribunal de commerce du siège de la société ou du tribunal de première instance en tenant lieu, une expédition de l'acte authentique *ou un double de l'acte de constitution.*

« Le public est admis à prendre gratuitement connaissance de ces statuts. Chacun peut en demander copie sur papier libre, moyennant paiement des droits de greffe. »

II. — Le dernier alinéa est rédigé comme suit :

« Les mandats authentiques ou privés, annexés aux actes de société anonyme, de société en commandite par actions, de société privée et de société coopérative seront déposés, en original ou en expédition, si l'acte a été dressé sous forme authentique, en même temps que les actes auxquels ils se rapportent. Chacun pourra en prendre connaissance gratuitement. »

Art. 12. — Les mots « dans les sociétés privées » sont intercalés après ceux « dans les sociétés anonymes » au second alinéa de cet article.

Art. 73 (1).

(1) L'article 73 a été supprimé au premier vote; il était ainsi conçu :

Art. 73. — La disposition suivante est intercalée après le quatrième alinéa :

« Les délais ci-dessus sont entendus en jours francs ».

Projet amendé par la Commission de la Justice.

ART. II. (ancien art. 1er).

Les dispositions suivantes formeront la section *Vbis* du titre IX du Livre Ier du Code du Commerce.

Cette section sera intitulée : « Des sociétés de personnes à responsabilité limitée des associés ».

§ 1er. — *De la nature et de la constitution des sociétés de personnes à responsabilité limitée.*

Art. 114bis. — La société de personnes à responsabilité limitée est celle où les associés dont le nombre est limité par la loi n'engagent que leur apport, où les droits sociaux ne sont transmissibles que sous certaines conditions et qui sont soumises aux autres règles inscrites dans la présente section.

Art. 114ter. — (ancien 103°). — La société de personnes à responsabilité limitée est qualifiée par une dénomination particulière ou par la désignation de l'objet de son entreprise elle peut l'être aussi sous une raison sociale comprenant le nom d'un ou de plusieurs associés.

La dénomination ou désignation doit en tous cas être différente de celle de toute autre société.

Si elle est identique ou si sa ressemblance peut induire en erreur, tout intéressé peut la faire modifier, et réclamer des dommages intérêts s'il y a lieu.

Art. 114^{quater}. (ancien 103ter). — La société de personnes à responsabilité limitée ne peut avoir pour objet l'assurance, la capitalisation ou l'épargne.

Art. 114^{quinq}. (ancien 103^{quater}). — La société de personnes à responsabilité limitée ne peut compter comme membres que des personnes physiques.

Le mari et la femme peuvent être associés dans une société privée à responsabilité limitée, sous réserve de ne pas déroger aux diverses dispositions du Code touchant les conventions entre époux et la puissance maritale.

Le nombre des associés peut être de deux seulement. Toutefois si la société comprend des conjoints, le nombre des associés sera au minimum de trois. De plus, si tous les membres d'une société de personnes à responsabilité limitée sont incapables, à l'exception d'un seul associé ou de deux associés conjoints, la représentation de l'un des incapables au moins devra être assurée par une personne capable prise hors de la société. La désignation éventuelle d'un administrateur *ad hoc* sera demandée au juge de paix par voie de requête.

Le nombre des associés ne peut dépasser cinquante, sans toutefois que cette limite puisse faire obstacle à la transmission de la qualité d'associé aux parents en ligne directe ou au conjoint d'un associé, pour cause de mort ou de liquidation de communauté conjugale.

Texte transmis par la Chambre
des Représentants.

ARTICLE PREMIER.

Les dispositions suivantes formeront la section *IVbis* du titre IX du livre 1er du Code de commerce.

Cette section sera intitulée : « Des sociétés privées à responsabilité limitée. »

Art. 103bis. — Les sociétés privées à responsabilité limitée sont celles où les associés, dont le nombre est limité par la loi n'engagent que leur apport et dont les droits ne sont cessibles qu'en observant les formalités prescrites par l'article 103¹³.

Art. 103⁹. — La société privée à responsabilité limitée est qualifiée par une dénomination particulière ou par la désignation de l'objet de son entreprise, ou sous une raison sociale comprenant le nom d'un ou les noms de plusieurs associés.

L'article 28, alinéas 2 et 3, lui est applicable.

Art. 103³. — Les sociétés d'assurances, de capitalisation et d'épargne ne peuvent adopter cette forme.

Art. 103⁴. — Le nombre des associés est de trois au moins quand il comprend des conjoints. Il ne peut dépasser soixante.

Toutefois, les héritiers réservataires et le conjoint d'un associé peuvent devenir eux-mêmes associés par suite de transmission à cause de mort ou de liquidation conjugale, alors que, par cette dévolution, le nombre d'associés serait supérieur à soixante.

Le mari et la femme peuvent être associés dans une société privée à responsabilité limitée, sous réserve de ne pas déroger aux dispositions de l'article 1388 du Code civil.

Texte adopté par le Sénat
au premier vote.

ARTICLE PREMIER.

Les dispositions suivantes formeront la section *IVbis* du titre IX du livre 1er du Code de commerce.

Cette section sera intitulée : « Des sociétés privées. »

Art. 103bis. — Les sociétés privées sont celles, où les associés dont le nombre est limité par la loi, n'engagent que leur apport, et dont les droits ne sont transmissibles qu'en observant les formalités prescrites par la présente section.

Art. 103⁹. — La société privée est qualifiée par une dénomination particulière ou par la désignation de l'objet de son entreprise, ou sous une raison sociale comprenant le nom d'un ou les noms de plusieurs associés.

L'article 28, alinéas 2 et 3, lui est applicable.

Art. 103³. — Les sociétés d'assurances, de capitalisation et d'épargne ne peuvent adopter cette forme.

Art. 103⁴. — Le nombre des associés est de trois au moins quand il comprend des conjoints. Il ne peut dépasser soixante.

Toutefois, les héritiers réservataires et le conjoint d'un associé peuvent devenir eux-mêmes associés par suite de transmission à cause de mort ou de liquidation conjugale, alors que, par cette dévolution, le nombre d'associés serait supérieur à soixante.

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 114⁶ (ancien art. 103⁵, 1er alinéa et ancien art. 103⁶ cinq premiers ali-néas) : — La constitution d'une société de personnes à responsabilité limitée requiert :

1° que le nombre des associés et l'objet social répondent aux prescriptions de la loi;

2° que le capital soit intégralement souscrit;

3° que le capital soit de 50,000 francs au moins;

4° que la libération du capital soit de 50,000 francs au moins;

5° que si le capital est supérieur à 50,000 francs, chacune des parts souscrites en numéraire soient libérées d'un cinquième au moins;

6° que les parts sociales ou parties de part sociales correspondantes à des apports en nature soient en tous cas entièrement libérées.

L'accomplissement de ces conditions doit être constaté dans l'acte.

Art. 114⁷ (ancien art. 103⁷). — L'acte de société contiendra, en outre, les diverses énonciations prescrites à l'article 30, et les procurations devront en faire mention.

Art. 114⁸ (nouveau). — Les formalités et conditions prescrites pour la constitution de la société anonyme sont aussi requises pour toute augmentation du capital social.

Texte transmis par la Chambre
des Représentants.

Texte adopté par le Sénat
au premier vote.

Art. 103⁵. (1er alinéa). — Le capital social doit être de 50,000 francs au moins

Art. 103⁵. (1er alinéa). — Le capital social doit être de 50,000 francs au moins

Art. 103⁶. — La constitution d'une société privée à responsabilité limitée requiert :

Art. 103⁶. — La constitution d'une société privée requiert :

1° qu'il y ait trois associés au moins quand des conjoints sont associés;

1° qu'il y ait trois associés au moins quand des conjoints sont associés;

2° que le capital soit intégralement souscrit;

2° que le capital soit intégralement souscrit;

3° que chacune des parts souscrites en numéraire soit libérée d'un cinquième au moins et que, dans l'ensemble, cette libération soit de cinquante mille francs au moins;

3° que chacune des parts souscrites en numéraire soit libérée d'un cinquième au moins;

4° que les parts sociales correspondant en tout ou en partie à des apports en nature soient entièrement libérées au moment de la constitution de la société.

4° que les parts sociales correspondant en tout ou en partie à des apports en nature soient entièrement libérées au moment de la constitution de la société.

.

.

Art. 103⁷. — La disposition de l'article 30 est applicable aux sociétés privées à responsabilité limitée.

Art. 103⁷. — La disposition de l'article 30 est applicable aux sociétés privées.

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 114ⁿ (ancien art. 103ⁿ, 6e alinéa, et suivants). — Nonobstant toute stipulation contraire, les comparants à l'acte constitutif sont considérés comme fondateurs.

Les fondateurs et, en cas d'augmentation du capital social, les gérants sont tenus solidairement envers les intéressés, malgré toute stipulation contraire :

1° de tous les engagements sociaux contractés jusqu'à ce que la société, quand elle comprend des conjoints, ait trois membres au moins;

2° de toute la partie du capital qui ne serait pas valablement souscrite ; ils en seront réputés de plein droit souscripteurs ;

3° de toute la partie du capital ou des parts sociales qui ne serait pas effectivement libérée, tel qu'il est prévu ci-dessus ;

4° de la réparation du préjudice qui est une suite immédiate soit de la nullité de la société, dérivant de l'inobservation des articles 4, 114³, 114⁴, 114⁵, soit de l'absence ou de la fausseté des énonciations prescrites par les articles 114⁷ et 114⁸.

Ceux qui ont pris un engagement pour des tiers sont réputés personnellement obligés si le nom des mandants n'a pas été donné dans l'acte ou si le mandat produit n'est pas reconnu valable. Les fondateurs sont solidairement tenus de ces engagements.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

Art. 103⁶ (6e alinéa et suivants).

Nonobstant toute stipulation contraire, les comparants à l'acte constitutif sont considérés comme fondateurs et sont tenus solidairement envers les intéressés :

1° de tous les engagements sociaux contractés jusqu'à ce que la société, quand elle comprend des conjoints, ait trois membres au moins;

2° de toute la partie du capital qui ne serait pas valablement souscrite; ils en sont réputés de plein droit souscripteurs;

3° de la libération effective du capital, tel qu'il est prévu ci-dessus;

4° de la réparation du préjudice qui est une suite immédiate et directe, soit de la nullité de la société dérivant de l'inobservation de l'article 4, soit de l'absence ou de la fausseté dans l'acte des énonciations prescrites par les articles 30, 32 et 34.

Ceux qui ont pris un engagement pour des tiers, soit comme mandataires, soit en se portant fort, sont réputés personnellement obligés s'il n'y a pas mandat valable ou si l'engagement n'est pas ratifié dans les deux mois de la stipulation; ce délai est réduit à quinze jours si les noms des personnes, pour lesquelles la stipulation a été faite, ne sont pas indiqués. Les fondateurs sont solidairement tenus de ces engagements.

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

Art. 103⁶ (6e alinéa et suivants).

Nonobstant toute stipulation contraire, les comparants à l'acte constitutif sont considérés comme fondateurs et sont tenus solidairement envers les intéressés :

1° de tous les engagements sociaux contractés jusqu'à ce que la société, quand elle comprend des conjoints, ait trois membres au moins;

2° de toute la partie du capital qui ne serait pas valablement souscrite; ils en sont réputés de plein droit souscripteurs;

3° de la libération effective du capital, tel qu'il est prévu ci-dessus;

4° de la réparation du préjudice, qui est une suite immédiate et directe, soit de la nullité de la société, soit de l'absence ou de la fausseté dans l'acte des énonciations prescrites par les articles 30 et 34, alinéa 1er.

5° que, dans l'ensemble, la libération du capital souscrit soit de cinquante mille francs au moins.

Ceux qui ont pris ces engagements pour des tiers sont réputés personnellement obligés s'il n'y a pas de mandat valable. Le nom des personnes pour lesquelles il a été stipulé doit figurer dans l'acte de société.

Les fondateurs sont solidairement tenus de ces engagements.

Projet amendé par la Commission de la Justice.

§ 2. — *Des parts et de leur transmission.*

Art. 114^m (ancien art. 103^b, alinéas 2, 3, 4). — Le capital se divise en parts égales, ayant une valeur nominale qui ne peut être inférieure à 1,000 francs.

Chaque part confère un droit égal dans la répartition des bénéfices et des produits de la liquidation; il ne peut être créé en surplus de parts bénéficiaires non représentatives du capital.

Les parts sont indivisibles; s'il y a plusieurs propriétaires d'une part indivisible, la société a le droit de suspendre l'exercice des droits y afférents jusqu'à ce qu'une seule personne ait été désignée comme étant à son égard propriétaire de l'action.

Art. 114ⁿ (anciens 103^s et 103¹³). — Il est tenu au siège social un registre des associés, qui contient :

1° La désignation précise de chaque associé et du nombre des parts lui appartenant;

2° l'indication des versements effectués;

3° les transferts ou transmissions de parts avec leur date, datées et signées par le cédant et le cessionnaire dans le cas de cession entre vifs, par le gérant et le bénéficiaire dans le cas de transmission pour cause de mort.

Les cessions ou transmissions n'ont d'effet vis-à-vis de la société et des tiers qu'à dater de leur inscription dans le registre des sociétaires.

Tout associé ou tout tiers intéressé pourra prendre connaissance de ce registre.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

Art. 103⁵. — Il (Le capital social) est divisé en parts.

Les statuts peuvent prévoir que les parts auront des valeurs nominales différentes et jouiront de droits proportionnels à ces valeurs dans la répartition des bénéfices et des produits de la liquidation.

Il ne peut être créé, en surplus de ces parts, des titres quelconques donnant droit à une quotité de bénéfices ou avantages quelconques.

Art. 103⁸. — Sans préjudice aux obligations dérivant de l'article 12, toute société privée à responsabilité limitée doit tenir un registre contenant copies intégrales et conformes : 1° de l'acte constitutif de la société; 2° des actes apportant des modifications au dit acte.

A la suite sont relatés les noms, prénoms, professions et demeure des associés, la mention des cessions de droits sociaux et la date de la signification ou acceptation.

Tout associé pourra prendre connaissance de ce registre.

Art. 103¹³. — Les cessions de droits sociaux ne peuvent être faites que par acte public, ou par écrit sous seing privé. La cession devra être signifiée à la société ou acceptée par elle dans un acte authentique, le tout à peine de nullité absolue à l'égard des tiers.

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

Art. 103⁵. — Il (Le capital social) est divisé en parts.

Les statuts peuvent prévoir que les parts auront des valeurs nominales différentes et jouiront de droits proportionnels à ces valeurs dans la répartition des bénéfices et des produits de la liquidation.

S'il est créé des parts de valeurs nominales différentes, elles jouiront de droits proportionnels à ces valeurs dans la répartition des bénéfices et des produits de la liquidation.

Il ne peut être créé, en surplus, aucune part quelconque donnant droit à une quotité de bénéfices ou avantages quelconques.

Art. 103⁸. — Sans préjudice aux obligations dérivant de l'article 12, toute société privée doit tenir un registre contenant copies intégrales et conformes : 1° de l'acte constitutif de la société; 2° des actes apportant des modifications au dit acte.

A la suite sont relatés les noms, prénoms, professions et demeure des associés, la mention et la date des cessions des parts sociales.

Tout associé pourra prendre connaissance de ce registre.

Art. 103¹³. — Les cessions de parts sociales ne peuvent être faites que par acte public, ou par écrit sous seing privé. Jusqu'à sa publication faite de la manière indiquée à l'article 51, la cession n'est pas opposable aux tiers. La mention de la cession dans les registres des sociétaires rend la cession opposable à la société.

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 114¹² (ancien art. 103¹², alinéas 1, 2 et 3). — Sauf dispositions plus restrictives des statuts, les parts d'un associé ne peuvent, à peine de nullité, être cédées entre vifs ou transmises pour cause de mort qu'avec l'agrément de la moitié au moins des associés, possédant les trois quarts au moins du capital, déduction faite des droits dont la cession est proposée et pour autant que de ce fait le nombre des associés ne dépasse pas la limite fixée ci-dessus.

Toutefois, sauf disposition contraire des statuts, cet agrément n'est pas requis lorsque les parts sont cédées ou transmises :

- 1° à un associé;
- 2° au conjoint du cédant ou du testateur;
- 3° à des ascendants ou descendants en ligne directe;
- 4° à d'autres personnes agréées dans les statuts.

Art. 114¹³. — Sauf dispositions spéciales des statuts, le refus d'agrément d'une cession entre vifs pourra donner lieu à recours du ou des intéressés devant le Tribunal de Commerce siégeant en référé, les opposants dûment assignés.

Le tribunal compétent sera celui du siège social.

Si le refus est jugé arbitraire, les associés opposants ont trois mois à dater de l'ordonnance pour trouver acheteurs aux prix et conditions fixés dans les statuts. A défaut de clause statutaire, le prix sera calculé sur la base du bilan moyen des trois derniers exercices, et si la société ne comporte pas trois exercices, sur la base de la dernière ou des deux dernières années. Quant aux modalités elles seront, à défaut d'accord, fixées par le tribunal de commerce, à la requête de la partie la plus diligente, l'autre partie étant régulièrement assignée; en aucun cas il ne pourra être accordé de délai s'échelonnant sur plus de cinq ans à dater de la levée d'option; les parts achetées seront incessibles jusqu'à paiement entier du prix.

Si le rachat n'a pas été effectué dans le délai de trois mois prévu ci-dessus, le cédant pourra exiger la dissolution de la société; mais devra exercer ce droit dans les quarante jours qui suivront l'expiration du délai de trois mois.

Art. 114¹⁴ (ancien 103¹⁴, al. 4 et 5). — Les héritiers et légataires de parts qui ne peuvent devenir comme tels associés, soit parce qu'ils n'ont pas été agréés, soit parce que le nombre maximum des associés est atteint ont droit à la valeur des parts transmises.

Ils peuvent en demander le rachat par lettre recommandée à la poste adressée au gérant de la société et dont copie recommandée sera aussitôt transmise par le gérant aux divers associés.

A défaut d'accord entre les parties ou de dispositions statutaires, les prix et conditions de rachat seront déterminées comme il a été dit plus haut, sans qu'il puisse être tenu compte des estimations du testament; les parts achetées seront incessibles jusqu'à paiement entier du prix.

Si le rachat n'a pas été effectué endéans les trois mois, les héritiers ou légataires seront en droit d'exiger la dissolution anticipée de la société.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

Art. 103¹² (alinéas 1, 2 et 3). — Les droits sociaux ne peuvent être cédés entre vifs à un non associé qu'avec l'agrément de la majorité des autres associés délibérant dans les formes requises par l'article 70 pour les modifications aux statuts.

Ils ne peuvent être transmis pour cause de mort qu'aux mêmes conditions.

Toutefois, ce consentement n'est pas requis lorsque les droits sociaux sont transmis soit à des héritiers en ligne directe, soit au conjoint survivant et pour autant que les statuts le prévoient, aux autres héritiers ou à un associé.

.

Art. 103¹² (al. 4 et 5). — Les héritiers ou légataires qui ne deviennent pas associés, soit parce que le nombre maximum des associés est atteint, soit parce qu'ils n'ont pas été agréés, peuvent provoquer la dissolution anticipée de la société, si le rachat, par les associés ou par des tiers, des parts sociales du défunt, n'est pas effectué au plus tard dans les trois mois à partir d'une mise en demeure signifiée aux gérants par exploit d'huissier et notifiée aux associés par pli recommandé à la poste.

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

Art. 103¹². — Les parts sociales ne peuvent être cédées entre vifs à un non associé qu'avec l'agrément de la majorité des autres associés délibérant dans les formes requises par l'article 70 pour les modifications aux statuts.

Elles ne peuvent être transmises pour cause de mort qu'aux mêmes conditions.

Toutefois, ce consentement n'est pas requis lorsque les parts sociales sont transmises soit à des héritiers en ligne directe, soit au conjoint survivant et pour autant que les statuts le prévoient, aux autres héritiers ou à un associé.

.

Art. 103¹² (al. 4 en 5). — Les héritiers ou légataires qui ne deviennent pas associés, soit parce que le nombre maximum des associés est atteint, soit parce qu'ils n'ont pas été agréés, peuvent provoquer la dissolution anticipée de la société, si le rachat, par les associés ou par les tiers, des parts sociales du défunt, n'est pas effectué au plus tard dans les trois mois à partir d'une mise en demeure signifiée aux gérants par exploit d'huissier et notifiée aux associés par pli recommandé à la poste.

§ 3. — *De la gestion des sociétés de personnes à responsabilité limitée.*

Art. 114¹⁵ (ancien 103¹⁴). — Les sociétés de personnes à responsabilité limitée sont gérées par un ou plusieurs mandataires associés ou non associés, salariés ou gratuits.

Ils sont nommés par les associés pour un temps limité ou sans durée déterminée.

Sauf stipulation contraire des statuts, ou accord unanime des associés, les gérants, associés ou non, nommés par les associés dans l'acte de société sans limitation de durée sont réputés nommés pour la durée de la société, leurs pouvoirs ne sont révocables en tout ou en partie que pour motifs graves.

Art. 114¹⁶ (ancien 103¹⁴). — Dans le silence des statuts, les gérants ont tout pouvoir pour agir au nom de la société.

Toute limitation des pouvoirs des gérants par délibération des associés postérieure à la publication des statuts est sans effet à l'égard des tiers jusqu'au cinquième jour après la publication aux annexes du *Moniteur*.

Art. 114¹⁷ (ancien 103¹¹). — La société de personnes à responsabilité limitée ne peut contracter d'emprunt par voie d'émission d'obligations.

Texte transmis par la Chambre
des Représentants.

Le prix du rachat se calcule sur la base du bilan moyen des trois dernières années et, si la société ne compte pas trois exercices, sur la base de la dernière ou des deux dernières années.

Art. 103²². — Les créanciers personnels de l'associé ne peuvent saisir que les intérêts et dividendes lui revenant et la part qui lui sera attribuée à la dissolution de la société.

Art 103¹⁴. — Les sociétés privées à responsabilité limitée sont gérées par un ou plusieurs mandataires associés ou non associés, salariés ou gratuits. Nommés par les associés, soit dans l'acte de société, soit dans un acte postérieur, pour un temps limité ou sans limitation de durée, ils ont tous les pouvoirs pour effectuer des actes d'administration au nom de la société. Les gérants associés nommés par l'acte de société ou par un acte postérieur ne sont révocables que pour des causes légitimes. Le tout sauf stipulation contraire des statuts.

Toute limitation des pouvoirs d'administration des gérants par acte postérieur à la publication des statuts, est sans effet à l'égard des tiers jusqu'au cinquième jour après la publication aux annexes du *Moniteur*.

La femme peut être gérante avec le consentement de son mari ou conjointement avec lui sous réserve de ne pas déroger aux dispositions de l'article 1388 du Code civil

Art. 103¹¹. — La société privée à responsabilité limitée ne peut contracter d'emprunt par voie d'émission publique d'obligations.

Les articles 82, 83 et 84 sont

Texte adopté par le Sénat
au premier vote.

Le prix du rachat se calcule sur la base du bilan moyen des trois dernières années et, si la société ne compte pas trois exercices, sur la base de la dernière ou des deux dernières années.

Art. 103²². — Les créanciers personnels de l'associé ne peuvent saisir que les intérêts et dividendes lui revenant et la part qui lui sera attribuée à la dissolution de la société.

Art. 103¹⁴. — Les sociétés privées sont gérées par un ou plusieurs mandataires associés ou non associés, salariés ou gratuits. Nommés par les associés, soit dans l'acte de société, soit dans un acte postérieur, pour un temps limité ou sans limitation de durée, ils ont tous les pouvoirs pour effectuer des actes d'administration au nom de la société. Les gérants associés nommés par l'acte de société ou par un acte postérieur ne sont révocables que pour des causes légitimes. Le tout sauf stipulation contraire des statuts.

Toute limitation des pouvoirs d'administration des gérants par acte postérieur à la publication des statuts, est sans effet à l'égard des tiers jusqu'au cinquième jour après la publication aux annexes du *Moniteur*.

La femme peut être gérante avec l'autorisation de son mari ou conjointement avec lui, sous réserve de ne pas déroger aux dispositions de l'article 1388 du Code civil.

Au cas de refus d'autorisation du mari, le juge peut donner l'autorisation.

Art. 103¹¹. — La société privée ne peut contracter d'emprunt par voie d'émission publique d'obligations.

Si la société privée émet des obli-

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 114¹⁸ (ancien 103¹⁵). — La responsabilité des gérants doit être appréciée suivant ce qui est prévu à l'article 62 pour la responsabilité des administrateurs de sociétés anonymes.

Art. 114¹⁹ (ancien 103¹⁸, 1re partie). — Le membre d'un collège de gestion qui a un intérêt opposé à celui de la société dans une opération, est tenu de se conformer à l'article 60.

S'il n'y a qu'un gérant et qu'il se trouve placé devant cette dualité d'intérêts, il en référera aux associés et l'opération ne pourra être effectuée pour le compte de la société que par un mandataire *ad hoc*.

Art. 114²⁰ (ancien 103¹⁶). — Dans les sociétés comptant plus de dix associés, il y a lieu à nomination d'un ou plusieurs commissaires associés ou non, soumis à réélection aux époques déterminées par les statuts.

Les commissaires ont les pouvoirs d'investigation et de contrôle et sont soumis aux responsabilités prévues pour les commissaires des sociétés anonymes par l'article 65.

Dans les sociétés comptant moins de cinq membres, ces pouvoirs appartiennent à chaque associé.

Art. 114²¹ (ancien 103¹⁷). — Les décisions des associés sont prises en assemblée générale à la majorité des voix.

Nonobstant toute disposition contraire chaque part sociale confère une voix.

Les associés peuvent sauf disposition contraire des statuts émettre leur vote par écrit ou se faire représenter par un mandataire.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

applicables au cas d'exposition, offre ou vente publique d'obligations.

Art. 103¹⁵. — Les gérants sont responsables individuellement ou solidairement, envers la société et envers les tiers, soit des infractions aux dispositions de la présente loi, soit des violations des statuts, soit des fautes commises par eux dans leur gestion, dans les termes de l'article 62 de la loi.

Art. 103¹⁸. — Les articles 60, (70, 72 à 78) sont applicables aux sociétés privées à responsabilité limitée.

Art. 103¹⁶. — La surveillance de la société doit être confiée à un ou plusieurs commissaires, associés ou non, nommés dans l'acte de société et soumis à réélection aux époques déterminées par les statuts.

Les pouvoirs des commissaires et leur responsabilité sont déterminées par l'article 65, alinéas 1, 2 et 3.

Toutefois, si le nombre des associés ne dépasse pas cinq, la nomination de commissaires n'est pas obligatoire et, dans ce cas, chaque associé, la femme sous réserve des dispositions de l'article 103⁴, alinéa 3, a les pouvoirs d'investigation et de contrôle des commissaires.

Art. 103¹⁷. — Les décisions des associés sont prises en assemblée générale.

Les associés ont, sauf stipulation contraire dans les statuts, le droit de voter par eux-mêmes ou par mandataire; le mandataire doit toujours être un associé.

Nonobstant toute disposition contraire :

Lorsque les parts sont de valeur inégale, chacune d'elles confère un

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

gations, celles-ci doivent être nominatives. Les articles 87, alinéa 1er et 43, leur sont applicables.

Art. 103¹⁵. — Les gérants sont responsables conformément à l'article 62.

Art. 103¹⁸. — Les articles 60, (70, 72 à 77 et l'article 134) sont applicables aux sociétés privées.

Art. 103¹⁶. — La surveillance de la société doit être confiée à un ou plusieurs commissaires, associés ou non, nommés dans l'acte de société et soumis à réélection aux époques déterminées par les statuts.

Les pouvoirs des commissaires et leur responsabilité sont déterminés par l'article 65, alinéas 1, 2 et 3.

Toutefois, si le nombre des associés ne dépasse pas cinq, la nomination de commissaires n'est pas obligatoire et, dans ce cas, chaque associé a les pouvoirs d'investigation et de contrôle des commissaires.

Art. 103¹⁷. — Les décisions des associés sont prises en assemblée générale.

Les associés ont, sauf stipulation contraire dans les statuts, le droit de voter par eux-mêmes ou par mandataire; le mandataire doit toujours être un associé.

Nonobstant toute disposition contraire, chaque part confère un nombre de voix proportionnel à la fraction de

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 114²² (ancien 103¹⁸, 2e partie). — L'assemblée générale des associés délibère suivant les règles prévues aux articles 70, 72, 73 et 74 sur les sociétés anonymes.

Art. 114²³ (ancien 103¹⁸, 3e partie et 103¹⁹). — Sont de même applicables aux sociétés de personnes à responsabilité limitée les articles 75, 76, 77 relatifs aux inventaires et bilans.

De plus le bilan doit indiquer spécialement et nominativement les dettes des associés vis-à-vis de la société et celles de la société vis-à-vis des associés.

Le bilan est déposé, dans la quinzaine après son approbation, au greffe du tribunal de commerce du siège de la société où tout intéressé peut en prendre connaissance.

Art. 114²⁴ (ancien 103¹⁰). — Dans tous les actes, factures, annonces, publications et autres pièces émanant des sociétés de personnes à responsabilité limitée, on doit trouver la dénomination sociale précédée ou suivie immédiatement de ces mots écrits lisiblement et en toutes lettres : « Société de personnes à responsabilité limitée » avec l'indication du siège social. Le capital social ne peut y être mentionné que s'il résulte du dernier bilan que l'avoir social n'y est pas inférieur.

§ 4. — *De la durée et de la dissolution.*

Art. 114²⁵ (ancien 103³⁰). — La durée de la société de personnes à responsabilité limitée ne peut excéder trente années. S'il est stipulé une durée plus longue elle est réduite à ce terme.

La société peut être successivement prorogée dans les formes prescrites pour les modifications aux statuts pour un nouveau terme expirant dans les trente ans de la prorogation.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

nombre de voix proportionnel à la fraction qu'elle représente dans le capital;

Chacune des parts confère un nombre de voix proportionnel au montant libéré au jour de la convocation à l'assemblée générale.

Art. 103¹⁸. — Les articles (60), 70, 72 à 78 sont applicables aux sociétés privées à responsabilité limitée.

Art. 103¹⁹. — Le bilan doit indiquer spécialement les dettes des associés vis-à-vis de la société et les dettes de la société vis-à-vis des associés.

Art. 103¹⁰. — Dans tous les actes et factures, annonces, publications et autres pièces émanées des sociétés privées à responsabilité limitée, on doit trouver la dénomination sociale précédée ou suivie immédiatement de ces mots écrits lisiblement et en toutes lettres : « Société privée à responsabilité limitée », avec l'indication précise du siège social et du capital social.

Les dispositions des articles 79, alinéa 3, 80 et 81, leur sont, en outre, applicables.

Art. 103²⁰. — La société ne peut être constituée pour une durée excédant trente années; elle ne peut être prorogée que conformément aux statuts.

Sauf stipulation contraire des statuts, la société n'est point dissoute par l'interdiction, la faillite, la déconfiture ou la mort d'un des associés.

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

capital qu'elle représente au jour de la convocation à l'assemblée générale.

Art. 103¹⁸. — Les articles 60, 70, 72 à 77 et l'article 134 sont applicables aux sociétés privées.

Art. 103¹⁹. — Le bilan doit indiquer spécialement les dettes des associés vis-à-vis de la société et les dettes de la société vis-à-vis des associés.

Art. 103¹⁰. — Dans tous les actes, factures, annonces, publications et autres pièces émanées des sociétés privées, on doit trouver la dénomination sociale précédée ou suivie immédiatement de ces mots écrits lisiblement et en toutes lettres : « Société privée », avec l'indication du siège social et du capital social, tel qu'il résulte du dernier bilan, à la date de la publication des dits actes.

Les dispositions des articles 79, alinéa 3, 80 et 81, leur sont, en outre, applicables.

Art. 103²⁰. — La société ne peut être constituée pour une durée excédant trente années; elle ne peut être prorogée que conformément aux statuts.

Sauf stipulation contraire des statuts, la société n'est point dissoute par l'interdiction, la faillite, la déconfiture ou la mort d'un des associés.

Projet amendé par la Commission de la Justice.

Art. 114²¹ (ancien 103²¹). — En cas de perte de la moitié du capital social, les gérants doivent soumettre à l'assemblée délibérant dans les formes prescrites pour les modifications aux statuts, la question de la dissolution de la société.

Si la perte atteint les trois quarts du capital la dissolution pourra être provoquée par les associés possédant un quart des parts.

Si par suite de perte même inférieure à la moitié du capital, l'avoir social ne représente plus qu'une valeur moindre que 40,000 fr. la société sera dissoute à la demande de tout intéressé.

ARTICLE III (Ancien art. 2, 2e partie).

Les dispositions pénales suivantes de la section XII du titre IX du livre Ier du Code de Commerce seront amendées et complétées de façon à être rendues applicables aux sociétés de personnes à responsabilité limitée sans préjudice de celles qui à raison de leur libellé s'y appliqueront de plein droit.

Art. 176.

1° après le 1° est inséré un 1°*bis* ainsi libellé : « Ceux qui directement ou par personne interposée, ont ouvert une souscription publique à des parts sociales ou à la mise en vente des obligations d'une société de personnes à responsabilité limitée ».

2° à l'énumération du 2° sont ajoutés : « les articles 7 alinéa b) 114⁶, 114⁷, 114⁸ ».

3° à l'énumération du 3° est ajouté : « l'article 114²⁴ »;

Art. 180. — Sont intercalés après les mots « actionnaires » les mots : « ou aux associés d'une société de personnes à responsabilité limitée ».

Art. 186. — Sont intercalés après les mots « de sociétés en commandite par action » les mots : « de société de personnes à responsabilité limitée ».

ARTICLE IV (ancien art. 3*bis*).

L'article 3, 1°, a), de la loi du 30 mai 1924 portant création du registre de commerce modifiée par la loi du 9 mars 1929 est complété par l'addition des mots : « de société de personnes à responsabilité limitée ».

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.**

Art. 103²¹. — En cas de perte de la moitié du capital social, les gérants doivent soumettre à l'assemblée délibérante dans les formes prescrites pour les modifications aux statuts la question de la dissolution de la société.

Si la perte atteint les trois quarts du capital, la dissolution pourra être prononcée par les associés possédant un quart des parts.

ART. 2 (2e partie).

Art. 176. — Il est intercalé à l'article 176, après le 1°, une disposition ainsi conçue :

« *Ibis.* Ceux qui, directement ou par personne interposée, ont ouvert une souscription publique à des parts ou à des obligations de société privée à responsabilité limitée. »

Sont ajoutées à l'énumération du 2° les articles 103⁶ et 103⁷.

ART. 3.

Les articles 180 et 185 inclus sont applicables aux sociétés privées à responsabilité limitée.

Art. 186. — Sont intercalés les mots « de sociétés privées à responsabilité limitée » après les mots « des sociétés anonymes ».

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.**

Art. 103²¹. — En cas de perte de la moitié du capital social, les gérants doivent soumettre à l'assemblée délibérante dans les formes prescrites pour les modifications aux statuts, la question de la dissolution de la société.

Si la perte atteint les trois quarts du capital, la dissolution pourra être prononcée par les associés possédant un quart des parts.

ART. 2 (2e partie).

Art. 176. — Il est intercalé dans l'article 176, après le 1°, une disposition ainsi conçue :

« *Ibis.* Ceux qui directement ou par personne interposée, ont ouvert une souscription publique à des parts sociales ou à des obligations de société privée. »

Sont ajoutées à l'énumération du 2° les articles 103⁶ et 103⁷.

Est ajoutée à l'énumération du 3° l'article 103¹⁸.

Alinéa 3. — Ajouter à l'énumération du n° 2 : « et 103¹⁸ ».

Art. 180. — Intercaler entre les mots : « aux actionnaires » et les mots : « de dividende » les mots : ou aux associés d'une société privée ».

Art. 186. — Sont intercalés les mots : « de sociétés privées » après les mots : « de sociétés anonymes. »

ART. 3 (1).

Art. 3bis. (nouveau).

L'article 3, 1°, a, de la loi du 30 mai 1924, portant création du registre

(1) L'article 3 a été supprimé au premier vote; il était ainsi conçu :

« Les articles 180 à 185 inclus sont applicables aux sociétés privées à responsabilité limitée ».

Projet amendé par la Commission de la Justice.

ART. V (ancien art. 4).

Les dispositions des lois des 18 mai 1873, 26 décembre 1881, 22 mai 1886, 16 mai 1901, 25 mai 1913, 30 octobre 1919, 8 juillet 1924, 14 juin et 29 juillet 1926 et 23 juillet 1927, seront coordonnées par le Gouvernement avec celles de la présente loi et publiées au *Moniteur*.

ART. VI (ancien art. 5 nouveau).

Les sociétés de personnes à responsabilité limitée sont assimilées aux sociétés anonymes pour la perception des droits d'enregistrement, de timbre, de greffe et d'hypothèque.

Toutefois, le registre dont la tenue est prescrite par l'article 103^s des lois coordonnées sur les sociétés commerciales et les certificats de part dans les sociétés de personnes à responsabilité limitée sont soumis au droit de timbre de dimension.

ART. VII (ancien art. 6 nouveau).

Pendant un délai de deux ans, à dater de la promulgation de la présente loi, les sociétés commerciales constituées antérieurement à la présente loi, pourront se transformer en société de personnes à responsabilité limitée sous réserve des droits des tiers.

La décision sera valable moyennant l'adhésion des associés possédant les trois cinquièmes des parts et intérêts sociaux.

**Texte transmis par la Chambre
des Représentants.****ART. 4.**

Les dispositions des lois des 18 mai 1873, 26 décembre 1881, 22 mai 1886, 16 mai 1901, 25 mai 1913, 30 octobre 1919, 8 juillet 1924, 14 juin et 29 juillet 1926 et 23 juillet 1927, seront coordonnées par le Gouvernement avec celles de la présente loi et publiées au *Moniteur*.

**Texte adopté par le Sénat
au premier vote.****ART. 4.**

de commerce, modifiée par la loi du 9 mars 1929, est complété par l'addition des mots : « de société privée. »

Les dispositions des lois des 18 mai 1873, 26 décembre 1881, 22 mai 1886, 16 mai 1901, 25 mai 1913, 30 octobre 1919, 8 juillet 1924, 14 juin et 29 juillet 1926 et 23 juillet 1927, seront coordonnées par le Gouvernement avec celles de la présente loi et publiées au *Moniteur*.

ART. 5. (nouveau) (1).

Les sociétés privées sont assimilées aux sociétés anonymes pour la perception des droits d'enregistrement, de timbre, de greffe et d'hypothèque.

Toutefois, le registre dont la tenue est prescrite par l'article 103⁸ des lois coordonnées sur les sociétés commerciales et les certificats de part dans les sociétés privées sont soumis au droit de timbre de dimension.

Disposition transitoire.**ART. 6. (nouveau) (2).**

Pendant un délai de deux ans, à dater de la promulgation de la présente loi, les sociétés commerciales constituées antérieurement à la présente loi, pourront se transformer en sociétés privées sous réserve des droits des tiers.

La décision sera valable moyennant l'adhésion des associés possédant les trois cinquièmes des parts et intérêts sociaux.

(1) L'article 5 (nouveau) a été réservé.

(2) L'article 6 (nouveau) a été réservé.